

ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚ Δ ΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΓΙΩΑΝΝΟΥ ΤΣΑΚΑΞΙΔΑΝΟΥ

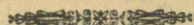
ΤΟΣ Α. | ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1875. | ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΒ'. |

ΠΕΡΙ

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΕΩΝ

ΥΠΟ

Φ. Α. ΜΑΤΡΟΓΟΡΔΑΤΟΥ

Ἀπέναντι ὅλων τῶν ἐπιμόνων προ-
σθεσιῶν καὶ τῶν ἐρευνῶν τοῦ ἀνθρω-
πίνου νοῦς, ἡ φύσις παρουσιάζει ἡ-
μῖν βάρθρα σκοτεινὰ καὶ ἐκθέα, ἔμ-
προσθεν τῶν ὁποίων ἡ δξυδέρεια ἀ-
ποβαίνει τυφλότης, ἡ τόλμη φόβος ἀ-
ποτυχίας καὶ ἡ πεποίθησις ἐντελής ἀ-
ποθάρρυνσις. Ὄταν δὲ ἐπιχειρήσωμεν
ἵνα εἰσῶμεν ἀμυδρὸν φῶς ἐντὸς τῶν
μυστηριωδῶν τούτων βαράθρων, τὸ φῶς
τούτο δὲν μᾶς δεικνύει εἰμὴ τὰ φά-

σμακτα τῆς ἰδίης ἡμῶν ἀμαθείας, νέεν
δὲ καὶ ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν τῆς ἀδυ-
ναμίας καὶ ἀθλιότητος ἡμῶν ὀφιστάμεθα
ἐκ τῆς μεταίτας ταύτης ἀποκείρας.

Εἰς τοιαύτην θέσιν εὑρισκόμεθα ἐ-
πασχολούμενοι ἵνα ἀνιχνεύσωμεν τὰ
αἴτια τῆς κληρονομικῆς προδιαθέσεως τοῦ
ἀνθρώπου. Τὸ ὦν ἐμπερικλείει ἐν αὐτῷ
οὐχὶ μόνον τὸν ἀνατομικὸν ὄργανισμὸν
τοῦ αἰτόμου, ἀλλὰ καὶ τὴν κρᾶσιν αὐ-
τοῦ, τὸν χαρακτῆρα, τὰς ἰδιότητες,
τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἰδέας. Ἐν τῷ
ὦν τούτῳ ἐμπερικλείεται τὸ μέλλον
ὑπάρξεως παρομοίας τῇ τῶν γονέων σχε-
δὸν πάντοτε φυσιολογικῶς, πολλάκις
παθολογικῶς, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ψυ-
χολογικῶς.

Ὁ ἄνθρωπος μεταδίδει εἰς τοὺς ἀ-
πογόνους αὐτοῦ, ἐκτὸς τῆς ἰδίης μορ-
φῆς, καὶ ὅλας τὰς φυσικὰς, ὄργανικὰς
τε καὶ ἠθικὰς μερικότητας. Ἄν ἡ ἰ-

διότης αὐτὴ καθίστατο διαρκὲς φαινόμενον, τὰ τέκνα πάντοτε ἤθελον ὁμοιάζει πρὸς τοὺς γονεῖς, αἱ δὲ νῦν γενεαὶ ἤθελον εἶσθαι πιστὴ τοῦ παρελθόντος ἀπεικονίσις. Ἄπαντες ὁμοῦ γινώσκουμεν ὅτι δὲν γίνεται οὕτως. Ἡ ὁμοιότης καὶ αἱ κλίσεις τοῦ πατρὸς δὲν ἀπαντῶνται πάντοτε ἐν τοῖς τέκνοις.

Ἡ κληρονομικὴ διάθεσις ἔχει ν' ἀντιπαλαίση κατὰ πολλῶν ἄλλων κωλυμάτων, ἅτινα τείνουσι πρὸς περιορισμὸν ἢ καὶ παντελῆ αὐτῆς ἐξαφάνισιν. Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς ἐπὶ τοῦ τέκνου αὐτῶν, ἢ καθόλου ζωῆ, τὸ κλίμα, καὶ πλείστα ἄλλα αἰτία μεγάλως ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ παιδίου.

Ἡ κληρονομικὴ διάθεσις πρὸς τὸν σωματικὸν σχηματισμὸν εἶναι ἢ καταφανεστάτη πᾶσιν. Πάντες γινώσκουμεν ὅτι ἡ ὠραιότης ἢ ἡ δυσμορφία τοῦ προσώπου καθίστανται φαινόμενα κληρονομικὰ εἰς τινὰς οἰκογενείας, ὧν πολλὰ ἔχουσι χαρακτηριστικὰ ὄλω διόλου ἰδιαίτερα, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν μεταβιβαζόμενα. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐν Ἑλλάδι ἡ φυσικὴ ὠραιότης τῆς μορφῆς καὶ τοῦ σώματος κληρονομικῶς ἐξηκολούθει εἰς τινὰς οἰκογενείας.

Ἀλικιιάδης ὁ ὠραιότερος τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, κατήγετο ἐκ προπατόρων ὀνομαστῶν ἐπὶ καλλονῆ.

Λαῖς ἡ Κορινθία ἦτο, κατὰ τὸν Ἀριστοφάνη τὸν Βυζάντιον, θυγάτηρ τοῦ Χαρμίδου, ὃν ἐκάλουν ἐν Σικυῶνι *νιδόν τῆς Ἀφροδίτης*.

Ἡ χαριτόβρυτος Στρατονίκη ἦτο θυγάτηρ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, οὗτος αἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμαζον τὴν καλλονήν.

Παρὰ τοῖς Γάλλοις, ὁ Barberoux ὁ ἐπικληθεὶς *ρεώτερος Ἀπόλλων*, κατήγετο ἐκ μητρὸς, ἣν ἐθεώρουν ὡς τὴν ὠραιότεραν τῆς Γαλλίας γυναῖκα.

Ἡ ρις εἶναι ἐν τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκείνων τῶν εὐκολώτερον μεταβι-

βαζομένων. Ἡ τῆς οἰκογενείας τῶν Βουρβόνων καὶ τῆς τῶν Βορρομέων τῶν Μεδιολάνων καὶ τὸ εὐρὸ τῶν Montmorency μέτωπον, εἶναι ἱκανὰ παραδείγματα.

Ἰδιάζοντα τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων φαινόμενα μεταβιβάζονται κληρονομικῶς. Ἰπάρχουσιν ἄνθρωποι μὴ δυνάμενοι νὰ διακρίνωσι τὰ χρώματα. Ὁ περίφημος Ἄγγλος χημικὸς Δάλτων καὶ δύο αὐτοῦ ἀδελφοὶ εἶχον τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξις *δαλτονισμὸς* (daltonisme) προσδιορίζουσα τοὺς μὴ δυναμένους νὰ διακρίνωσι τὰ χρώματα.

Ἡ κληρονομικὴ διάθεσις ἐκτείνει τὴν δύναμιν αὐτῆς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς διαρκείας τῆς ζωῆς. Πλείστα οἰκογενεῖαι μετ' ὄλας τὰς προφυλάξεις δὲν δύνανται νὰ ὑπερβῶσιν ὀρισμένην τιὰν ἡλικίαν. Οὐδεὶς ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Turgot ὑπερέβη τὰ πενήτηκοντα ἔτη. Ὅτε ὁ ὑπουργὸς ὁ δοξάσας τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας ταύτης εἶδε πλησιάζουσαν τὴν ἀπαισίαν ἐποχὴν, καὶ τοι ὑγιέστατος, διηυθέτησε τὰς οἰκογενειακὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις, βέβαιον ὡν περὶ τῆς περιμενομένης αὐτοῦ τύχης. Καὶ ὄντως ὁ θάνατος τὸν εὖρε τὸ πεντηκοστὸν τρίτον ἔτος ἄγοντα.

Ἡ πιθανώτερα ἐλπίς μακροβιότητος εἶναι ἢ στηριζομένη εἰς παραδείγματα προγόνων ἀποθανόντων ἐν προδιεδικηθείᾳ ἡλικίᾳ. Ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι βασίζουσι τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῶν ἐπὶ τοιούτων δεδομένων. Ἀπειράριθμα παραδείγματα ἐναργέστατα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ μακροβιότης εἶναι κληρονομικὴ. Ὁ Thomas Parr εἶδε δέκα βασιλεῖς καὶ βασιλίσσας τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἀπέθανε δὲ ἐν ἡλικίᾳ 168 ἐτῶν καταλιπὼν υἱὸν ἀριθμοῦντα τὸ 127^{ον} αὐτοῦ ἔαρ.

Τῆ 31 ἰουλίου 1564 ὁ καρδινάλιος d' Armagnac διερχόμενος περὶ ὁδὸν τινὰ τῶν Παρισίων, εἶδεν ὄγδο-

κοντούτη γέροντα καθήμενον πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας αὐτοῦ καὶ κλαίοντα. Ὁ Καρδινάλιος πλησιάσας ἠθέλησε νὰ πληροφορηθῆ ὅποια ἦτο ἡ αἰτία τῶν κλαυθμῶν τοῦ γέροντος.

—Ὁ πατὴρ μου μὲ ἔδειρεν, εἶπεν ἐκεῖνος, δεικνύων ἕτερον γέροντα ἐντὸς τῆς οἰκίας.

Ἡ αὐτοῦ Σεβασμιότης πλησιάσασα τὸν ἕτερον γέροντα, τὸ 105 τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἄγοντα, ἠρώτησε τί ἐπραξεν ὁ υἱὸς του.

—Δὲν ἐσεβάσθη τὸν πάππον του, ἀπεκρίθη δείξας ἄλλον παρακαθήμενον γέροντα.

Ὁ πάππος ἦτο ἡλικίας 130 ἐτῶν. Δυστυχῶς τὸ ἀνθρώπινον γένος κληρονομεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ σωματικὰ ἐλαττώματα παρὰ τῶν προγόνων αὐτοῦ. Ταῦτα ὁμως εὐτυχῶς δὲν μεταδίδονται εἰς πάντα τὰ τέκνα, ἀλλ' εἰς ἐν μόνον ἢ καὶ πλείοτερα. Ἄπαντῶμεν παρὰ Πλινίῳ ὅτι Γάιος ὁ Ὀράτιος μετέδωκε μόνον εἰς τὰς θυγατέρας αὐτοῦ τὴν πολυδακτυλίαν του. Ὁ Maupertius ἀπέδειξεν ὅτι οἱ ἐξ δάκτυλοι τοῦ Jacob Ruhe ἦσαν κληρονομία μητρικὴ. Ὁ δὲ φυσιολόγος Burdach ἀναφέρει πλείστα ὅσα τοιαῦτα παραδείγματα.

Ἡ παραφροσύνη μεταδίδεται ἐπίσης κληρονομικῶς. Ὁ Esquirol εὖρε μεταξὺ 1375 παραφρένων, 337 ἐκ κληρονομικῆς προδιθέσεως τὴν ἀρχὴν ἔχοντα.

Ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ κληρονομικὴ μεταβίβασις σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἰδιοτήτων εἶναι φαινόμενον σύνθετος μὲν, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ δι-αρκῶς πάντοτε ἐπαναλαμβανόμενον.

Ἡ πολυτεκνία οὐδεμίαν ποιεῖ ἐξαιρέσιν εἰς τὰς κληρονομικὰς προδιαθέσεις. Οἱ πρῶτοι τέσσαρες Guise ἔσχον 43 τέκνα. Ὁ υἱὸς καὶ ὁ ἑγγονος τοῦ μεγάλου Κονδὲ ἔσχον ὁμοῦ ἀμφοτέρω 19· ὁ πρόπαππος αὐτῶν, φονευθεὶς ἐν Larnac, 10. ὁ Ἀχιλλεὺς de Harlay, ὁ πατὴρ τοῦ πρώτου προ-

ἔδρου τοῦ κοινοβουλίου τῶν Παρισίων, ἔσχον 9 τέκνα· ὁ πατὴρ του ἠρίθμει 10 καὶ ὁ πάππος αὐτοῦ 18 (1).

Ἡ ιδιοσυγκρασία ἦτοι εἰδικαί τινες διαθέσεις τοῦ ἀνθρώπου παρέχουσι κάποτε τῆ ἐπιστήμῃ περιέργω φαινόμενα· Ἰπάρχουσιν ἄνθρωποι ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἀποστροφὴν, ἣν εἶχον καὶ οἱ γονεῖς αὐτῶν εἰς φαγητὰ τινὰ ἢ φάρμακα. Ὁ Lucas ἀναφέρει νέον τινὰ ὅστις, ὧν καθ' ὑπερβολὴν δυσκολίῳ, ἠρνεῖτο νὰ ποιῆσῃ χρῆσιν κλυστηρίου. Ἄπεδείχθη δὲ ὅτι καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ οὐδέποτε ἠνέχθησαν τὸ ἱατρικὸν τοῦτο μέσον, ὅτε δὲ ἠνάγκασαν τὸν πάσχοντα νέον νὰ ὑπακούσῃ τῇ ἱατρικῇ συμβουλῇ, ἀπέθανεν.

Νευρικοὶ ἐρεθισμοὶ καὶ φυσικαὶ ἀποστροφὰὶ πρὸς τινὰ πράγματα εἰσὶ μεταδοτικά. Ἰάκωβος ὁ τῆς Ἀγγλίας βασιλεὺς, ἔτρεμε καὶ ἐλειποθύμει εἰς τὴν ὄψιν γυμνοῦ ἔξιφους. Τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας Στουάρτης ἐγκυμονούσης, Σκῶτοι μεγιστάνες εἰσελθόντες ἐφόνευσαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς τὸν γραμματεῖα τῆς. Ὁ φόβος τῆς βασιλείσεως ὑπῆρξε τοσοῦτος, ὥστε ἔσχε τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ βρέφους.

Νοσήματα τινὰ τοσοῦτον ἀπηνῶς τὴν ἀνθρωπότητα καταμαστίζοντα, ὡς λ.χ. ἡ φθίσις, δύνανται νὰ μεταδοθῶσιν ἐκ τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα. Κατὰ τὸν Pidoux, τὸ τέταρτον τῶν φθισιῶντων εἶναι ἐκ κληρονομικῆς προδιαθέσεως. Ἡ νόσος αὕτη ἐν Παρισίῳ φέρει κατ' ἔτος εἰς τὸν τάφον πλέον τῶν ὀκτακισχιλίων θυμάτων, ἀφαιρεῖ δὲ, δίκην δεκάτης, ἐξ ὅλης τῆς Γαλλίας τὸ πέμπτον τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς.

Ὁ καρκίνος, τρομερὸν νόσημα, ὅπερ ἡ ἐπιτήμη δὲν ἠδυνήθη εἰσεῖτι νὰ ὑπερνηκῆσῃ, εἶναι ἐπίσης, κατὰ τὰς

(1) Benoiton de Châteauneuf. Mémoire sur la durée de la vie des familles nobles en France —Annales d' Hygiène 1846.

παρατηρήσεις τῶν ἰατρῶν, νόσημα κληρονομικόν. 1) Ἡ σοβαρότης τοῦ καρκίνου καθίσταται σημαντικωτάτη, καθότι οἱ ἐξ αὐτοῦ θάνατοι ἐν Γαλλίᾳ ἀναβαίνουν εἰς τρεῖς τοὺς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς γενικῆς θνησιμότητος. 2)

Ἐξ ὧν τῶν ἀσθενειῶν τῶν κληρονομικῶς μεταβιβαζομένων εἰς τὰ τέκνα, αἱ νευρικοί κατατάσσονται ἐν ταῖς πρώταις. Ἡ ἐπιληψία, ἡ γενική ἢ μερική παραλυσία, καὶ ἡ φρενοβλάβεια εἶναι ἀπαίσιος κληρονομία τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα.

«Ἰπάρχουσιν οἰκογένειαι» λέγει ὁ Lucas, εἰς ὁλοκλήρους προσβάλλει ἡ φρενοβλάβεια. Πάντες οἱ ἄρρενες ἀπόγονοι εὐγενεὺς τινὸς οἰκογενείας τῆς Ἀμβούργης, ἐκ τοῦ προπάππου, ἄνδρὸς διακεκριμένου διὰ τὰ μεγάλα αὐτοῦ στρατιωτικὰ προτερήματα, κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἐγένοντο φρενοβλαβεῖς. Εἷς μόνος ἀπόγονος εἶχε μείνει στρατιωτικὸς, ὡς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἰς ὃν ἡ Γερουσία τῆς πόλεως ἀπηγόρευσε τὸν γάμον. Τῆς κρίσεως ἡλικίας ἐπελυθούσης, ὑπέκυψε καὶ οὗτος εἰς τὸ οἰκογενειακὸν νόσημα.»

Καίπερ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας παραβιαζομένης, οὐχ ἦττον ὅμως ὁποῖον μέγιστον καλὸν ἤθελεν εἶσθαι ἀν ἐμποδίζοντο φθοροποιοὶ τινες διὰ τὰ ἄτομα καὶ τὴν κοινωνίαν πράξεις.

Τὰ ἐκ κληρονομικῆς προδιαθέσεως φαινόμενα νοερῶν καὶ ἠθικῶν ιδιοτήτων εἰσὶ σπανιώτερα. Ὀλόκληρον σειρὰν τοιούτων παραδειγμάτων διατρέχοντες, ἐκκληττόμεθα βεβαίως ἐκ τῆς ἰσχύος αὐτῶν, καὶ ἄνευ μεγίστης δυσκολίας μέρος τοῦ αἰτίου εἰς τὴν κληρονομικὴν προδιάθεσιν ἀποδίδομεν. Ἐν τοῖσι παρατρέχουσι ἴσως κάποτε τὸν μέγιστον ἀριθμὸν φαινομένων παρμύων, ὑδρόλωσ τὴν αἰτίαν αὐτῶν

ἐκ κληρονομικῆς προδιαθέσεως πορίζομένων. Τοιαῦτα ἀπατηλὰ φαινόμενα δὲν εἶναι ἄνευ τινὸς ὠφελείας, καθότι ἐγένοντο πρόξενα ἐρεύνης μεγίστου ἐν διαφέροντος. — Κατὰ τὸν Galton ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ περιφήμου Ἀγγλοῦ ἑλληνοστῆ Richard Porson τὸ μνημονικὸν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν ἦτο ἀνεπτυγμένον, ὥστε ἔμεινε παροιμιώδης the Porson memory. Ἡ λαίδη Ἐσθὴρ Stanhope ἡ τὸν περίπλοκον ἐκείνον διατρέξασα βίον, ἀναφέρει μεταξὺ τοσοῦτων ἄλλων παραδειγμάτων ὁμοιότητος, μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ πάππου της, καὶ τὸ τῆς μνήμης. «Ἔχω τοὺς ὀφθαλμοὺς φαιοὺς καὶ τὸ μνημονικὸν τοῦ πάππου μου — λέγει. — Ὅταν ἐβλεπε λιθάριον τι ἐπὶ τῆς οἰδοῦ τὸ διετήρει ἐν τῇ μνήμῃ — ταῦτα καὶ εἰς ἐμὲ συμβαίνει. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἄμαυροὶ συνήθως καὶ ὠχροὶ ἔλαμπον ὅπως καὶ οἱ ἐμοὶ ὅταν ὠργίζετο.»

Ἡ ἐκ κληρονομικῆς προδιαθέσεως ἐπίδοσις εἰς τὰς ὠραίας τέχνας καὶ τὴν ποίησιν εἶναι συνεχῆς φαινόμενον κατὰ τὸν Galton 1) ὁ δὲ Th Ribot ἐν τῷ ἐσχάτως ἐκδοθέντι συγγράμματι αὐτοῦ 2) ἐπιμήκη ἀναφέρει κατάλογον ζωγράφων, ποιητῶν καὶ μουσικῶν, οἵτινες ἀρκοῦσαι εἰσὶ μαρτυρίαι τῆς ἐπιρροῆς τῶν προγόνων ἐπὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις καθ' ἃς λίαν ἀμφίβολος καθίσταται ἡ ἐπιρροὴ αὕτη. Οὕτω π. χ. οἱ συγγραφεῖς οὗτοι εὐρίσκουσι κληρονομικὴν προδιάθεσιν εἰς τὸ Βύρωνα, Goethe καὶ Schiller, διότι κατώρθωσαν νὰ ἀνακαλύψωσιν εἰς τοὺς προγόνους αὐτῶν πάθη τινὰ, ἐλαττώματα ἢ προτερήματα, αἵτινα θεωροῦσιν ὡς τὰ ἀποφασίσαντα τὴν τύχην τῶν ἀπογόνων αἰτία. Τὸ βέβαιον εἶ

(1) Hereditary Genius. London 1869

(2) Héritéité, ses phénomènes, ses lois etc. Paris in 8, 1873

ναι ὅτι ποτὲ δὲν εἶδομεν μέγαν ποιητὴν εἰς τοὺς προγόνους αὐτοῦ ὀρεῖλοντα τὴν δόξαν του.

Ἡ τῆς ζωγραφικῆς καὶ μουσικῆς προδιαθέσις εἶναι φαινόμενον μεγαλύτερας παρουσιάζον βεβαιότητος.

Ἐκ 42 περιφήμων ζωγράφων Ἰταλῶν, Ἰσπανῶν καὶ Φλαμανδῶν ὁ Galton εὐρίσκει 21, οἵτινες εἶχον γονεῖς ἐπίσης ὁμοιαστοὺς. Ὁ Bellini, Carrache, Téniers, Van Ostade, Mierisvan der Velde, Vernet ἀρκοῦντως μαρτυροῦσι τὴν ὑπαρξίν ὁλοκλήρων οἰκογενειῶν ζωγράφων. Ἡ οἰκογένεια τοῦ Τιτιανῶ 9 ἀριθμεῖ τοιοῦτους.

Ἡ τῶν μουσικῶν ἱστορία παρέχει μεγαλύτερα εἰσέτι παραδείγματα. Ἡ οἰκογένεια τῶν Bach ἀρχεῖται τὸ 1550, καὶ λήγει τὸ 1800. 1)

Ὁ πατὴρ τοῦ ἀθανάτου Μοζάρ ἦτο δεύτερος μουσουργὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ πρίγκηπος ἐπισκόπου τοῦ Salzburg. Ὁ τοῦ Beethoven ἦτο ὑψίστωνος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἐκλέκτορος τῆς Κολωνίας. Ὁ πάππος αὐτοῦ ἦτο αἰοῦδος, μετέπειτα ἀρχιμουσικὸς τῆς ἰδίας ἐκκλησίας. Οἱ τοῦ Ρωσσίνη γονεῖς ἐμουσοῦργον ἐν ταῖς πανηγύρεσι τῆς Ἰταλίας.

Ἄνερχόμενοι βαθμηδὸν τὴν φυσιολογικὴν καὶ παθολογικὴν κλίμακα τὴν εἰς τὴν τοῦ πνεύματος ἐνεργητικότητα ἡμᾶς ἀγούσαν, ἐλέπομεν τὰ παραδείγματα ἀσθενέστερα νὰ γίνωνται.

(1) C' est un spectacle assez beau (la famille de Bach) pour qu' on l' admire et assez rare pour qu' on le regrette, que celui de cette permanence de la faculté musicale dans une si longue successiou d' hommes du même sang et de même nom. L' esprit se demande si l' hérédité des professions avec tous ses inconvenients n' entraînait pas aussi quelques avantages, et si les Bach auraient versé des torrents d' harmonie pendant deux siècles en Allemagne et en Angleterre sans les habitudes de carte qui portaient alors chaque génération à imiter sa devancière. (Les Musiciens célèbres par Félix Clément, Paris, 1868)

Ἡ περὶ τὴν πολιτικὴν ἱκανότητος καὶ ἡ στρατηγικὴ μεγαλοφύλα κάποτε διακρίνονται εἰς ὁλόκληρον σειρὰν γενεῶν. Ἐν τούτοις τὰ φαινόμενα ταῦτα δὲν εἶναι συχνά. Ἐὰν ἀναφέρωνται, χρησιμεύουσι μᾶλλον ὡς σπάνια παραδείγματα, οὐδὲ ὅπως δὲ πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι πολλὰ τούτων χρεωστοῦνται εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν μᾶλλον ἢ τὴν κληρονομικὴν προδιάθεσιν.

Ὅταν βλέπωμεν ν' ἀναφαίνονται ἐν ταῖς οἰκογενείαις ὄντα ἀνώτερα οὐδὲ ὅπως τῶν γονέων αὐτῶν μετέχοντα καὶ οὐδὲν εἰς τὰ ἴδια τέκνα μεταδιδόντα, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι τὸ πνεῦμα φυσιολογικῶς εἶναι μία ἀνωμαλία, καίτοι δὲ κληρονομικαί, ὡς εἶδομεν, αἱ ἀνωμαλίας, ἔχουσι ν' ἀντιπαλαίωσιν ἐναντίον ἀπειραριθμῶν προσκομμάτων ἕνα διακωινωθῶσιν.

Ἰποθετίον ὅτι ἄνθρωπος πνεύματος ἐξόχου νομφεθεταί γυναίκα ἐκ τῶν τοῦ λαοῦ, ἄνευ οὐδενὸς ἰδιάζοντος προτερήματος τὰ τέκνα, καίτοι ὁμοιάζοντα φυσικῶς τῷ πατρὶ αὐτῶν, δύνανται νὰ κληρονομήσωσι τὰς τῆς μητρὸς ιδιοτήτας, ὡς συνέβη εἰς τὸν ἐνδοξον τοῦ Φάουστ συγγραφέα. Ὁ Goethe νομφεθεταί τὴν ὑπερτίαν αὐτοῦ ἔσχευ ἰδὸν, ὅστις φυσικῶς μὲν τῷ ὁμοιάζεν, ἀλλ' εἶχε τὸ πνεῦμα τῆς μητρὸς αὐτοῦ, οἱ δὲ Γερμανοὶ τὸν ἀπεκάλου. «Ὁ υἱὸς τῆς ὑπερτίαν.»

Ὁ J. J. Rousseau, φιλόσοφος μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ φυσιολόγος, ἐφρόνει ὅτι τὰ παῖδια γεννῶνται ἄνευ προδιαθέσεως, καὶ ὅτι μία καὶ ἡ αὕτη ἐκπαίδευσις δύνανται νὰ ἐξαρκέσῃ εἰς ἅπαντα. Ὅποσον λάθος! Τὸ παιδίον ἔχει οὐχὶ μόνον τὴν ιδιοσυγκρασίαν, καὶ τὰς νοσηρὰς προδιαθέσεις τῶν γονέων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ ἐλαττώματα αὐτῶν. Ἡ ἀνατροφή καὶ ὁ τόπος συντελοῦσιν ἐνίοτε πρὸς τροποποίησιν, ἀλλὰ πολλὰκις μετὰ μεγίστου κόπου καὶ μόχθου. Ἐνίοτε τὰ πάντα καθίστανται μάταια πρὸς ὑπερνήκισιν τῶν κληρονομικῶν κλίσεων

(1) Broca. Traité des tumeurs. Paris. 1866

(2) Broca. ibid.

Ἡ κατά κληρονομικὴν προδιάθεσιν ῥοπή πρὸς τὸ ἔγκλημα εἶναι μία ἐξ ἐκείνων τῶν ἐναργέστατα ἀποδεικνυμένων. Οἰκογενεῖαι τινὲς ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν εὐρίσκουσι τὸν θάνατον ἐν ταῖς φυλακαῖς ἢ ἐπὶ τοῦ ἰκαίωματος, καὶ ἂν τὸ κακὸν τῶν γονέων παρὰδειγμα, ἢ ἀμέλεια τῆς ἀνατροφῆς κτλ, ἐξακολουθῶσι νὰ διαφθερίωσι τὰ δυστυχῆ ταῦτα θύματα γενεᾶς ἐξακραιωθείσης, ἐπόμενον εἶναι αὕτη διαδοχικῶς νὰ θάινῃ εἰς τὴν τοῦ κακοῦ τελειοποίησιν.

«J' ai trouvé,» λέγει ὁ ἰατρὸς Morgel, l' hérédité dans le crime chez les jeunes détenus dont l' arrêt de développement physique, la vicieuse conformation de la tête ne révélaient que trop l' origine. » J' ai été saisi d' un profond sentiment de tristesse en pensant que ces êtres, déviés du type normal de l' humanité, étaient destinés un jour à propager la dégénérescence dont ils étaient atteints. »

Ὡς παράδειγμα τῆς ἰσχύος κληρονομικῶν τινῶν ἐμφύτων διαθέσεων, ὁ ἰατρὸς Lucas ἀναφέρει νέαν κόρην, ἣς ὁ πατὴρ κατεκυριεύετο ὑπὸ ἀκατανικήτου πάθους ἀνθρωποφαγίας, ὅπερ ὑπῆρξε καὶ ἡ αἰτία διαφόρων φόνων. Καίτοι τοῦ πατρὸς ἀνεληνός ἐπὶ τῆς λαϊμητόμου, ὅτε αὕτη ἦτο θρέψος εἰσέτι, καίτοι ἀνατραφεῖσα ἐν μέσῳ ἀξιοσεβάστων ἀνθρώπων, ἢ νέα αὕτη ὑπέκυψεν ὡς καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς εἰς τὸ ἀκαταμάχητον πάθος τῆς ὀρέξεως ἀνθρωπίνης σαρκός.

Ἡ κληρονομικὴ προδιάθεσις τῶν ἠθικῶν προσόντων ἢ ἐλαττωμάτων ἐναργέστατα ἀποδεικνύεται δι' ἀναριθμήτων παραδειγμάτων ἐξ ὧν ἀναφέρονται τὰ ἀκόλουθα.

Ἡ οἰκογένεια τῶν Pépin παροργαγε μεγάλους ἄνδρας, ἀπὸ τοῦ Pépin Landen, Pepin d' Héristal, Charles Martel, Pépin le Bref μέχρι Καρόλου τοῦ μεγάλου, τοῦ μεγίστου καὶ

τελευταίου τῆς οἰκογενείας ταύτης ἀπογόνου.

Ἀνατρέχοντες εἰς τὴν ἱστορίαν βλέπομεν τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν διαφθορὰν κληρονομικῶς μεταβιβαζόμενα εἰς τὰς οἰκογενεῖας Ἰωάννου τοῦ Β'. Βενεδίκτου τοῦ Θ'. Σίξτου τοῦ Δ'. καὶ τῶν Βοργίων.

Παρὰ τῆ οἰκογενείᾳ τοῦ Βισκόντη τῶν Μεδιολάνων, ἢ θηριώδεια συνδυασμένη ὑπὸ τῆς διψῆς τοῦ βασανίζεσθαι τὸ κληρονομικῆ. Εἰς Luchino ρίπτει ἀνθρώπινα πλάσματα πρὸς βορὰν τῶν κυνῶν. Εἰς Barnabas, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἐφευρίσκει νέα τρομερὰ βασανιστήρια πρὸς τέρψιν τῶν ὀφθαλμῶν του. Εἰς Galea, ἀδελφὸς τοῦ προτέρου, φέρεται εἰς τὸν ἀνώτατον τῆς τελειοποιήσεως βαθμὸν τὴν οἰκογενεακὴν κλίσιν, καὶ καθίσταται ὁ ἐφευρετὴς τῆς περιφήμου τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν βασάνου. Πλεῖστα συγγράμματα περιγράφουσι τὴν βασάνον ταύτην αἰ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὀρθοῦνται ὑπὸ τοῦ τρόμου, ρίγος γενικῶν καταλαμβάνει τὸ σῶμα, καὶ ὁ ἀναγνώστης φρίττων ἀπορεῖ πῶς ἡ φύσις, ἐγέννησε τέρας οἷος ὁ Galeas ἐπὶ τῆς γῆς.

Παρὰ τῆ οἰκογενείᾳ τῶν Μεδίκων ἀπαντῶμεν τὴν φιλαρχίαν, παρὰ τῆ τῶν Στουαρτῶν τὴν πεισιμονίαν, τὸν φανατισμὸν καὶ τὴν ὑπερηράνειαν.

Πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ νόμου τῆς μυστηριώδους ἐπιρροῆς τῆς κληρονομικῆς προδιάθεσεως, ἐπιτραπήτω ἡμῖν ν' ἀναφέρωμεν καὶ τινὰ ἄλλα παραδείγματα.

Πέτρος ὁ Σκληρὸς, βασιλεὺς τῆς Καστιλλίας, ἦτο υἱὸς Ἀλφόνσου τοῦ ΙΑ'. ὅστις ἔζη ἐν διχονοίᾳ μετὰ τῆς γυναικῆς αὐτοῦ. Ὁ βασιλικὸς οἶκος αἰωνίως διαταράττετο ὑπὸ σκανδαλωδῶν σκηνῶν ὀργῆς, ζηλοτυπίας καὶ παραφορᾶς. Καρπὸς τοῦ ζεύγους τούτου ὑπῆρξε Πέτρος ὁ Σκληρὸς, τέρας φυσικῆς καὶ ἠθικῆς δυσμορφίας.

Οἱ γονεῖς τοῦ Ραφαήλου, πατὴρ τε καὶ μήτηρ, ἀμφότεροι ἦσαν ζωγράφοι. Ὁ υἱὸς αὐτῶν τοῖς πᾶσι ἐστὶ γνωστός.

Ἰσως τις, ἀντικρούων τὴν ἀρχὴν τῆς κληρονομικῆς προδιάθεσεως, ἀναφέρῃ πλείστους τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων χρόνων, οἷον Σωκράτην, Πλάτωνα, Ἀριστοτέλην, Buffon, Wath, Cuvier κλπ. οἵτινες οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην δόσιν τῆς ἑαυτῶν μεγαλοφυΐας κατέλιπον εἰς τοὺς ἀπογόνους των. Ἀλλὰ τοιοῦτοι νόες εἶναι πλάσματα τῆς φύσεως λαβόντα τὸ ὕψιστον τῶν δώρων, τὸν θεῖον ἐκείνον σπινθηρα, τὴν μεγαλοφυΐαν παρ' αὐτῆς τῆς φύσεως, ἣτις οὐδέποτε μεταδίδεται, ἀλλὰ φαίνεται ἐνίοτε παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὡς τὰ διατρέχοντα φωτεινὰ τὸν οὐρανὸν μετέωρα.

Ἀνατρέχοντες εἰς τὴν νῦν ἐποχὴν, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ ἡμῶν κύκλῳ τὸ βλέμμα ρίπτοντες, οὐδεμίαν ἀπαντῶμεν δυσκολίαν καὶ ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς νὰ ἴδωμεν καὶ ἀναγνωρίσωμεν τὸ ἀληθές τῆς ἐκ κληρονομικῆς προδιάθεσεως ἐκ τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα μεταβιβάσεως ἰδιότητων φυσικῶν τε καὶ ἠθικῶν. Ἐκαστος ἐν τοῖς ἰδίῳις συγγενέσι καὶ παρὰ τοῖς οἰκείοις καὶ φίλοις πλείστα δύναται ν' ἀνακαλύψῃ τοιαῦτα παραδείγματα ἐναργέστατα ἀποδεικνύοντα τὴν ἐπιρροὴν ἣν οἱ γονεῖς ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν.

Δύσκολον ἢ καὶ ἀδύνατον καθίσταται νὰ ἀποδείξωμεν ὅποιος ἐκ τῶν γονέων ἔχει πλείοτερον ἐπὶ τοῦ τέκνου ἐπιρροήν. Felix qui potuit rerum cognoscere causas. Ἡ ἐπιρροὴ τῆς κληρονομικῆς δυνάμεως εἶναι θαυτάτα ἐρριζωμένη. Φυσικαὶ ἢ ἠθικαὶ τινες ιδιότητες φαινόμεναι ὅτι ἐξηλείφθησαν ἐκ τινος οἰκογενείας ἐπαναφαίνονται κάποτε μετὰ παρέλευσιν πολλῶν γενεῶν. Τὰ τέκνα κληρονομοῦσι κρᾶσιν, ἀσθενείας, ἐλλείψεις καὶ προτερήματα οὐχὶ μόνον τῶν γονέων αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν πάππων καὶ προπάππων πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀποθανόντων.

Ἡ προγονικὴ αὕτη ἐπιρροή, ἣν Ἀταβισμὸν ἐκάλεσαν, ἦτο γνωστὴ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, κατ' αὐτὸν τὸν Πλούταρχον, ὅστις διηγείται περὶ γυ-

ναϊκός τινος, ἣτις, κατηγορηθεῖσα ἐπὶ μοιχείᾳ ὡς γεννήσασα τέκνον χρώματος μαύρου, ὑπερήσπισεν ἑαυτὴν ἀποδείξασα ὅτι κατήγετο ἐξ Αἰθίοπος. Ἄν τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές, οὐχ ἦτιον ὁμοῦ δὲν εἶναι καὶ ἀδύνατον.

Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῶν οὐπω γεννηθέντων τέκνων γυναικὸς εἶναι ἰσχυροτάτη καὶ δυσνοητοτάτη. Τέκνα γεννηθέντα ἐκ δευτέρου γάμου δύναται νὰ φέρωσι τοὺς χαρακτῆρας τοῦ πρώτου συζύγου πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀποθανόντος. Φαινόμενα τοιαῦτα καθ' ἡμέραν παρατηροῦμεν ἐπὶ αὐτῶν τῶν ζώων.

Ἐὰν ἐκ τῆς ἀποδείξεως τῶν γεγονότων θελήσωμεν νὰ εἰσχωρήσωμεν εἰς τὰς παραγωγὰς αἰτίας περιερχόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν πλήρη ἡμῶν ἄγνοίαν. Quel monstre est ce, ἀναφωνεῖ ὁ Montaigne, que cette goutte de semence, de quoi sommes produit porte en soy les impressions non de la forme corporelle seulement mais des penesments et des inclinations de nos pères. Cette goutte d' eau où loge-t-elle ce nombre infini de formes? et comment porte-t-elle ces ressemblances d' un progrès si téméraire et si déréglé que l' arriere - petit - fils répondra à son bisaïeul, le nepveu à l' oncle? »

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ Montaigne καὶ αὐτῆ ἢ νεωτέρα ἐπιστήμη δὲν δύναται νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ἢ δὲ γῆ θέλει ἐξακολουθήσει νὰ στρέφεται ἐτι ἐπὶ μυριάδας ἰσως αἰώνων περὶ τὸν ἄξονά της, πρὶν ἢ δυνηθῆ νὰ ἀπαντήσῃ.

Ἴνα ὁ ἄνθρωπος ἀνακαλύψῃ τοιαῦτα μυστήρια ἔχει ἀνάγκην νοεῖ ἀνωτέρου ἐκείνου, τὸν ὅποιον ἐδώρησεν ἡ φύσις εἰς αὐτόν.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΑΙ

B.

ΟΙ ΔΥΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

(Συνέχεια ἑρα φολ. Ζ.)

Τὸ καφφενεῖον ἦτο πλήρες ἀνθρώπων καθημένων ἐπὶ θρανίων κατὰ σειρὰν ὡς ἐν θεάτρῳ θεσιμμένων καὶ ἀκροωμένων Ὁθωμανόν τινα Μετάχ (*) ἐξ Ἀνατολῆς διηγούμενον εἰς τοὺς θαμῶνας τοῦ καφφενεῖου παραμύθια, ἅτινα ἐκείνοι ἤκροωντο μετὰ προσοχῆς καὶ χάσκοντες. Ὁ ρήτωρ ἐφάνετο κάτοχος ἐντελής τοῦ ἐπαγγέλματός του· ἡ διήγησίς του γιννομένη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς γλώσσαν ἔλφαζε—καθαρεύουσαν θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς—ἔρρεεν ἀκωλύτως καὶ ἀπροσκόπτως, οἱ δὲ μορφασμοὶ καὶ αἱ κινήσεις του δασάκις ἤθελε ν' ἀπομιμηθῆ συγχρόνως τὴν ὀμιλίαν καὶ τὸν χαρακτήρα τῶν δρώντων ἐν τῇ διηγῆσει προσώπων ἦσαν, κατὰ τοὺς ἀκροατὰς, εὐτελεῖς καὶ προεκάλουν γέλωτας, καγχασμοὺς καὶ ἀπειρα μασιαλά! εὐγε δὴλον ὅτι τουρκικὰ ὥστε τὰ ριπτόμενα εἰς τὸν ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν περιερχόμενον δίσκον τοῦ εὐτυχοῦς καὶ θρικυβεύοντος ὑποκριτοῦ ἢ ἀγορητοῦ, ὅπως θέλει αὐτὸν δ' ἀναγνώστης, εἰκοσάρια καὶ γρόσια δὲν ἐρρίπτοντο ἀδίκως. Ὀλίγον μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ νεανίου ὁ ρήτωρ προητοιμάζετο νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἀφήγησιν νέου τινὸς παραμυθίου του.

Τὴν διήγησιν ταύτην, καίπερ οὐδὲως συνδεομένην μετὰ τοῦ παρόντος διηγήματος, ἀναφέρομεν ἐνταῦθα αὐτολεξεί σχεδόν· γράφομεν ἔργον ἡθῶν καὶ ἐθίμων, νομίζομεν δὲ ἀναγκαῖον

νὰ παράσωμεν ἀκριβῆ ὅσον ἔνεστι αὐτῶν εἰκόνα. Ὁ Μετάχ λοιπὸν ἤρξατο ἀφηγοῦμενος τὰ

ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σιδ-Οὐδ-Ἄλ-Ρουχὲμ ἔζη εἰς Σαρμακάνδαν τζοβαίριζῆς τις, —τὴν νὰ λέμε ἀδαμαντοπώλης πλούσιος. Τὸ κατὰστῆμά του κείμενον εἰς τὸ μεγαλειότερον βεζεστέριον τῆς πόλεως, —σημειώσατε ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο μεγίστη—ἦτο μεγαλοπρεπέστατον. Ὁ Μεχμέτ Καδέρ, οὕτως ἐκαλεῖτο, εἶχε γυναῖκα Φατιμὲ ὀνομαζομένην, ἥτις ἦτο ὠραιότατη. Περιώριζεν ὅμως αὐτὴν πολὺ, καὶ οὐδέποτε τῇ ἐπέτρεπε νὰ ἐξέρχεται τῆς οἰκίας φοβούμενος μὴ μαντεύσῃσιν, ἀφοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἴδῃσιν, τὰ κάλλη τῆς κάτωθεν τοῦ ριασμακίου. (*) Ἄλλ' ἡ μικρὰ γυνὴ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῆ τὸν σύζυγόν τῆς ἐκδίκησιν τρομεράν.

Ἀπέναντι τῆς οἰκίας τοῦ Μεχμέτ Καδέρ ἔκειτο ὑπερμεγέθης Τεκές (**), ἐν ᾧ διητῶντο ἄπειροι Δερβίσαι. Οὗτοι ὀρίζουν, ὡς γνωστὸν, δι' ἑαυτοὺς διαφοροὺς ὑπηρεσίας. Τινὲς ἐξ αὐτῶν, τοὺς ἠζεύετε, περιφέρονται εἰς τὰς ὁδοὺς ἡμίγυμνοι κρατοῦντες δοχεῖον ἐν εἵδει μικροσκοπικῆς λέμβου καὶ δι' ἐνός, γιάχα παρὰ μπαμπαγιά (***) ζητοῦσιν ἐλεημοσύνην. Πολλοὶ ἀπὸ σᾶς ἔτυχε νὰ ἴδῃσιν τοιοῦτους νὰ περιπατῶσι γυμνοὶ καὶ ἀνυπόδητοι, ἔχοντες καρφωμένα ἐπὶ τῶν ὠμων ἐν εἵδει ἐπωμίδων τῶν ἀζιωματικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν μαστῶν, δίκην παρασῆμων τοῦ Ὀσμάνι, πέταλα ἵππων, νὰ τρώγῃσι κάρβουνα ἀναμμένα, νὰ θαυματουργῶσι καὶ ἔπειτα νὰ ζητῶσιν ἐλεημοσύνην, προ-

(*) Ἄσικὸν ὕψωμα δι' οὗ αἱ ὀθωμανίδες καλύπτουσι τὸ πρόσωπον ἐκτὸς τῆς ρινὸς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν.

(**) Εἶδος μονῆς.

(***) Κύριε, χρήματα εἰς τὸν πατέρα.

(*) Ὀνομάζονται οὕτως οἱ ἐπαγγέλματι ἔχοντες τὴν ἀφήγησιν παραμυθίων ἐπὶ μισθῷ.

τείνοντες τὴν λέμβον των. Οἱ Μουσουλμάνοι δίδουσι εἰς αὐτοὺς τοιαύτην, καὶ πρέπει νὰ πράττωσι τοῦτο ἀφθόνως, διότι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶνε ἄγιοι. Φέρουσι περὶ τῆς δασύος αὐτῶν ὀλόκληρον καφφενεῖον, ἐν τῷ ὀπῶ εὐρίσκει τις γαργιλὲ, πῦρ, καρφέ, ὀπιον· δασάκις δὲ νομίσωσι καλὸν, καθήμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς, κάμνουν κέφι πίνοντες καρφέ καὶ ροφῶντες γαργιλὲ. Αὐτοὶ εἶνε οἱ λεγόμενοι ἀσκηταί, νὰ ἔχωμεν τὴν εὐχὴν των. Ἄλλοι κοσμιώτερον τούτων ἐνδεδυμένοι, φέροντες ὕψιστον καλπάκιον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, πρασίνου χρώματος τζομπέ, (*) ἐρυθρὰ πέδιλα καὶ κίτρινα μέστια (**), ἐκτελοῦσιν ἄλλας ἐλαφροτέρας ὑπηρεσίας.

Ἰπῆρχε λοιπὸν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον Δερβίσης τις τὸν ὀποῖον ὡς ἀνίκανον δι' ἀμφοτέρας τὰς ὑπηρεσίας, διώρισε τὸ συμβούλιον νὰ κοπανίζῃ ρύζι καὶ νὰ ἐτοιμάζῃ τὸ πιλάφι, τὸ ὀποῖον, ἀπερχόμενοι οἱ Δερβίσαι καὶ ἀναμιγνύοντες μετὰ τῶν ἐν τῇ λέμβῳ περιεχομένων φύρδην μίγδην ἄρτου, τυροῦ, φαγητῶν, διαφόρων ὀπωρῶν καὶ λοιπῶν, —ἐφρόντιζον μόνον νὰ ἐξάγωσι τὸ ἀργύριον—κατεβρόχθιζον.

Ἡ Φατιμὲ ἐσπέραν τινα ἱπρομηθεύεται ποτόν τι ναρκωτικὸν καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκοιμίζει τὸν σύζυγόν τῆς βοηθεῖα δὲ τῶν σκλάβων τῆς φέρει αὐτὸν εἰς τὸν Τεκέρ, καὶ τὸν ἀποθέτει εἰς τὴν θέσιν τοῦ ρυζοκοπανιστοῦ Δερβίση, διὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ ποτοῦ καὶ τῆς αὐτῆς βοηθεῖας φέρει τὸν Δερβίσην εἰς τὸ ἀνάκτορόν τῆς. Ἐννοεῖται ὅτι ἔγεινε καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῶν φορεμάτων. Μὴ μὲ ἐρωτήσητε πῶς δὲν παρετήρησε κανεὶς τὴν Φατιμὲ μεταφέρουσαν τοιοῦτοτρόπως τοὺς δύο ἐκείνους ἄνδρας, διότι δὲν ἔχω τί νὰ σᾶς ἀποκριθῶ. τὸ πρᾶγμα ἔγεινεν ὅπως σᾶς τὸ λέγω· φαντασθῆτε μόνον τὴν θέσιν εἰς τὴν ὀποίαν εὐ-

ρέθησαν καὶ οἱ δύο. Ὁ μὲν Δερβίσης ἴδων εἰς τὸ ὄνειρόν του ὅτι ἐκοιμήθη πολὺ καὶ ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ κοπανίσῃ τὸ ρύζι καὶ φοβούμενος μὴ φάγη τριάκοντα καὶ ἐννέα ξυλιαῖς ἀνεπήδησεν ἐπὶ τῆς κλίνης του. Ἄλλ' ὀποία ἐστάθη ἡ ἐκπληξίς του! Ἄντι νὰ ἴδῃ τὸ μαγειρεῖόν του, τὰ καζάνια του τὰ τετζερέθια του, ἔβλεπεν δλόχρυσον παραπετάσματα, τάπητας πολυτίμους, ἀδαμαντοστόλιστα ὀρολόγια.

—Εἶνε ὄνειρον, ἐψιθύριζεν, εἶνε ὄνειρον!

Ἐκλείει τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τοιοῦτο ὄνειρον· τοὺς ἠνοιγε πάλιν, τοὺς ἔτριβεν, ἐνόμιζεν ὅτι ἡ πρὸ αὐτῶν ἀχλὺς διελύετο, καὶ ὅτι εὐρίσκατο πάλιν ἐν τῷ μαγειρεῖῳ του—δὲν; ἐπίστευε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὀδυατοχῆς—ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπανευρίσκατο ἐν τῷ πολυτελεῖ δωματίῳ. Ἐστράφη περὶ ἑαυτὸν, διὰ νὰ παρατηρήσῃ καλῶς· ἄλλη ἐκπληξίς! Πλησίον του ἐκοιμάτο γυνὴ ὠραιότατη, οὐρὶ τοῦ παραδείσου, τὴν ὀποίαν δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐγγίσῃ φοβούμενος μὴ ἀναληθῆ ἀπ' ἐμπροσθέν του.

—Τὶ διάβολο λοιπὸν συμβαίνει; ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν. Οἱ συναδέλφοι μου Δερβίσαι θὰ περιμένωσι, φαίνεται, σήμερον τὸ πιλάφι διότι βεβαίως ἐδῶ δὲν εἶνε Τεκές οὔτε μαγειρεῖον οὔτε καζάνια οὔτε τετζερέθια. Ἐδῶ εἶνε ὀ παράδεισος καὶ ἔχω πλησίον μου ἐν οὐρὶ.

Παρετήρησεν ἅπαξ ἔτι τὴν παρακειμένην γυναῖκα. Ἐπέθηκε φίλημα ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς.

—Ἄς τὴν φιλήσω, εἶπε, πρὶν ἀναληθῆ.

Ἄλλ' ὀπόσον ἠξήσεν ἡ ἐκπληξίς του, ὅταν, ἀντι νὰ τὴν ἴδῃ ἀναλαμνομένην, ἤκουσε φωνὴν γλυκεῖαν λέγουσαν αὐτῷ.

—Σὺ εἶσαι; ἐξύπνησες, ψυχὴ μου;

—Ἐγὼ εἶμαι, φῶς μου, ἀνεφώνησεν ὀ ρυζοκοπανιστῆς, ἐγὼ! Ἄ! ἐδῶ εἶνε, ἐξηκολούθησε καθ' ἑαυτὸν ὀ εὐτυχῆς

(*) Εἶδος ἐπεινῶτου.

(**) Ἰποδήματα ἐκ λεπτοτάτου δέρματος.

Δερβίσης, ἐδῶ εἶνε ὁ παράδεισος! σ' τ' ἀνάθεμα καὶ μαγειρεῖον, καὶ καζάνια καὶ τετζερέδια καὶ Δερβίσηδες!

Ἡ γυνὴ ἔτεινε τὰς λευκάς αὐτῆς χεῖρας καὶ τοὺς ὠραίους καὶ τορνευτοὺς βραχιόνας.

—Ἐλα, φῶς μου, ἔλα, ἄμματα μου, εἶπεν.

Ὁ Δερβίσης δὲν περιέμενα δευτέραν πρόσκλησιν.

—Ὁ ἄλλος;—Ἐρωτᾶτε, τί ἀπέγεινεν ὁ ἄλλος;—Ἐκοιμάτο εἰσέτι διότι οὕτως ἦτο συνειθισμένος, ὅτε ἐλθὼν Δερβίσης τις

—Αἴ! ἀρκαντάι, (συνάδελφε) τῷ λέγει, κοιμάσαι ἀκόμη;

Ὁ Μεχμέτ Καδὲρ ἀνεπήδησεν ἔντρομος νομίζων ὅτι τὸν κλέπτουσι. Ἀλλὰ τί βλέπει! Ἦτο πολιορκημένος ὑπὸ καζανίων, τετζερέδιων καὶ λοιπῶν ἔτριβεν ὁ δυστυχῆς τοὺς ὀφθαλμούς.

—Ποῦ εἶμαι; ἠρώτησεν ἐκπληκτός.

—Ἄ! τί πράγμα εἶνε αὐτὸ πάλιν, ὑπέλαβεν ὁ συνάδελφός του ἔντὸς τοῦ μαγειρείου σου, ἀδελφέ! Ὅλος καὶ ὁλος Χασσάν Δερβίσης κοπανιστής.

—Τί; Χασσάν Δερβίσης! Εἶμαι ὁ Ἀχμέτ Καδὲρ ὁ τζοβαίρτζης.

—Ἐλα δά! ἐτρελλάθη; ἀδελφέ! ἔλα, ἔλα, πάρε τὸν κόπανό σου κ' ἐμπρός, διότι θά μείνωμεν σήμερον νηστικοί.

Ὁ ἀτυχῆς Μεχμέτ ἐδίσταζεν, ἀλλὰ θρογγηδὸν κατέπεσαν ἐπὶ τῆς ράχεώς του οἱ ραβδισμοί.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ θειρὸν τοῦ διελύθη ταχύτερον τοῦ τοῦ Χασσάν κοπανιστοῦ. Ἐπῆρε τὴν ὄρυζαν, τὸν κόπανον, τὰ ὅποια εἶχεν ἐτοιμάσει ἀπὸ τῆς χθὲς ὁ Χασσάν, διότι ἄλλως οὐδὲ θά ἠδύνατο νὰ τὰ εὔρη, καὶ ἤρξατο κοπανίζων.

Τώρα θά μὲ ἐρωτήσετε πῶς οἱ δύο αὐτοὶ ἄνθρωποι δὲν ἠθέλησαν νὰ μάθωσι πῶς εὐρέθησαν οὕτω πῶς, καὶ ὁ Ἀχμέτ ὑπελήφθη ὑπὸ τῶν Δερβισίων ὡς Χασσάν; Σὰς ἀπαντῶ λοιπὸν καὶ σὰς λέγω ὅτι ὁ μὲν Χασσάν θά ἦτο

τρελλός, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν εὐτυχίαν του, οὐδ' ἠρώτησε μάλιστα πῶς εὐρέθη ἐν τοιοῦτῳ ἀνακτόρῳ. Ὅσον δὲ περὶ τοῦ Μεχμέτ, τὰ χρονικά δὲν λέγουσι τίποτε. Τόσον μόνον αναφέρουσιν, ὅτι ἡ γυνὴ αὐτοῦ Φατιμὲ εἶχε διακηρύξῃ ὅτι ὁ σύζυγός της ἦτο ἀσθενής καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀδαμαντοπωλεῖόν του ἔμενε κεκλεισμένον.

Νύκτα τινά, ἐφ' ὃ εὐτυχῆς Δερβίσης εἶχε κατακλιθῆ μετὰ τῆς Φατιμῆς, ἀκούεται κρότος ἐπὶ τῆς ὀροφῆς, ἀνοίγεται ὁπῆ τις ἐν εἴδει καταπακτικῆς, καὶ φαίνεται ὅτι τι ὑπεράνθρωπον κατερχόμενον καὶ ἐξερευγόμενον ἐκ τοῦ στόματος πῦρ καὶ καπνὸν συγχρόνως ἀκούεται φωνὴ τις ἄνω τῆς ὀροφῆς.

—Μωάμεθ καὶ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ! λέγουσα.

Ὁ Μωάμεθ ἔπειτα στραφείς πρὸς τὰ ἄνω ἀνέκραξε μεγαλοπρεπῶς.

—Δί' ἐμεῖ ἡ Χανούμ, ὑπασπιστά μου, διὰ σὲ ἡ σκλαβὴ!

Τὸ θέαμα ἦτο περιεργότατον συνάμα κπὶ ὠραιότατον. Ἐδίδεπον ἄνθρωπον κατερχόμενον ἡρέμα, οὐτινος τὸ περικαλλὲς πρόσωπον ἐφωτίζετο ὑπὸ τοῦ ἐκ τοῦ στόματος ἐξερχομένου πυρός καὶ ἤκουον κρότους καὶ βροντὰς ἐπὶ τῆς ὀροφῆς.

Ὁ κοπανιστής Χασσάν ἀνεπήδησεν ἔντρομος ἀκούσας τὴν λαλιὰν τοῦ Προφήτου ἀναπηδῶν ὅμως ἀπεκάλυψε τὰ ὠραία καὶ λευκὰ στήθη τῆς Φατιμῆς, τοῦθ' ὅπερ ἐκίνησε μᾶλλον τὴν ὄρεξιν τοῦ Προφήτου ἐπισπύσαντος τὴν κατάβασιν.

Ἄμα τῆ καθόδῳ του ἠκούσθη κρότος βαδίσματος ἰσχυροῦς ἐπὶ τῆς ὀροφῆς συνοδευόμενος ὑπὸ ἤχου κωδῶνων. Βεβαίως ὁ ὑπασπιστής ἄγγελος ἀπήρξατο πρὸς τὴν θαλαμηπόλον.

Ὁ Δερβίσης ἄμα ἀκούσας τὸν κρότον ἐρρίφθη ἐκ τῆς κλίνης, ἐγρονυπέτησεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἤρξατο προσευχόμενος καὶ κλάζων, *Alá ilá iláχ, ρὲ σου. ilá ilá iláχ!* Ἡ ὠραία Φατιμὲ ἐμειδίει.—Αἱ ὠραῖαι γυναῖκες

ἔνε πάντοτε εὐφρεῖ, ἐκτὸς ἐὰν ἦνε βλάβες.—Ἐλεγε λοιπὸν καθ' ἑαυτὴν. —Ἄλλην προσπάθησε νὰ ἀπατήσῃ, καλέ μου Μωάμεθ, ἐμὲ ὅμως ὄχι· ἀλλ' εἶτε εἶσαι προφήτης εἶτε ὄχι, καλῶς ἤλθε. Ἰδοὺ καί' ἄλλη ἐκδίκησις διὰ τὸν ζηλότυπον ἄνδρα μου. Καὶ ἐγὼ ἡ ἀνόητος! ἐξέλεξα αὐτὸν τὸν βρωμερὸν Δερβίσην.

Εἶτα δὲ ὑψοῦσα τὴν γλυκεῖαν καὶ μελωδικὴν τῆς φωνῆν

—Ἐλθε, ἄγιε Μωάμεθ, ὕψιστε Προφήτα ὅστις ἐπέβλεψας ἐπὶ τὴν ταπεινωσιν τῆς δούλης σου, εἶπε.

—Δερβίση! λέγει μετὰ φωνῆς βροντώδους ὡς ὁ κεραυνός ὁ Προφήτης, κρύψου ὑπὸ τὴν κλίνην διότι δὲν εἶσαι ἄξιος νὰ βλεπῇς τὸν ὕψιστον Προφήτην ἀπολαμβάνοντα τὴν ὑπερτάτην ἡδονὴν μετὰ ὠραίας γυναίκος.

Ἐφοβεῖτο ὁ ὕψιστος Προφήτης μὴ τυχὸν ἀναγνωρισθῆ τὴν ἐπιούσαν.

Ὁ Δερβίσης ἠτοιμάζετο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ προσταχθὲν ἀλλ' ἡ ὠραία Φατιμὲ,

—Ὅχι, καλλίτερον νὰ προσεύχεται κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, εἶπε, μαντεύσασα τὸν φόβον τοῦ Προφήτου, ἀλλ' ἄφ' ἐτέρου θέλουσα νὰ τιμωρήσῃ καὶ τὸν Δερβίσην ὅστις γονυπετήσας πρὸ τῆς κλίνης καὶ τύπτων τὴν κεφαλὴν του χαμαὶ ἀπήγγειλεν ὅσας προσευχὰς ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἐν τῇ μνήμῃ του.

Μετὰ μίαν ὥραν ἀκριβῶς ἠκούσθησαν οἱ αὐτοὶ κρότοι καὶ αἱ αὐταὶ βρονταὶ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς. Ὁ ἄγγελος ὑπασπιστής ἀνήγγειλε δι' αὐτῶν ὅτι καιρὸς ἦτο νὰναχωρήσῃσι διότι ὑπέφωσεν ἡ ἡμέρα. Καὶ ἡ μὲν Φατιμὲ ἤθελεν ἀκόμη νὰ κρατήσῃ τὸν Προφήτην ἀλλ' οὕτως ἐδικαιολογήθη εἰπὼν ὅτι ἔπρεπε τὴν ὥραν ἐκείνην νὰ παρευρίσκειται εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐγένετο λοιπὸν ἡ αὐτὴ ἀνάβασις δηλαδὴ μετ' ἀστραπῶν καὶ βροντῶν. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Δερβίσης ἠγνήθη νὰ ἐγγίσῃ τὴν γυναῖκα ἣν καθήγαγεν ὁ Προφή-

της. Ἀλλὰ καὶ ἡ Φατιμὲ προετίμα τὸν ὠραῖον καὶ εὐωδιάζοντα Προφήτην ἢ τὸν δυσειδῆ καὶ ἐλεινὸν Δερβίσην. Ἐπαναλαβοῦσα λοιπὸν τὸ ὑπνωτικὸν τῆς φάρμακον μετέφερε τὸν μὲν Δερβίσην εἰς τὸν Τεκὲν τὸν δὲ σύζυγόν της εἰς τὴν οἰκίαν.

Τὴν ἐπιούσαν μόλις ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμούς, ὁ Δερβίσης εἶδεν ὅτι εὐρίσκειτο ἐν τῷ μαγειρείῳ του. Καὶ ἤδη ὁ δυστυχῆς ἐνόμισεν ὅτι ἀνευρέετο τοὺς ἐκλεισε, καὶ πάλιν κατὰ μικρὸν τοὺς ἠνοιξε νομίζων ὅτι οὕτως ἠδύνατο νὰ ἀποδώσῃ τὴν ὀπτασίαν, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὰ αὐτά. Ἐψηλάφισεν ἔν πρὸς ἔν τὰ καζάνια, τὰ τετζερέδια διὰ νὰ ἴδῃ μὴ ἀπατάται. Ἐνόησεν ἐπὶ τέλους τὴν πικρὰν ἀλήθειαν.

—Ἄς λησμονήσωμεν, ἐπιθύριτε, τὴν ὠραῖαν ὀπτασίαν, καὶ ἐπανελάβε τὸν κόπανον.

Ὁ Μεχμέτ Καδὲρ ἐγερεθείς καὶ ἰδὼν ὅτι εὐρίσκειτο ἐν τῇ οἰκίᾳ του, καὶ πρὸ πάντων ὅτι εἶχε παρ' αὐτῷ τὴν ὠραῖαν σύζυγόν του ἐθάύμασε καὶ ἀφωπνίσας αὐτήν, τῇ εἶπε τὰ πάντα καὶ ἠρώτησεν αὐτήν τί συνέβη.

—Ἐνῶ σὺ ἐκοιμάσο, τῷ εἶπεν, ὁ Προφήτης μὲ ἐπεσκέφθη, καὶ σὲ συνέβησαν ὅσα μοὶ διηγεῖσαι.

Ὁ ἀγαθὸς Καδὲρ ἐδόξασε τὸν ὕψιστον καὶ παρεκάλει τὸν Μωάμεθ ὅπως τὸν καταξιώσῃ νὰ τὸν ἴδῃ κατὰ πρόσωπον.

—Θὰ τὸν ἴδῃς, τῷ λέγει ἡ Φατιμὲ, διότι ὑπεσχίθη ὅτι θά μὲ ἐπισκέπτεται συχνά.

Τώρα πάλιν ἴσως θά μὲ ἐρωτήσετε πῶς εὐρέθη ὁ Προφήτης εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὠραίας Φατιμῆς. Ἡ ἐρώτησίς σας εἶνε δικαία καὶ ὀφείλω νὰ σὰς ἀπαντήσω. Πλησίον τῆς οἰκίας τοῦ Καδὲρ κατοκεῖ χριστιανός τις νεανίας, ὅστις ἀκούων, ὡς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἐκ φήμης τὴν ὠραιότητα τῆς Φατιμῆς, ἦτις καὶ Ντυνιά-Γκιουζέλ ὠνομάσθη, ἐπεθύμησε νὰ τὴν ἴδῃ. Βλέπετε; τὸ ὠραῖον ὅσον καὶ ἂν τὸ προφυλάσ-

ση τις, εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸ κρύψῃ ἐντε-
λῶς. Ἦνοιξε λοιπὸν ὀπὴν σανίδος τι-
νός, ἥτις πρότερον ἦτο παραθρόφυλλον
παραθύρου, τὸ ὁποῖον ἐκλείσθη κατὰ
διαταγὴν τοῦ Μεχμέτ, διότι ἐβλεπεν ἐν
τῇ αὐτῇ καὶ τῷ κήρῳ τῆς οἰκίας του,
καὶ δια τῆς ὀπῆς ταύτης καθήδυνε καθ'
ἐκάστην τὸ βλέμμα του παρατηρῶν τὴν
Φατιμέ, ἀλλὰ μὲ τὸ φάτε μάτια ψάρια καὶ
κοιλιά περιδρομο δὲν χορταίνει κανεὶς.
Ἡ ἐπιθυμία του κῆρξε καὶ ἠθέλησε
νὰ τὴν πλησιάσῃ. Ὁ ὑπηρέτης, ὅστις
ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος τοῦ κυρίου του,
διότι κατώρθωσε νὰ κερδίσῃ τὴν εὐ-
νοίαν τῆς θαλαμηπόλου εἰς τὴν ὁποίαν
ἐξεμυστηρέθη τὸν πρὸς τὴν Χανούμ
ἔρωτα τοῦ κυρίου του, σκεφθεὶς ἀνε-
κάλυψε τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου ἡ-
δύνατο νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν των.

Κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὴν θαλαμη-
πόλον νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νανοῖξῃ ὀπὴν
εἰς τὴν ὀροφὴν τοῦ μαγειρείου ὅπως
δι' αὐτῆς ἀναβάς ἐπιτύχῃ νὰ πράξῃ
τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ
θαλάμου τῆς κυρίας, ὅπερ καὶ ἔπραξεν
ἀπούσης αὐτῆς. Ἐννοεῖτε τὰ λοιπά.

Ἡ χαρίεσσα σκλάβια μετὰ τὰ ἀνω-
τέρω συμβάντα ἀνήγγειλεν ἡμέραν τινα
εἰς τὸν ἑραστὴν αὐτῆς· ὅτι ὁ κύριος
τῆς ἐπεθύμει πολὺ νὰ ἴδῃ τὸν Προ-
φήτην τὸν ὁποῖον καθ' ἐκάστην προ-
σευχόμενος εὐχαρίσται διὰ τὴν καλο-
κάγαθίαν του· τοῦτο δὲ εὐρυῆς ὑ-
πηρέτης ἀμέσως ἐγνωστοποίησε τῷ κυ-
ρίῳ του, ὅστις ἐπληρώθη χαρᾶς. Ἀπε-
φασίσθη λοιπὸν τὸ ἑσπέρας νὰ γαίνη
ἡ ἐμφάνισις.

Ὁ Μεχμέτ-Καδέρ ἀκούσας τὸν γνω-
στὸν κρότον καὶ θόρυβον πάραυτα ἐ-
γονυπέτησε. Διέκρινε τὸν τριγμὸν τῆς
καταπακτῆς, τὸ μόνον δὲ ὅπερ καλῶς
ἀντελήφθη ἦτο ὅτι ἅπαν τὸ δωμάτιον
κατευγάζετο ὑπὸ φωτὸς οὐρανοῦ. Ὁ
Προφήτης τῶντι κατήρχετο ἐν ὄλῃ
αὐτοῦ τῇ δόξῃ. Εὐχρηθεὶς δὲ τὸν Καδέρ
προσῆλθεν εἰς τὴν σύζυγόν του ἣν ἐνηγ-
καλίσθη μετὰ ἀλλοκέτου τινὸς στοργῆς.

Μείνας παρ' αὐτῇ ὥρας τινάς, αἴτι-

νες ὁμῶς εἰς τὸν μακάριον σύζυγον
ἐφάνησαν στιγμαί, ἠτοιμάζετο νὰπέλθῃ
διότι ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ἐκρότει μετ' ἀ-
δημονίας ὁ ἄγγελος ὑπασπιστῆς θεοβλα-
φοβούμενος μὴ ἐκ τῆς παρατάσεως τῆς
ἐπισκέψεως προέλθῃ τι ἀπευκαταῖον. Ὁ
Μεχμέτ ἐζηκολούθει προσευχόμενος, ὁ δὲ
Προφήτης στὰς εἰς τὸ μέσον τοῦ δω-
ματίου καὶ ἀναλαβὼν ἅπασαν τὴν προ-
φητικὴν αὐτοῦ μεγαλοπρέπειαν εἶπε διὰ
φωνῆς βροντώδους.

—Μεχμέτ, δοῦλε πιστὲ καὶ ἀγαθὲ
ἐγεῖρου, Σὲ εὐλογῶ ἐγὼ ὁ πρῶτος τῶν
Προφητῶν! Τὸ γεννηθῆσόμενον ἔστι
ταί μέγας ἀνὴρ, (ἴσως εἶνε ὁ Ταμερ-
λάνος;) καὶ σὺ θὰ ἔλθῃς μετὰ τῆς
γυναικὸς σου κατ' εὐθείαν εἰς τὸν πα-
ράδεισον.

Ὁ Μεχμέτ ἠγέρθη ὄλως τρέμων.

—Σὲ παρακαλῶ, Ἰψίστε Προφήτα, εἶπε,
νὰ ἐπισκέπτεσαι συχνὰ τὴν πτωχικὴν
μου κατοικίαν καὶ τὴν γυναῖκα τὴν
ὁποίαν ἐξέλεξα, ὡς εὐτυχῆ σύζυγον
ἐπὶ τῆς γῆς καίτοι ἔχων ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ ὠραιότερας ἀσυγκρίτως τῆς
ἀθλίης μου συζύγου.

—Ὅσαίς δύναμαι νὰ διαφεύγω, τῷ
ἀπαντᾷ ὁ Προφήτης μετὰ τὴν θεῖαν φω-
νὴν του, τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ πολυπληθῆ
οὐρὶ θὰ ἔρχωμαι νὰ σὰς βλέπω.

Τὰ χρονικά δὲν λέγουσι πόσον δι-
ήρκεσαν αἱ ἐπισκέψεις αὐταί. Ἀναφέρουσι
μόνον ὅτι ἐπειδὴ τὸ σχοινίον διὰ τοῦ
ὁποῖου δυνάμενος ὁ χριστιανὸς κατέ-
βαιεν εἰς τὸν θάλαμον τῆς Φατιμέ
ἐφθάρη, καὶ ἐπειδὴ ὁ Προφήτης δὲν
ἐσκέφθη νὰ προφητεύσῃ ὅτι ἦτο ἐν-
δεχόμενον νὰ συμβῇ τοῦτο, διότι δὲν
ἐν τῇ ὀροφῇ, τὸ σχοινίον λέγω, ἐνῶ
οὗτος νύκτα τινὰ κατήρχετο, ἐκόπη
καὶ ὁ Προφήτης κατέπεσεν ἐν τῷ μέσῳ
τοῦ θαλάμου ἐκβαλὼν ἀλγεινότερατον ἄχ!
οὐ ἔνεκα ὁ Μεχμέτ περιδεῆς ἐγένετο.
Ἄλλ' ἡ ὠραία καὶ εὐρυῆς Φατιμέ

—Πρόφθασον, τῷ λέγει, διότι τὸ
κάμνει διὰ νὰ σὲ δοκιμάσῃ· τρέξε καὶ
φέρε τον εἰς τὴν κλίνην.

Ὁ Μεχμέτ ἔδραμε παρευθὺς καὶ ἐ-
ξετέλεσε κατὰ γράμμα τὴν διαταγὴν.
Ὁ Προφήτης προσεπάθει νὰ κρατῇ
τὸς ἀλγεινὰς κραυγὰς του αἰτίνες ἐ-
ξήρχοντο ὑποκώφως. Τὴν πρῶταν ὁ Προ-
φήτης ἐκφράζων τὴν εὐαρέσκειάν του
εἶπεν ὅτι θὰ διαμείνῃ ὀλίγας ἔτι στιγ-
μὰς μετὰ τῆς Φατιμέ, ὅπως βραβεύσῃ
τὴν ὑπηρεσίαν ἣν τῷ προσήνεγκεν ὁ
Μεχμέτ τὴν νύκτα, καὶ ὅτι εἶναι πε-
ριττὸν νὰ περιμένη τὴν ἀνάληψιν, ἀλλ
ὅτι ἦτο προτιμώτερον νὰ ὑπάγῃ εἰς
τὸ κατὰστημά του ἐπειδὴ κατὰ τὴν
ἡμέραν ἐκείνην θὰ πωλήσει πολλοὺς ἀ-
δαμαντας καὶ κοσμήματα. Ἐννοεῖται
ὅτι πάντα ταῦτα ἐγένοντο ὅπως ὁ πε-
πτωκῶς Προφήτης δυνήθῃ ἀνετώτερον καὶ
εὐκολώτερον νὰναχωρήσῃ.

Λέγεται ὅτι τὸ παράθυρον ἔμενε
κεκλεισμένον, μόνον ὅταν ὁ Μεχμέτ
ἦτο ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὁ Μεχμέτ τὸν ὁποῖον
βλέποντες οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ τοσοῦτον
περιχαρῆ, πάντοτε ἠπόρουσαν καὶ ἠρώ-
των τὸ αἷτιον τῆς χαρᾶς του ἐκείνης.
Ἄλλ' αὐτὸς εἰσώπα, κατὰ διαταγὴν
τοῦ Προφήτου, ὅστις ἐφοβεῖτο, καὶ
δικαίως· διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν
εἶνε Μεχμέτ Καδέρ.

(ἀκολουθεῖ)

Α. Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΠΡΙΓΚΙΠΕΣΣΑ

ΔΩΡΑ-ΙΣΤΡΙΑ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ

Π. ΧΙΩΤΟΥ

(Συνέχεια καὶ τέλος, βρα φυλλάδιον ΙΑ')

Εἰς τὰς αὐτὰς διαμονὰς τῆς σοφῆς
Σταέλ, τοῦ ἱστορικοῦ Γίβωνος, τοῦ
φιλοσόφου Ρουσσῶ, ἀναπνεύουσα ἐλευθε-
ρος ἡ Δώρα Ἰστρία ἐν Ἐλβετίᾳ, ἤρχισε
νὰ κινή τὸν γεωρῶδῃ της κάλαμον καὶ

μὲ ἀρχέτυπον εὐγλωττίαν μεγαλοφώνως
νὰ κηρύττῃ, τὴν πνευματικὴν καὶ πο-
λιτικὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν. Κήρυγ-
μα τοιοῦτο ἐκ γραφίδος γυναικὸς ἐ-
φείλκυσε τὴν προσοχὴν μεγαλεπιβό-
λων ἀνδρῶν. Ἄλλ' οἱ λαοὶ τῆς Ἀνα-
τολῆς, οἱ Χριστιανοὶ, ἐφέλκοντο τὸ ὄμ-
μα της περισσότερον παντὸς ἄλλου, τοῦς
ὁποῖους ἐπισκέπτεται. Εἰς αὐτῶν τὴν
κατάστασιν ἐνατενίζει, καὶ εἰς αὐτοὺς
μονομερῶς διευθύνει ὄλην τὴν ροπὴν
αἰσθημάτων πρὸς τὴν πνευματικὴν καὶ
πολιτικὴν ἐλευθερίαν. Αὐτὰ ὡς ἔμφυ-
ται ὄρμαὶ καρδίας ἀναφαίνονται αὐ-
τῇ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας. Ἐθνικότης εἰς
τὴν ὁποίαν καυχᾶται ὅτι ἀνήκει, καὶ
λαοὶ Χριστιανικοὶ, οἵτινες περιστοιχισ-
τὸν τόπον τῆς γεννήσεως αὐτῆς εἰ-
σέτι παλαίουςιν οὐ μόνον πρὸς ἀπό-
λαυσιν πλήρους ἀνεξαρτησίας ἐκ τοῦ
πρώην κατακτητοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ
δεσμὰ, τὰ ὁποῖα ἄπιστοι καὶ δόλιοι γεί-
τονες χαλκίουςι νὰ περιβάλωσιν αὐτοὺς.
Ἡ πάλῃ αὐτῇ εὖρος θερμουγόν τὸ πατρι-
ωτικὸν φρόνημα καὶ ἰσχυρὸν φιλελεύ-
θερον αἶσθημα τῆς Δώρας Ἰστρίας.
Δι' ἔργου καὶ λόγου πρόμαχος ἀνεδει-
χθη χριστιανικῶν λαῶν, καὶ εἰς αὐ-
τὴν ὀφείλουσιν συνηγορίαν ὑπὲρ ἀνε-
ξαρτησίας καὶ ἠθικῆς ἀναπάσεως, Ρου-
μάνοι, Βλάχοι, Σέρβοι, Μολδαῖοι, Βουλ-
γάροι, Ἕλληνας, Ἰταλοὶ. Ἀνέλαβεν ὑ-
περασπίσεις δικαιομάτων, ἐπιχειρήσεις
βελτιώσεων, μετοχὰς εἰς πολιτικοὺς ἀ-
γῶνας ἐλευθερίας καὶ ζήτημερας. Ὡς μισο-
τύρηνος ἐλάλησεν, ἔγραψεν, ἐκινδύνεο-
σε κατεδιώχθη, προεγράφη ἐξωρί-
σθη (1) Τὸ καρτερικόν, τὸ ζωηρὸν

(1) Οἱ Αὐστριακοὶ ἐν Πισκίρᾳ τῆς Λομβαρ-
δίας, ἐρευνήσαντες τὸ κιβωτίον μου, ὅτε περι-
ηγούμενη τὴν Ἰταλίαν τῷ 1863, εὗρον τὴν εἰ-
κόνα τῆς πριγκίπισσας. Δώρας Ἰστρίας δωρη-
θεῖσα μοι αὐτοχειρὶ ἐν Λιδόρνην, εἰς μνεῖαν. Ἐκ
τούτου μὲ ἐξέλαβον ὡς πολιτικὸν πράκτορα καὶ
συνομώτην, καὶ συγκοινωνοῦντα μὲ ἑφορίστους
πολιτικοὺς ἐξ ἑλθῆς τῆς Αὐστριακῆς ἐπικρατείας,
ἐκ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἡ Δώρα Ἰστρία· διότι ἔ-
λαβε τὸ μέρος τῶν ἐπαγασατησάντων ἐν Βενετίᾳ

της γυναικός, οὐδείς ἐν μὴ ἴδῃ αὐτὴν καὶ συνομιλήσῃ δύναται νὰ πιστεῦσῃ. Ἐν Λιβόρνῳ συνομιλῶν μὲ αὐτὴν εἰς τὴν μεγολοπεπτὴν κατὰ τὰς Ἀρδέντας οἰκίαν της, ἐθαύμασα τὸ ἐξάισιον μνημονικόν της, τὴν εὐφορῶδη στομυλίαν, τὴν καθρότητα τῶν ἐνοιῶν, τὴν εὐαισθησίαν τῆς καρδίας. Ὡς ρεύμα κατέφερε ἐκ τοῦ στόματος ἢ γλώσσης ὅ,τι μελέτη, πολυμαθία, καὶ ἀναμνήσεις ἀνθρώπων χωρῶν καὶ βιβλίων πλουτίζουσι διάνοιαν καὶ καρδίαν.— Ἡ γλυκεῖα λαλιά της, οἱ ἀπαστράπτοντες ὀφθαλμοὶ της, ἡ λάμπουσα εὐμορφία ἐγοήτευσεν τοῦ παρεστῶτος.— Μόνη αὐτὴ ἦτο τὸ σέμνωμα σπουδαίας καὶ λογίας συναναστροφῆς, ἐν ᾗ ἔτυχον, ἀντικείμενον λατρείας, κηπουροῦ ἀνθοφόρου Μουσῶν καὶ χαρίτων.— Καὶ ζῶσαν νῦν ἐν τῇ ὁμονύμῳ ἐπαύλει τῆς Φλωρεντίας, εἶναι τὸ ἀγάλισμα τῆς Φλωρεντινῆς κοινωνίας, εἰς ἣν πανταχόθεν τῆς Εὐρώπης συρρέουσιν ἄνδρες περιφανεῖς, ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πολιτικῆς καὶ διανοητικῆς ἐλευθερίας καὶ πάσης ἀνθρωπίνου εὐμετρίας. Ὁ ἐλεύθερος λαὸς τῆς Ἑλβετίας ἐπρόσφερε λατρείαν εἰς ταύτην τὴν νύμφην τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ἐξέφρασε τὸν θαυμασμόν της τρα-

κατὰ τὸ 1848, καὶ συνεκινῶναι μὲ τὸν Μαγνὸν καὶ Τομαζῖον. Κατέλαβον οὖν ὅσα εὖρον χειρόγραφα μου, σημειώσεις ἱστορικές, καὶ μίαν ψαλτικὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τὰ μουσικὰ σημειώματα ἀγνοοῦντες, ἐστοχάσθησαν γράμματα συνωμοτικὰ ἀλληλογραφίας. Καὶ διὰ ταῦτα ἤθελον νὰ μὲ κατακρατήσωσιν εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Πεκέρας, καὶ ἀποστείλωσι τὰ χειρόγραφα μου πρὸς τὴν Αὐτονομίαν εἰς Βενετίαν, ὅπως ἐρευνήθωσιν. Ἀλλὰ δεῖξας ἐγὼ τὸ Ἀγγλικὸν διαβατήριον καὶ τὴν Αὐτοκρατορικὴν ἀδειαν, ἦν ἐκ τοῦ Αὐστριακοῦ ὑπουργείου ἔλαβον τὴν μεσιτείαν τοῦ Ἀγγλοῦ πρέσβους κατὰ σύστασιν τοῦ Ἀριστοῦ Στέρξ, ὅπως διερχόμεθα ἀπολύτως ἐπιλοθῆναι καὶ ἀρχαιοφυλακία πρὸς ἔρευναν, ἀπέδειξα τὴν ἀθωότητά μου. Καὶ κλαίων καὶ ἰσχυρόμενος διὰ τὴν μόνωσιν μου καὶ τὸν κίνδυνον ἀπελύθη. Καὶ ταῦτα σημειῶ ἰναυθῶ, ὅπως δεῖξω ὅτι καὶ τὰ φωτογραφα καὶ εἰκόνες προγραμμένων ἔστυον τὰς ὑπόψιας δεσποτικῶν κυβερνήσεων.

γυδοῦσα καὶ ὑμνοῦσα καλλονὰς καὶ προτερήματα. Ἡ Βουλὴ τῆς Ἑλλάδος εὐγνωμονοῦσα δι' ὅσα περὶ Ἑλλάδος ἔγραψεν, ἵνα προσλήσῃ βλέμμα πολιτικῶν καὶ σωφῶν Εὐρωπαίων εὐμενῶν, ἐπολιτογράφησεν αὐτὴν αὐθιγῶς.— Ἡ Ἰταλία καυχώμενη εἰς τὴν κατορθωθείσαν ἔλωσιν διεκλήρυσεν πανδήμως τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης. Οἱ δημοσιογράφοι, ὁ γὰρ ἔθνικῶν ἀλοθημάτων, ζωηρῶς αὐτὰ ἐξέφρασαν. Ἐπιστημονικαὶ ἐταιρίαι, Ἀκαδημαῖαι γραμματολογίας, φιλοσοφίας καὶ ὠραίων τεχνῶν, σύλλογοι φιλολογικοὶ πολιτικοὶ ἠθικοὶ, σκαπεύοντες βελτίωσιν τοῦ γυναικείου γένους, παρέλαβον αὐτὴν ὡς ἐπιτίμιον μέλος, καὶ ἀποδίδουσιν τὸν ἔπαινον, ὅστις ὀφείλεται ὡς μισθὸς τῇ ἀρετῇ.

Ἴδιον δὲ τρόπον κατώρθωσεν ἡ πειρικιπέσσα Ἱστορία εἰς τὴν συγγραφὴν της· διότι ὡς μεγαλοφυῆς, πάντοτε δημιουργεῖ ἴδιαν μέθοδον εἰς παράστασιν ἐνοιῶν. Κατὰ δὲ τὸν ἰδιόζοντα χαρακτῆρα τῷ σκοπῷ ἐκάστου θέματος, ὃ διαπραγματεύεται, σχεδιάζει τὸ ὅλον τῆς συγγραφῆς, καὶ τελειοποιεῖ ἀκολουθοῦσα τοῦς ἀρμόδιους κανόνας εἰς τὸ ὕψωμα τῶν λόγων.— Δὲν καταφεύγει εἰς ἰσχνὴν μορφήν ἐπιστήμης μὲ ζητῆς διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις τοῦ ὅλου, καὶ μὲ ἀγόνους πολυμαθείας ἐπιδείξεις ἢ ἀπραγματοποιήτους οὐτοπίας καὶ θεωρίας. Ἀπ' ἐναντίας κατατάσσει καὶ συναρμολογεῖ τσακύτην ποικιλίαν ὑποθέσεων καλλιπρεπῶς ἐπὶ τὴν πρακτικωτέραν ἐφαρμογὴν παντὸς φιλοσοφήματος. Εἰκονογραφικὰ ἀριστοτεχνήματα ἐθνογραφίας καὶ μεγαλοπρεποῦς φύσεως, χαρακτῆρες ὕψηλοι, κόσμος ἠθικὸς θρησκευτικὸς πολιτικὸς σταθερῶν ἀπαρτίζουσιν ἐνότητα ἐν τῇ συγγραφῇ τῆς Δώρας Ἱστρίας καὶ ἀσφαλῶς φέρουσι τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸ σκοπούμενον. Οὐδόλως ὁμοῦ εἰς ταύτην μέθοδον μιγνύει ποίησιν μετὰ ἐθνογραφίας, ἢ ἀποπλανᾶται εἰς τσακῶδη πλάσματα καὶ εἰς λαβρινθούς

πολυμαθείας. Ἡ Δώρα, ὡς Ἀνατολικὴ τὴν καρδίαν καὶ Δυτικὴ τὰς ἔξεις ἀντιλαμβάνεται τὸ ἰδανικὸν τῆς φύσεως, μὲ ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις ἐξάλλου φαντασίας. Μορφώνει ὁμοῦ αὐτὸ καὶ δραματίζει μ' ἐμβριθεῖαν κρίσεως ὑπερῶς ἀνδρῶς καὶ σκέψιν ὀρθοῦσας. Ἰπέρμαχος προσφιλεστάτη τῆς ἐλευθερίας τῆς Δύσεως, θερμότητα συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς Ἀνατολῆς. Εἰς κήπον καρποφόρον μελέτης καθίζει ὡς χάρις ἀθρόπους. Εἰς αὐτοῦ τὰς πολυειδέεις σκηνὰς καὶ ἀθῶνας εἰσέρχεται, καὶ κόπτει ἐκεῖθεν φυτόμενα ἄσθη καὶ καρπούς· Ζωγραφίζει κάλλιστα τὰ ὠραϊότατα αὐτοῦ τοπεῖα, καὶ εἰς τὰ ἐντὸς ποτιστικὰ κρυσταλλώδη νερά κατοπτρίζει τὴν μεγαλοφυΐαν της. Χωρὶς συγγραφῆς παρενθέτης ἐνίοτε, οὐχὶ ἐπιδεικνύουσα ξηρὰν πολυμαθειαν, ἀλλὰ κύρος καὶ φῶς ἐπιπέουσα εἰς τὰς καλλιπρεπεῖς ἐκφράσεις. Κρίσις αἰσθητικῆ, φιλόκαλος ὕψη λόγου, ὕψος ἐνοιῶν, πλοῦτος φιλολογίαι, πραγματικὴ ἐμπειρία, χάρις καὶ μεγαλοπρέπεια, ἰδοὺ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν συγγραμμάτων τῆς Δώρας Ἱστρίας, ἃ ὁ σοφὸς κόσμος ἐξετίμησεν καὶ ἡ δόξα της περιλάμπει εἰς θάλαμῳ τῆς ἰσχυρῆς διανοῆς τῶν αἰώνων.

Τὰ πονήματα τῆς Πειρικιπέσσας Δώρας Ἱστρίας διαίρεθονται εἰς περιηγητικά, ἐθνολογικά, ἠθικοπολιτικά, θρησκευτικά, πολιτικὰ, ἱστορικὰ, γραμματολογικά, μυθιστορικὰ. Βιβλιογραφοῦνται δὲ ὡς ἑξῆς Γαλλιστὶ γράφοντα.

Α΄.

ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΑ

1. Ἡ Γερμανικὴ Ἑλβετία καὶ ἡ ἀνάβασις εἰς τὸ ὄρος Μονχ 1856, τόμοι 3, μετεφράσθη Ἀγγλιστὶ, Γερμανιστὶ καὶ Ἰταλιστὶ.
2. Ἡ Ἰταλικὴ Ἑλβετία, σχεδιογραφία, 1856 Ἰταλιστὶ.
3. Ὁ ποταμὸς Τίκινο, Ἰταλιστὶ 1856.

4. Τοπεῖα (paysages) καὶ ἀναμνήσεις τῆς Ἰταλικῆς Ἑλβετίας καὶ ἐπίσκεψις εἰς τὸ μοναστήριον Βηγόριον 1860.

5. Ἀποσπάσματα τῆς Ἰταλικῆς Ἑλβετίας 1856 Ἰταλιστὶ.

6. Ἀναμνήσεις τῆς Κυρίας Δώρας Ἱστρίας illustration 1857.

7. Ἡ ἀνάβασις εἰς τὸ ὄρος Σκνσαλθαδῶρ 1856.

8. Ἐν καλοκαίριον εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Λαγουβίου 1861.

9. Ἐκδρομὴ εἰς Ροῦμελν καὶ Πελοπόννησον 2 τόμοι.

10. Περίπατος περὶ τὰς ὄχθας τῆς Μετζονοῦ Λίμνης (Lago Maggiore) Ἰταλιστὶ 1854.

11. Περίπατος ἐν Τοσκάνῃ 1866.

12. Ὀδοιπορία εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Δίντου.

Β΄.

ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΑ.

1. Ἡ Ρουμανικὴ ἐθνικότης κατὰ δημοτικὰ ἄσματα 1859.

2. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐθνικότης παρ' ἱστορικοῖς 1860.

3. Ἡ Σερβικὴ ἐθνικότης κατὰ δημοτικὰ ἄσματα 1865 μετεφράσθη Ἰταλιστὶ.

4. Ἡ Ἀλβανικὴ ἐθνικότης κατὰ δημοτικὰ ἄσματα 1866. μετεφράσθη Ἑλληνιστὶ ὑπὸ Ἰερέως Θεριανοῦ Ζακυνθίου ἐν Κλειῶ, καὶ Ἰταλιστὶ καὶ Ἀρβανιστὶ ὑπὸ Δημητρίου Καμαρδῦ Ἰερέως τῆς ἐν Λιβόρνῳ ἐκκλησίας τῶν Οὐνιτῶν Γραικῶν.

5. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐθνικότης κατὰ δημοτικὰ ἄσματα 1867 μετεφράσθη Ἰταλιστὶ.

6. Σχεδιάσματα Ἀλβανικά 1868 μετεφράσθη Ἑλληνιστὶ.

7. Σκηναὶ Σερβικοῦ βίου 1868.

8. Οἱ κλέπται τῆς νέας Ἑλλάδος.

Γ'.

ΗΘΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΑ

1. Αἱ γυναῖκες ἐν Ἀνατολῇ 2 τόμοι 1860 μετεφράσθη Ρωσιστί καὶ Ἑλληνιστί, ὑπὸ Αἰμιλίας Σκουζέ.
2. Αἱ γυναῖκες ἐν τῇ Δύσει μετεφράσθη Ἰταλιστί, Γερμανιστί καὶ Ἑλληνιστί ἐν Πανδώρα.
3. Ἐπιστολαὶ πρὸς φιλόσοφον Ἀθναῶν Ἑλληνιστί ἐν Αἰῶνι 1860.
4. Ἔρωσ καὶ γυναῖκες ἐν βίῳ κλεπτῶν 1868 Γερμανιστί.
5. Αἱ Ἀνατολιτιδες ἐν Παρισίοις 1867.
6. Περὶ γυναικῶν ὑπὸ γυναικὸς 1862 τόμοι 2 μετεφράσθη Ρωσιστί, καὶ Ἰταλιστί.

Δ'.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

1. Ἡ Μοναστικὴ ζωὴ παρὰ τῇ Ἀνατολικορθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ 1858 μετεφράσθη Ἑλληνιστί καὶ Ρωσιστί.
2. Ἡ Ρουμανία καὶ ἡ Ὀρθόδοξος ἐκκλησία.
3. Οἱ Ρουμάνοι καὶ ὁ Παπισμὸς 1856 μετεφράσθη Ἰταλιστί.
4. Ἐκκλησία καὶ Αὐτοκρατορία ἐπὶ τοῦ Δ' αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Πρίγγιπος Βρολῆ 1856 Ἰταλιστί.
5. Ὁ Ἑλληνικὸς κληρὸς Γερμανιστί 1868.

Ε'.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ

1. Παρατηρήσεις περὶ διοργανισμοῦ τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονειῶν 1856 Ἰταλιστί.
2. Περὶ ἀδελφώσεως τῶν Λατινικῶν λαῶν, καὶ ἰσχύος αὐτῶν εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

3. Εἰς ξένος Πρίγγιψ ἐν Μολδοβλαχία 1856 Ἰταλιστί.

4. Ρώμη 1856.

5. Ἡ Αὐστριακὴ Προπαγάνδα εἰς τὰς Παραδουναβίους ἡγεμονείας 1856 Ἰταλιστί.

6. Ἡ παλαιὰ κυβέρνησις καὶ ἡ ἐπανάστασις ἐν Σικελίᾳ Ἰταλιστί 1860.

7. Ἡ Ἰταλία ἐγένετο (Italia è fatta) 1860 Ἑλληνιστί ἐν αἰῶνι.

8. Ἡ Ρώμη καὶ οἱ Βούλγαροι 1861 Ἑλληνιστί ἐν Αἰῶνι.

9. Ἡ Κρητικὴ ἐπανάστασις 1867 Γαλλιστί καὶ Ἰταλιστί.

10. Ἡ νῆσος Κρήτη 1867.

11. Ἀπάντησις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀντιπροσωπεσίαν ἔλθοῦσαν ἐκ Τεργέστης εἰς Λιβόρνον 1867.

12. Ἀπάντησις πρὸς τὸ Ἡπειροθεσσαλομακεδονικὸν κομητάτον τῶν Γυναικῶν 1867 μετεφράσθη Ἀγγλιστί καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν Ἀμερικῇ.

ΣΤ'.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

1. Οἱ Ἕρωες τῆς Ρουμανίας 1856 Ἰταλιστί.

2. Ἡ ἐπανάστασις τῶν Σέρβων 1867 Γαλλιστί καὶ Ἰταλιστί.

3. Τὰ κατορθώματα τοῦ Μάρκου 1856

4. Αἱ Ρουμανικαὶ ἑορταί.

5. Ἀφήγησις περὶ τῶν ἑορτῶν τοῦ Δάντου ἐν Ραβένῃ Ἑλληνιστί.

6. Βασιλική.

7. Ὁ ταγματάρχης Πάνος Κορωναῖος καὶ Ἰωάννης Ζιμβρακάκης ἀρχηγοὶ τῶν ἐπαναστατῶν τῆς Κρήτης.

8. Γρηγόριος Ι. Γγίκας καὶ ἡ Βενετικὴ Πολιτεία.

Ζ'.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

1. Αἱ Ἴονιοι νῆσοι καὶ οἱ ποιηταί

Σολωμὸς καὶ Βαλαωρίτης 1858 μετεφράσθη Ἑλληνιστί ὑπὸ Ράλλη.

2. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑπτανήσου καὶ ὁ ἱστορικὸς Χιῶτης 1875

3. Οἱ Ἀλβανῖται συγγραφεῖς τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας 1867. Μετεφράσθη Γερμανιστί καὶ Ἰταλιστί ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Καμάρδα ἐν Παλέρμῳ.

4. Ἡ Ρουμανικὴ γραμματολογία 1867 Ἰταλιστί.

5. Μία ἐπίσκεψις εἰς τὸ μουσεῖον Σκιαβόνη 1860.

Η'.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΚΑ

1. Ὁ προγραφεῖς Βιθιρστεῖν.

2. Τὰ παρόχθια τῶν Ἑλβετικῶν λιμνῶν, ὅπου δύο μυθιστορήματα τὸ μὲν Ἐλεονόρα Ἀλτίνκεν (ἀναμνήσεις τῆς Αὐλῆς τῆς Δρέσδης) τὸ δὲ Χιολαίνη (ἀναμνήσεις τῆς Ἑλβετικῆς Ἰταλίας).

3. Ἡ Βενετία (la veneziana) ἀναμνήσεις τῆς πολιτικῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἐνώσεως τῆς Ἰταλίας 1867 μετεφράσθη Ἑλληνιστί ὑπὸ Δραγούμη.

4. Τὸ καρναβάλιον τῆς Βενετίας 1867.

ΞΙΕΝΙΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

(Συνέχεια ἐξα φύλλ. Γ')

Καθ' ὅσον οἱ δύο ἐρωμένοι ἔμενον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀκροαζόμενοι, ὡς φαίνεται, τῆς θείας μυσταγωγίας, ἔκρινα ἑὺλογον νὰ μὴ ἐξέλθω τῆς βιβλιοθήκης, διὸ ἐν τῇ κατὰ μέρος παρατηρήσει τῶν τοῦ Πεντουρικήου ζωγραφιῶν, κατ' ἀναγκαῖον λόγον ἐγεννήθη ἐν τῇ διανοίᾳ μου παραλληλισμὸς τις μεταξὺ τῶν ζωγραφιῶν τούτων καὶ τῶν ταῖς προηγουμέναις ἐποχαῖς ἀνηκουσῶν.

Ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἄκων τις ἀποκτᾷ γνώσεις περὶ τὰς τέχνας, ἔχων δὲ καὶ δι-

ἄθειν τινὰ καλλιτεχνικὴν, δύναται οὐχὶ μετὰ πολλῆς δυσκολίας νὰ σχηματίσῃ κρίσεις ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν, τὰς σχολὰς καὶ τὸ ἰδιάζον αὐταῖς ὄφρος. Εἶχον δὲ ἐπισκεφθῆ οὐχὶ ὀλίγας δημοσίας τε καὶ ἰδιωτικὰς πινακοθήκας, εἶχον ἀναγνώσει συγγραφαὶς τινὰς ἐπὶ τῶν τεχνῶν, καὶ εἶχον συνάψει φιλικὰς σχέσεις μετὰ διαφόρων εἰδημόνων τούτων. Ἐντεῦθεν δὲν ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν μου ἢ μεταξὺ τῆς βυζαντινῆς σχολῆς καὶ τῶν ζωγραφιδῶν, αἱ ἐθεώρουν ἀπόστασις. Κατὰ τὰς προγενεστέραις ἐποχὰς τῷ ὄντι, ὡς ἤδη εἶπον, ἡ ἐν γένει τέχνη εἶχεν οἰκτρῶς καταπέσει, νῦν δὲ προσθέτω ὅτι ἔτι οἰκτρώτερον ἢ ζωγραφικὴ, καθ' ὅσον ἐνῶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ εἶχε μνημεῖα ἀρχαῖά τε καὶ νεώτερα, ἐν οἷς καὶ τὸ λεγόμενον γοθικὸν ὄφρος, καίτοι τῶν Γότθων μὴ εἰσαγαγόντων οὐδὲν ἀρχιτεκτονικὸν εἶδος—ἐνῶ ὑπῆρχον λαμπρὰ τῆς γλυπτικῆς παραδείγματα—ἡ ζωγραφικὴ τούναντίον ἐστερεῖτο παντελῶς καλῶν πρὸς μίμησιν τύπων, καίτοι ἡ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία εἶχε τὰ μάλα προστατεύσει αὐτὴν, ἀν καὶ κατὰ τινὰ διάσημον συγγραφέα, ἡ προστασία αὐτῆ προϋξένησεν ἐναντία ἀποτελέσματα, ὡς ἐκ τῆς μεγίστης ἐν τῇ τέχνῃ ταύτῃ καταχρήσεως. Ἐζωγραφίζοντο αἱ ἐκκλησῖαι, αἱ οἰκίαι, τὰ δημόσια καταστήματα ἐντός τε καὶ ἐκτός ἀπὸ τῶν κατωγαίων μέχρι τῶν ἀναφωτίδων· ὡς ἐκ τούτου δὲ κατ' ἀντίθετον λόγον προέκυψεν ἀντίδρασις, ἥτις καὶ αὐτῆ συνετέλεσε πῶς εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς αἰρέσεως τῶν εἰκονοκλαστῶν, οἵτινες οὐχὶ μόνον ἐκόλυσαν ἀνεξαιρέτως τὴν χρῆσιν οἰασθῆποτε εἰκόνας ἀλλὰ καὶ τοὺς ποιοῦντας αὐτὰς κατεδίωξαν, διὸ κατὰ τὸν ἕβδομον καὶ ὄγδοον αἰῶνα, μέγας ἀριθμὸς ζωγράφων μετώκησεν εἰς Ἰταλίαν ὡς καὶ ἀκολούθως ἐγένετο ἐν καιρῷ τῶν σταυροφοριῶν, ὅτε κατακυριευθεῖσις τῆς Κωνσταντινοπόλεως ὑπὸ τῶν σταυροφόρων, οἱ καλόγηροι καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν Λατίνων

μετέφερον εἰς Ἰταλίαν πολλὰς γραικικὰς εἰκόνας· διδάσκαλοι δὲ γραικοὶ ἐνίδρυσαν σχολὴν πάνυ ἀπέχουσαν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης, ἧς ὑπόδειγμα ἦν τὸ ὠραῖον.

Παρατηρῶν λονπὸν τὰς τοῦ Πιντουρικού ζωγραφίας, ἐνόμιζον ὅτι ἔβλεπον ὡς ἐξ ὀπτικῆς ἀπάτης ἀντιπαρασταμένας τὰς τῶν βυζαντινῶν διδασκάλων μὲ τούτους εὐμεγέθεις αὐτῶν ὀφθαλμοὺς, τὴν μακρὰν καὶ γρυπὴν ρίνα, τὸ στενὸν καὶ συνεσταλμένον στόμα, τὸν βραχὺν πώγωνά, τὰς μακρὰς, ἰσχνὰς καὶ αἰχμηροδακτύλους χεῖρας, τοὺς εὐθεῖς καὶ ἀκιδωτοὺς πόδας, τὸν κατὰ κάθιστον ἢ κατὰ γωνίαν πτωχῶδη ἱματισμὸν, τὸν μελανοκίτρινον καὶ ἐρυθρὸν χρωματισμὸν ἀνευ σκιῶν, τῶν μεθρὸν διακρινόμενων διὰ μελανῶν γραμμῶν, ἀνευ μεμορφωμένης ἰχνογραφίας στάσεως καὶ ἀνευ ἐκφράσεως, ἀνευ κινήσεως, ἀνευ ζωῆς. Αἱ τοιαῦται δὲ ζωγραφίαι ἦσαν σχεδὸν ἅπασαι θρησκευτικαί, πλεῖσται δὲ τούτων παρίστανον τὴν Θεομήτορα, οἱ δὲ ζωγράφοι, ὡς φαίνεται, εἶχον ὑπ' ὄψιν εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην τὸ μέλαινα εἰμὴ ἐγὼ καὶ καλὰ τοῦ Ἄσματος, ἀκριβῶς μὲν τελουντες αὐτὸ ὡς πρὸς τὸ πρῶτον μέρος, λίαν δὲ παραμελοῦντες τὸ δεύτερον, καὶ τοιούτου εἶδους ἦσαν αἱ εἰκόνας τῆς Παρθένου, ἃς οἱ στρατηγοὶ τῆς αὐτοκρατορίας ἔφερον ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στρατῶν, αἵτινες ὡς ἐκ τούτου καὶ Ὀδηγήτριαι ὠνομάζοντο.

Καὶ ὑπῆρχε μὲν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς γραμμικῆς σχολῆς καὶ ἐτέρα καθαρῶς ἰταλική, οὐχὶ ὅμως μείζονος ἀξίας ἐκείνης, ἐκ δὲ τῆς συναντήσεως αὐτῶν προέκυψε τρίτος τύπος, ἐν ᾧ ἀνεμιγνύοντο ἀμφοτέρων τὰ στοιχεῖα, ἢ μᾶλλον ἐλαττώματα, μέχρις οὗ κατὰ τὸν ἸΓ' αἰῶνα ἐγενήθη ἡ τῆς ἀπομιμήσεως λεγομένη σχολὴ ὅτε οἱ τεχνῖται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐνόησαντες τὰς ἀτελείας τῆς τέχνης, ὡς ἐχρῶντο αὐτῇ, πλὴν στεροῦμενοι ἰδίας δυνάμεως ὅπως τὰς ἀνορθώσωσιν, ἐλάμ-

βανον ὡς ὑπόδειγμα τὰ ἐγκριτότερα ἔργα τῆς γραικικῆς εἰκονογραφίας, ἧτι ἐνίοτε περιβάλλετο χαρακτῆρά τινα ἀφελείας καὶ σεμνότητος σχετικῶς, βεβαίως πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματος, ὑφ' οὗ ἐνεφοροῦντο οἱ ζωγράφοι καὶ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἤτιτον ἀπλότητος καὶ ἀγνότητος τῆς ψυχῆς των, διὸ καὶ ὁ τύπος ἐκεῖνος ἐθεωρήθη καὶ κάπως θεωρεῖται εἰσῆτι ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἱερόν. Μεταξὺ τούτων διαπρέπουσιν οἱ Guido da Giesse καὶ Giunta Pisano οἵτινες σημειοῦσι τὸ λυκαυγὲς τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ζωγραφικῆς. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ὑπῆρξεν ὁ θεμελιωτὴς τῆς σισυειῆς σχολῆς, ἀποκαλεῖται δὲ θαυμαστός· ἕνεκα τῶν πλείστων βελτιώσεων ἃς ἐν τῷ γραικικῷ τύπῳ ἐπήνεγκεν, καίτοι μὴ χειραφετηθεὶς τούτου, ὡς ἀποδεικνύουσι πρὸ πάντων ἡ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Δομινίκου ἐν Σιένη εἰκὼν τῆς Θεομήτορος καὶ ὁ ἑσταυρωμένος, ὃν οἱ Σιένηοι ἔφερον ἐν τῇ αἵματηρᾷ μάχῃ τοῦ Montaperto, περὶ ἧς θέλω διαλάβει ἀκολούθως—ὁ δὲ δεύτερος ὡς ἐκ τῆς ἀξίας του βεβαίως ἐπονομασθεὶς pittore, συλλέξας πᾶν ὅ,τι κάλλιον παρήχεν ἡ γραικικὴ ζωγραφία. ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ S. Francesco d' Assisi διατηρούμενα ἔργα αὐτοῦ ἠδυνήθη νὰ ὑπερβῇ ἅπαντας τοὺς συγχρόνους του καὶ νὰ καθιδρῦσῃ οὕτω τὴν Πισίαν σχολὴν. Ἀγνοεῖται δὲ ἀμφοτέρων ὁ χρόνος τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου, ἀνήκουσιν ὅμως ἀναμφιβόλως εἰς τὸν ΙΓ' αἰῶνα, οὗς ὅμως ὑπερέβη ὁ Cimabue γεννηθεὶς ἐν Φλωρεντίᾳ κατὰ τὸ 1240 ἐκ τῆς εὐπάτριδος οἰκογενείας τῶν Cimabue. Τούτον εἶχεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐμπιστευθῆ εἰς τινα συγγενῆ αὐτοῦ διδάσκοντα τὰ γράμματα εἰς τὴν S. Maria Novella, ἀλλὰ ἐργαζομένων ἐκεῖ ζωγράφων τινῶν γραικῶν, ἔφευγε συχνάκις ἀπὸ τοῦ σχολείου καὶ διήνυεν ὀλοκλήρους ἡμέρας παρατηρῶν τοὺς ζωγράφους ἐκεῖνους ὑφ' ὧν ἐπὶ τέλος ἐδί-

δάχθη. Τοιαύτας δὲ βελτιώσεις ἐπήνεγκεν εἰς τὴν ἰχνογραφίαν, ὥστε κατέστη ὁ πατὴρ τῆς φλωρεντινῆς σχολῆς, τὰ δὲ ἐν τῇ ρηθείᾳ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου σωζόμενα ἔργα του παρέχουσι τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων τῆς ἐποχῆς ζωγράφων ὑπεροχῆς του.

Ταῦτα ἐνθυμούμενος κατ' ἀνάγκην ἀνεπόλουν εἰς τὴν μνήμην μου πᾶσαν τὴν μετὰ ταῦτα πρόδοον τῆς ζωγραφικῆς, καὶ ἰδοὺ πόδωτος μοι ἐνεφανίσθη ὁ Giotto di Bondone, εἰς ὃν ἀναμφιβόλως ἀνήκει ἡ δόξα τῆς ἰδρύσεως νέας καθ' ἑαυτὸ σχολῆς, διὸ καὶ ὁ Δάντης λέγει ἐν τῷ Καθαρτηρίῳ (ἄσμα 1 στιχ. 94-96)

Credette Cimabue nella pittura
Tener lo campo ed ora ha Giotto il grido,
Sì che la fama di colui oscura.

Ὁ Γκιόττος οὗτος ἐγεννήθη τὸ 1276 εἰς Bondone ἐξ οὗ καὶ ἐπωνομάσθη, εὐχαρῖν ἰσοχὴν τῆς Τοσκάνης. Ἐβόσκει καὶ οὗτος πρόβατα καὶ ἐτέρπετο ἀπεκονίζων ταῦτα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Κατὰ συγκυρίαν ὁ Cimabue εἶδεν αὐτὸν ἐνασχολούμενον εἰς τοιαύτην ἐργασίαν καὶ ἐκπλαγείς ἐπὶ τῇ ἀκριβείᾳ τῶν εἰκονογραφιῶν τούτων, τὰς δὲ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν διαθέσεις αὐτοῦ κατανοήσας, παρέλαβεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐργαστάσιόν του, ὅπου διηθῆναι καὶ ἀπέπτυξε τὸ πνεῦμά του, καὶ ὅπου ἐν τάχει ὁ τῆς τέχνης νεόφυτος ὑπῆρέτης πάντας τοὺς συμμαθητεύοντας ἀπομιμούμενος τὴν φύσιν, ἦν μόνην ἔλαβεν ὀδηγὸν καὶ διδάσκαλον. Διὰ τοῦτο θεωρεῖται καὶ δικαίως ὁ ἐφευρετὴς τῆς νέας ζωγραφικῆς.

Ἰπάρχουσιν ἐποχαί, καθ' ἃς ὡς ἐν τῇ φυσικῇ τάξει αἱ ἡφαιστειοὶ ἐκρήξεις ὑπερφυῆ ἀνάπτυξις ἡθικῶν δυνάμεων σαλεύει ἐπὶ τῶν βάσεων αὐτῆς τὴν κοινωνίαν, θαμβάλει δὲ λάμψις ἐκχέεται ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος σκοτιζούσα καὶ καταπλήττουσα τὰ πνεύματα. Αἱ ἐποχαὶ αὗται ὀνομάζονται αἰὼν τοῦ Περικλέους, αἰὼν τοῦ Αὐγούστου, αἰὼν Λέοντος τοῦ Ι' αἰῶν Λουδοβίκου τοῦ

ΙΔ'. ἢ φέρουσιν ἐπὶ κεφαλῆς τὰ ὀνόματα Ἀλέξανδρος, Ἰούλιος Καίσαρ, Ταμερλάνος, Ναπολέων, Ὀμηρος, Δάντης, Σασκίπρος, Κοπέρνικος, Γαλιλαῖος Νεύτων—ἐγχαράττουσι δὲ εἰς τὴν ζῶν τῆς ἀνθρωπότητος ἀνεξάλειπτα σημεῖα ὑπερβίου ὑπάρξεως. Ἀλλ' ὁποῖα τὰ αἷτια τοῦ φαινομένου τούτου; Μήπως ἐν τῇ γιγαντιαίᾳ πάλῃ τῇ ἀπ' αἰῶνων συγκροτούμενῃ μεταξὺ ὕλης καὶ πνεύματος ἐξερχόμενον τούτου, νικηφόρον θέλει νὰ καταδείξῃ τὸν θρίαμβον αὐτοῦ δι' εὐρυτέρας αὐτοῦ φανερώσεως;

Ἐν μιᾷ τῶν τοιούτων ἐποχῶν, γεννηθεὶς καὶ ὁ Γκιόττος, ὄχι μόνον σύγχρονος ἀλλὰ καὶ φίλος τοῦ μεγίστου τῆς Ἰταλίας ποιητοῦ, οὗτινος ἐζωγράφισε τὴν εἰκόνα, καὶ ὡς ἐκεῖνος περιπλανηθεὶς καθ' ἅπασας τὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας, ἔφερον ἐν αὐταῖς τὴν δᾶδα τοῦ νέου φωτός, ἐγκαινιάζων οὕτω τὴν νέαν τῆς ζωγραφικῆς σχολὴν. Τὰ ἔργα αὐτοῦ μαρτυροῦσι τὸ γόνιμον τῆς διανοίας του, συμπαραβαλλόμενα κατὰ τὸν ἀριθμὸν πρὸς τὰ ἔτη τῆς ζωῆς του, ἐξήκοντα μόνον διαρκεσάσης τὸ περὶφημότατον δὲ πάντων ἐστὶ τὸ μωσαϊκὸν τὸ λεγόμενον Barca di S. Pietro, ὑπὸ τὴν στοάν τῆς βατικανῆς μητροπόλεως, κατὰ παραγγελίαν τοῦ Πάπα Βονιφάτιου τοῦ Η'. τελεσθέν, πρὸς ἀμοιβὴν τοῦ ὁποῖου ἔλαβε δύο χιλιάδας διακόσια χρυσᾶ φιορίνια.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐφ' ἧς ὁ Δάντης ἐνεκόλαψε τὸ ἀθάνατον αὐτοῦ ὄνομα, ἀπανταχοῦ τῆς Ἰταλίας ἐξέε πνεῦμα ἀναπτύξεως, πνεῦμα προόδου, πνεῦμα πολιτισμοῦ. Οὐχ ἤτιον τῶν τεχνῶν τὰ γράμματα, αἱ ἐπιστήμαι, ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον, νέαν ἐλάμβανον ὄθησιν, καὶ πρὸς ταῖς σχολαῖς τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν ἰδρύοντο δημόσια ἐκπαιδευτήρια, ἠνοίγοντο παντὸς εἶδους τεκτονεῖα, συνίσταντο τραπεζικὰ καταστήματα μὲ πρακτορεία ἐν Γαλλίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ. Τοιοστοτρόπως δὲ διὰ τῆς συ-

σχετίσεως τῶν σπουδῶν καὶ τῶν ἐπασχολήσεων τούτων, καὶ τῆς ἐπωφελοῦς ἐπιδράσεως τῆς μιᾶς ἐπὶ τῆς ἄλλης, ἐδημιουργεῖτο ἐκεῖνος ὁ φωταγωγὸς πολιτισμὸς ὅστις διεδόθη καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, καὶ ἔθηκε τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ θεμέλια τῆς τῶν ἐπιρχομένων γενεῶν κοινωνικῆς καταστάσεως.

Ἐννοεῖται ἐντεῦθεν κάλλιστα ὁποῖαν ἐπιρροὴν ἐνήσκησεν ἐπὶ τῆς ζωγραφικῆς τὸ πνεῦμα τοῦ Γκιόττου διὸ καὶ βλέπομεν ἐγειρόμενον ἐφάμιλλον αὐτοῦ τὸν ἐκ Σιένης Σίμωνα Μέμμην, γεννηθέντα τὸ 1284, ἀποβιώσαντα δὲ τὸ 1344, καὶ ἀπαθανατισθέντα ὑπὸ τοῦ Πετράρχου, δι' ἃν ἐποίησε τὴν τῆς περιφήμου *Madonna Laura* εἰκόνα, ὡς πρὸς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρω μόνον ἐνταῦθα τὸ δεύτερον τετράστιχον τοῦ ΜΟ'. δεκατετραστίχου τοῦ μελιρρύτου ποιητοῦ, ἐν ᾧ λέγει·

Ma certo il mio Simon fu .n paradiso,
Onde questa gentil donna si parte;
Ivi la vide, e la ritrasse in carte,
Per far fede quaggiù del suo bel viso.

Πλείστοι δὲ ἄλλοι ζωγράφοι ἀνεφάνησαν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤτιον ἀκμάσαντες ἐν τῇ πρώτῃ τῆς ἀναγεννήσεως περιόδῳ, ἐξ ὧν μνημονεύω μόνον τοὺς *Tommaso di Stefano*, γεννηθέντα τὸ 1324 ἐν Φλωρεντίᾳ, καὶ ἐπονομασθέντα *Giottino*, δι' ἣν κατέβαλε σπουδὴν πρὸς ἀπομίμησιν τοῦ Γκιόττου, καταστάς ἴσως καὶ ἀκριβέστερος τούτου, περὶ οὗ ὁ Δάντης λέγει, ὅτι διὰ τοῦ θανάτου του, συμβάντος τὸ 1356 ἐκ φθίσεως ἐξέλειπεν ὁ κολλίτερος κλάδος τῶν Γκιοτιστῶν—*Taddeo Gaddi* καὶ *Andrea di Cione Orgagna*, τοὺς δὴ ἀξιολογωτέρους τοῦ Γκιόττου μαθητὰς, τὸν μὲν πρῶτον ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρα ἔτη μετ' αὐτοῦ συνεργασθέντα, καὶ γενόμενον ἐφάμιλλον αὐτοῦ ἐν ταῖς ζωγραφίαις τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ ἐκκλησίας τῆς *Santa Maria Novella*, καὶ ἀποβιώσαντα ἐν ἡλικίᾳ πενήντα ἐ-

τῶν περὶ τὸ 1350—τὸν δὲ ζωγράφον, γλύπτην, ἀρχιτέκτονα καὶ ποιητὴν συνάμα, τὸν δυνθέντα τὸ πρῶτον νὰ ἀπινδαλματῆσιν τὴν φαντασίαν τοῦ Δάντου, ἀρσυθεὶς ἐκ τῶν ἁσμάτων αὐτοῦ τὰ ἀντικείμενα τῶν πολλῶν συνθέσεων δι' ὧν διεκόσμησε τὴν ρηθεῖσαν ἐκκλησίαν, ζήσαντα δὲ ἐξήκοντα ἔτη μέχρι τοῦ 1370 ἢ 1380—τὸν λεγόμενον *Στέφανον* ἔγγονον τοῦ *Γκιόττου*, γεννηθέντα τὸ 1301 καὶ ἀποβιώσαντα τὸ 1350, βελτιώσαντα δὲ τὴν διοπτικὴν (*prospettiva*), καὶ πειραθέντα κάπως νὰ εἰσαγάγῃ τὴν κατ' ἐπιτομὴν (*scorcio*) ἰχνογραφίαν.—*Fra Giovanni da Fiesole*, βιώσαντα ἀπὸ τοῦ 1387 μέχρι τοῦ 1455, καὶ δόντα τὸσαύτην χάριν, τὸσαύτην γλυκότητα καὶ τὸσαύτην συνάμα ζωηρὰν ἐκφραστικότητα εἰς τὰς εἰκονογραφίας του, ὥστε ἐπωνομάσθη *l' Angelico*, ἐνῶ ὁ βιογράφος *Βαζάρης* ἔλεγε περὶ τῶν εἰκόνων αὐτοῦ «non possono essere altrimenti in cielo» δηλ. ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχωσιν ἕλλως ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἦν δὲ τοσοῦτον αἰσθαντικὸς, ὥστε ἀπεικονίζον τὸν Χριστὸν συνεχινεῖτο μέχρι δακρῶν—τὸν *Paolo Uccello*, φλωρεντινὸν τὸ ἔτος 1389—γεννηθέντα, οὕτω δὲ ἐπονομασθέντα ἕνεκα τῆς ἰκονότητός του εἰς τὸ ζωγραφίζειν ζῶα καὶ μάλιστα πτηνά. Διηύθυνεν οὗτος τὰς γραμμάς ἐν τῇ διοπτικῇ εἰς τὸν οὐρανὸν σημεῖον, καὶ διηθέτησε τὴν τῶν προσώπων καὶ πραγμάτων στάσιν ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων, καθ' ἃν ἡ ὀπτικὴ διδάσκει τρόπον, ὥστε οὐχὶ τυχαίως, ὡς πρότερον, ἀλλὰ κατὰ τὰς πρὸς αὐτὰ ἀποστάσεις βαθμῶν νὰ μειῶνται καὶ νὰ ἀμυδαίνονται, ἔζησε δὲ μέχρι τοῦ 1472—*Masolino da Panicale di Valdelsa* ἀποσκιρτήσαντα ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Γκιόττου, μεγαλοπρεπεστέρως ἐτελέσαντα εἰκόνας καὶ μαλακώτερον τὸν ἰματισμὸν, ἀποβιώσαντα δὲ ἐν ἡλικίᾳ 37 ἐτῶν τὸ 1415—*Andrea Mantegna*, γεννηθέντα ἐν Παταύῳ τὸ ἔ-

τος 1430, καὶ τελευτήσαντα τὸ 1506, ὅστις ἐγκαταλιπὼν καὶ οὗτος τὸ ποιητικὸν τοῦ ἡγαγεν ἐπὶ τὰ πρόσω τὴν ζωγραφικὴν ἕνεκα τῶν ἱστορικῶν του γνώσεων, καὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων μελέτης, καὶ οὐ τινος τὸ περιφανέστερον ἔργον ἐστὶν ὁ θρίαμβος τοῦ *Ιουλίου Καίσαρος*, ἐκ *Μαντούης* μεταβιβάσθην εἰς Ἀγγλίαν ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ *Hampton Court*—καὶ τέλος *Melozzo da Forli*, τὸν εἰσαγαγόντα τὴν κατ' ἐπιτομὴν ζωγραφίαν τῶν θόλων.

Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ ἐποχὴ ἡ φέρουσα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς τὸ εὐκλεῆς ὄνομα *Masaccio*. Καὶ ἂν μὲν ὁ *Γκιόττος* παριστάνει τὴν πρώτην πρόδον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ζωγραφικῆς, ἐπὶ τῆς δευτέρας ἴσταται ὁ *Μαζάκιος*, ἐξ οὗ καὶ ἤρξατό πως ἡ ἀνακαινήσις αὐτῆς. Ἐγεννήθη οὗτος τὸ 1402 εἰς τὸ *Castello S. Giovanni di Valdarno*, ἀπέχον 18 μίλια τῆς *Φλωρεντίας*. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, *Ser Giovanni de' Guidi della Scheggia*, ἦν συμβολαιογράφος, εἶχε δὲ ὄνομα *Tommaso*. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκ νεαρῆς τοῦ ἡλικίας ἀρρωσιώθη ὁλος εἰς τὴν τέχνην, παρημέλει δὲ οὐ μόνον τὰς ὑποθέσεις του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἰματισμὸν του, διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη χλευαστικῶς *Masaccio*, ἐν δὲ τῇ ἱστορίᾳ τῆς ζωγραφικῆς γνωρίζεται ὑπὸ τὸ ὄνομα *Masaccio di S. Giovanni*.

Ὁ ἔξοχος οὗτος ἀνὴρ εὔρε μὲν τὴν ζωγραφικὴν εἰς πολὺ διάφορον κατάστασιν ἐκεῖνης εἰς ἣν εἶχε πρὸ τοῦ *Γκιόττου* περιπέση, ὡς ἐκ τῶν οὐκ ὀλίγων ἐπενεχθεισῶν αὐτῇ βελτιώσεων ἐν τῷ διαστήματι μιᾶς καὶ ἡμισείας περὶ πούτου ἑκατονταετηρίδος, ἐστρεφεῖτο ὅμως αὐτὴ καὶ εἰς ἀκριβοῦς σχεδίου εὐαρμόστου χρωματισμοῦ, εὐρύθμου καὶ συμπαγοῦς συνόλου, καὶ ταῦτα κατώρθωσεν ὁ *Μαζάκιος* μετὰ τελειοτέρας διοπτικῆς ὁδηγούμενος ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ χρώμενος μεγίστη ἀπλότητι καὶ ἀκριβείᾳ, διὸ καὶ ὁ βιογράφος *Βαζάρης*

ἔγραψε περὶ αὐτοῦ «in vero le cose fatte innanzi a lui si possono chiamare dipinte e le sue vive e naturali» (ἀληθῶς τὰ πρὸ αὐτοῦ γεγνημένα ἔργα δύναται τις νὰ τὰ καλέσῃ ἐζωγραφισμένα, τὰ δὲ αὐτοῦ ζῶα καὶ φυσικά.) Ἀλλὰ, κατὰ κακὴν μοῦραν, βραχὺς ὁ βίος του, διανύσαντος ἐπὶ τῆς γῆς ἔτη 41 μέχρι τοῦ 1445. Ἰδοὺ δὲ τὸ ἐπιτάφιον, ὅπερ ὁ *Annibal Caro* δι' αὐτὸν ἐποίησεν.

Pinsi, e la mia pittura al ver fu pari:
L' atteggiavi, l' avvivai, le diedi il moto,
Le diedi affetto; insegnai il Buonarruoto
A tutti gli altri, e da me solo impari.

Παρατηρητέον ὅμως ἐνταῦθα, ὅτι ἂν ἐποινάμην μείναν τοῦ *Μαντέγνου* πρὸ τοῦ *Μαζακίου*, καὶ περ τούτου προηγηθέντος ἐν τῇ γεννήσει ἐκεῖνου, τοῦτο ἔπραξα καθ' ὅσον ὁ *Μαντέγνος* ἐβάδισεν ὁπωσδήποτε ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ *Γκιόττου*, ἐνῶ ὁ *Μαζάκιος* ἐνεκαίνισε ὕψος ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν νέον, τεινον οὐχὶ ἀπλῶς πρὸς τὴν ἀναγέννησιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀνάπλασιν τῆς ζωγραφικῆς. Πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο τὰ μάλα συνετέλεσεν ἕτερόν τι γεγονός, ἡ ἐφεύρεσις τουτέστι τῆς δι' ἐλαίου ἀναλύσεως τῶν χρωμάτων. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης αἱ ζωγραφίαι ἐτελοῦντο διὰ ὑδροχρωματισμοῦ, τῶν χρωμάτων προσκολλημένων διὰ οὔου ἢ διὰ κόλλης ἐπὶ κεχρυσωμένης ἐπιφανείας. Αἱ εἰκόνας ἐγίνοντο συνήθως ἐπὶ σανίδος λίαν συμπήκτου καὶ ἐπιδεικτικῆς μεγίστης λειώσεως, προκειμένου δὲ ἵνα ἡ εἰκὼν καταρτισθῇ ἐκ διαφόρων τεμαχίων, συνηρμόζοντο ταῦτα διὰ λινοῦ ὑφάσματος, ὅπερ ἐκαλύπτετο ὑπὸ γυφίνου μίλτου, ἐφ' οὗ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐτίθεντο ἐν ἡ δύο στρώματα χρυσοφύλλων. Εἰς τὸν *Φιλανδόν* ζωγράφον *Van Eyck*, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα *Giovanni da Bruges*, γεννηθέντα τὸ 1370, ἀποδίδεται ἡ τιμὴ τῆς ἐφευρέσεως τῆς ἐλαιοζωγραφικῆς. Διατείνονται τινες ὅμως ὅτι καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐγνωρίζετο ἐν Ἰταλίᾳ τὸ εἶδος

τοῦτο τῆς ζωγραφίας, ἀναφέροντες πρὸς ἀπέδειξιν διατριβὴν μοναχοῦ τινος Θεοφίλου, ζήσαντος κατὰ τὴν δεκάτην ἐκατονταετηρίδα, ἔχουσαν τίτλον, De coloribus et de arte colorandi vitra, ἐν ἧ διδάσκει πῶς δύναται τις νὰ διαλύσῃ τὰ χρώματα διὰ τοῦ λιβελαίου. Ὅπως δὲ ὅποτε ὅμως εἴτε ἐφευρῶν εἴτε βελτιώσας τὴν ἐλαιοζωγραφικὴν, ὁ Van Eyck ὑπῆρξε πάντοτε ἐκεῖνος, ὅστις κατέστησε κοινὸν τὸν τρόπον τοῦτον, δι' οὗ ἐπηνέχθη σπουδαία μεταβολὴ εἰς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην. Ὁ ζωγράφος Antonello da Messina ἰδὼν εἰκόνα τινα τοῦ Van Eyck, μετέβη εἰς Bruges, ὅπου κατώρθωσε νὰ μάθῃ τὸ νέον τοῦτο εἶδος τοῦ ζωγραφίζεω, ὅπερ ἐπανακάμψας εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐν Ἐνετικῷ ἀποκαταστάς, μετέδωκεν εἰς τὸν Domenico da Venezia, οὗτος δὲ, κατὰ τὸ 1430 ἢ 1440 ἐφάνερωσεν εἰς τὸν Φλωρεντινὸν Andrea del Castagno, ὅστις πρὸς ἀμοιβὴν τὸν ἐφόνησεν ἵνα μείνῃ μόνος κάτοχος τοῦ μυστικοῦ τούτου.

Ἡ τέχνη περιελθοῦσα εἰς τὸν θαυμάσιον, εἰς ὃν τὴν ἀνεβίβασε τὸ πνεῦμα τοῦ Μαζακίου, ἦτο ὅμως εἰσέτι ἑλλειπῆς ἐνδὸς τῶν κυριωτέρων στοιχείων τῆς τελειότητος, τῆς γνώσεως τουτέστι καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀνατομίας. αἱ ζωγραφίαι μὲν δὲν ἐγίνοντο πλέον ἢ λίαν σπανίως ἐπὶ κεχρυσωμένων πεδίων ἀντικαταστάτων τῶν χρυσοφύλλων διὰ ρωπογραφικῶν, ἀπόψεων καὶ παντοίων ἄλλων ἀντικειμένων· αἱ εἰκόνες ἐτελοῦντο μετὰ μείζονος ἀκριβογραφίας, εὐκαμψίας καὶ κανονικότητος· αἱ μορφαὶ ἦσαν ζωηρότεραι, ἀπλούστεραι, ἐκφραστικώτεραι καὶ ποικίλαι· αἱ συνθέσεις κατηρτίζοντο κατὰ λογικώτερον, ἁρμονικώτερον καὶ φυσικώτερον τρόπον· ὁ ἱματισμὸς περιετύλισσε τὰ σώματα ἄνευ βεβιασμένων διευθύνσεων, ὁ δὲ χρωματισμὸς ἐφηρμόζετο καταλλήλως πρὸς τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα· πλὴν αἱ θέσεις καὶ αἱ διαφοροὶ ἐνέργειαι τῶν μελῶν καὶ μυνῶν εἶχόν τι τὸ ἀτελὲς καὶ τὸ ἀνάρμοστον τῶν ζωγρά-

φῶν ἐκ παρατηρήσεως μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ἐξ ἐπιστημονικῆς ἀντιλήψεως διευθετούντων αὐτάς. Καὶ πρῶτος ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν τῆς ἀνατομίας σπουδὴν ὑπῆρξεν ὁ Lucca Signorelli da Cortona ὁ καὶ τὴν γυμνογραφίαν ἐπιχειρήσας, καὶ οὗτινος τὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Θεοτόκου εἰς Ὀρβιέτον εἰκονογραφίας ἐμιμήθη αὐτὸς ὁ Μιχαηλάγγελος εἰς τὸ θαυμάσιον ἔργον αὐτοῦ τῆς δευτέρας παρουσίας· μετὰ τούτου δὲ ὁ μέγας Leonardo da Vinci καὶ τελευταῖον, ἵνα μὴ ὀνομάσω εἰμὲν τοὺς πρωϊστους, ὁ Μιχαηλάγγελος ὁ καὶ χρῆσάμενος μάστιγα τῇ ἀνατομίᾳ μέχρι καταχρήσεως, ὥστε ἐγένετο ἀφορμὴ μεγίστου κινδύνου πρὸς νέαν τῆς τέχνης κατάπτωσιν, διότι οἱ θελήσαντες νὰ τὸν ἀπομιμηθῶσι μὴ ζωοποιούμενοι ὑπὸ τοῦ δαιμονίου πνεύματος, ὅπερ ἐνεφώλευεν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ τεραστίου ἐκεῖνου ἀνδρός, ὃν ὁ ὁμηρικὸς Ἀρίστος καλεῖ,

Michel più che mortal angel divino, κατῆλθον εἰς ἰδιοτροπίας εἰς ὑπερβολὰς, εἰς παρεκτροπὰς, μεγίστην ἐπενεγκούσας βλάβην εἰς τὸ φιλόκαλον καὶ τὴν εὐπρέπειαν τῆς τέχνης.

Ἐν τούτοις ἐν Βονωνίᾳ, ἐν Νεαπόλει, ἐν Μαντούῃ, ἐν Λομβαρδίᾳ, βραδύτερον ἐν Ἐνετίᾳ, νέαι ἀνηγείροντο σχολαί, πρὸς πρόβδον τῆς τέχνης. Δὲν σκοπῶ ὅμως εἰς τὰς ἀναμνήσεις ταύτας νὰ προβῶ καὶ περαιτέρω, διὸ διατρέξας τὰ κυριώτερα γεγονότα τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ζωγραφικῆς, καὶ φθάσας μετὰ τοῦ Μαζακίου, προστίθημι ὅτι μετὰ τούτου, τῇ συνδρομῇ τῶν ἐπιστημῶν καὶ δυνάμει τῆς μεγαλοπηθόλου εὐφυΐας τῶν ἐκλεκτῶν πνευμάτων, ἅτινα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην ἔρριψε σωρηδὸν διὰ νέας ἐκρήξεως ἢ φύσεως, γιγαντιαίως βήμασι πρόβδον ἢ τέχνη αὐτὴ εἰς τὴν τελειοποίησιν αὐτῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἐσηματίσθησαν αἱ μεγάλαι σχολαὶ αἱ ὀνομαζόμεναι Ρωμαϊκῆ, ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς μεγάλης Οὐμβρικῆς, ἐν ἧ διαλάμπουσιν οἱ Pietro Perugino, Raffaello Sanzio d' Urbino—Φλωρεντινῆ, ἢ

περεκοσμοῦσι οἱ Ghirlandaio, Leonardo da Vinci, Michelangelo—Ἐνετικῆ ἐν ἧ διαπρέπουσιν οἱ Bellini, Giorgione Tiziano, Tintoretto—Λομβαρδικῆ ἐξ ἧς ἐξῆλθον ὁ Antonio Allegri da Correggio—Βονωνικῆ, ἢ λαμπρύνουσιν οἱ Carracci, Guido Reni, Domenichino, Guercino, Albani.—παραλειπομένων πρὸς βλαχυλογίαν μυρίων ἄλλων ἀνηκόντων εἰς τὰς σχολὰς ταύτας, ἐν αἷς μᾶλλον διεκρίθησαν οἱ Francesco Raibolini, λεγόμενος il Francia, Pisanello, Andrea Verrochio, Bartolommeo di S. Marco, Andrea del Sarto, Giulio Romano, Polidoro Caldara da Caravaggio, Pierin del Vaga, Francesco Mazzuoli ὁ λεγόμενος il Parmigianino, Andrea Schiavone, Paolo Cagliari λεγόμενος il Veronese, Luigi Cardi λεγόμενος Cigoli, Bevenuto Garofalo, Bartolommeo Schidone, Francesco Vanni, Giacomo Cavedone, Mattia Preti, λεγόμενος il Calabrese, Salvator Rosa.

Καὶ ἄλλαι σχολαὶ συνεστήθησαν ἐκ τῆς Ἰταλίας, οἷον ἡ γαλλικὴ ἢ ὑπῆρξεν ἰδρυτὴς ὁ Σιμεὼν Βερνέ καὶ ἢ λαμπρύνει ὁ Νικόλαος Πουσσίνος καίτοι ρωμαῖος μᾶλλον κατὰ τὴν τέχνην θεωρούμενος—ἡ γερμανικῆ, ἢν καὶ τοιαύτη δύναται νὰ θεωρηθῇ, ἢ ὅμως ἀνεκαίνισεν ὁ Ἀλβέρτος Δούρος—ἡ Φιλανδικῆ ἢς ἐστὶν ἀρχηγὸς ὁ Πέτρος Παῦλος Ρούβενς, ἐκλεκτὸς δὲ ὀπαδὸς ὁ Ἀντώνιος Van-Dyck—καὶ ἡ ὀλλανδικῆ ἢν ἐθεμελίωσεν ὁ Luca di Leyde, καὶ ἀνώψωσεν ὁ υἱὸς ἐνδὸς μυλωθροῦ, ὁ Rembrandt.

Νῦν δὲ τέλος μετὰ τὴν ἐκδρομὴν ταύτην, ἐν ἧ ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον παρεξέτράπην, ὁρμηθεὶς, ὡς ἐκ τῆς περιστασέως ἵνα δῖέλω λίαν ἀκροθιγῶς τὴν πρόβδον τῆς ζωγραφικῆς, ἐπανέρχομαι εἰς τὴν θέσιν εὐρισκόμην θαυμάζων τὰς τοῦ Πιντουρικούου ζωγραφίας. Καὶ περὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν ἤδη εἶπον· παριστάνουσι δὲ αὐταὶ τὰ σπουδαίω-

τερα συμβάντα τοῦ βίου τοῦ πάπα Πίου τοῦ δευτέρου διὰ ὑδροχρωματισμοῦ ἐπὶ τῶν τοίχων ἀπεικονισθέντα καὶ κατ' ἐντέλειαν σωζόμενα.

Ἀλλὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ τηρεῖται τι λίαν περιεργον. Ἐπὶ μαρμαρίνου κίονος ἴσεται σύμπλεγμα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου τῶν Χαρίτων, ὃν ἐκαλύψαν πρὸς εὐσημησύνῃν τὴν γυμνότητα. Καὶ τινες μὲν φρονοῦσιν ὅτι εἶναι ἔργον δύσμορφον· ὁ Βισκόντης τὸ νομίζει μετρίως ἀξίας· ἀλλ' ὁ Meyer τὸ θεωρεῖ ἔργον τοῦ καλοῦ πνεύματος εὐσύθεον καὶ εὐχαρι. Μεταξὺ τῶν διαφόρων τούτων γνώμων ἐγὼ λέγω μόνον, ὅτι δὲν δύναται εἰς ἐννοήσῃ πῶς τὸ ἀνόσιον καὶ εἰδωλολατρικὸν τοῦτο ἔργον ἐτέθη ὡς κόσμημα ἐν τῷ ἱεροσκευοφυλακείῳ ἐκεῖνω. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἡ λατρεία δὲν ἔχη τὴν χάριν τῆς!

Ταῦτα διαλογιζόμενος ἐξῆλθον τῆς ἐκκλησίας, ἀφ' ἧς εἶχον ἤδη ἀναχωρήσει ὁ Ἐρρίκος καὶ ἡ ἐρωμένη του.

(ἔπεται συνέχεια)

K. ΜΕΣΣΑΛΑΣ.

ΔΕΚΑΟΚΤΑΕΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΡΧΙΣ

Π

Η ΟΙΚΟΚΥΡΟΥΔΑ

(Ἔρα φολ: 10ον)

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

αἰθουσα ὡς ἐν τῇ πρώτῃ πράξει.

ΣΚΗΝΗ Α΄

Θηρσία } μόνη.

Ἀκόμη δὲν ἐξέρχεται ἡ Λουίζα. Μὲ καθικέτευσε νὰ τὴν ἀφήσω, καὶ οὐδὲν ἠθέλησε νὰ μοὶ εἶπῃ . . . πλὴν ἡ καρδιά μου προαγγέλλει δυστυχίας . . . ἡ ὠρότης ἐκείνη, ἡ λειποθυμία, ἡ ἀπελπισία της . . . ἴδου αὐτὴ, πόσον εἶνε καταβεβλημένη!

ΣΚΗΝΗ Β΄

Λουίζα καὶ οἱ ἄνω

ΛΟΥΙΖ. Ἄχ! ἀδελφὴ μου, Θηρσία μου, ὦ! πόσον εἶμαι δυστυχὴς!
 ΘΗΡ. Ἐδῶ ἔλθι, ἔδῶ εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Ἀλλὰ θὰ μοὶ εἶπῃς τὰ πάντα, ἀλήθεια;
 ΛΟΥΙΖ. Δὲν θὰ λάβω ποτὲ τὸ θάρρος.
 ΘΗΡ. Ἄλλ' ἔλθι ἔδῳ. (καθίζουσα αὐτὴν πλησίον της) Δὲν εἶμαι πλέον ἡ ἀδελφὴ σου, ἡ καλλιτέρα φίλη σου; Εἰς τὰ στήθη μου δὲν ἐναπέθεσας πάντοτε τὰς λύπας σου, δὲν ἀπέμαξα ἐγὼ τὰ δάκρυά σου; Τέλος Λουίζα, Λουίζα, δὲν εἶμαι ἐγὼ πλέον ἡ φιλοστοργωτάτη μήτηρ σου;

ΛΟΥΙΖ. Ἄ! ναί, πάντοτε, πάντοτε.

ΘΗΡ. Λοιπὸν!

ΛΟΥΙΖ. Θὰ μάθῃς τὰ πάντα.

ΘΗΡ. Ἀπόβως λοιπὸν ὁμίλει.

ΛΟΥΙΖ. Ἐν τῷ πύργῳ, ὅπου σχεδὸν ἀκουσίως σου ὑπήγον, αἱ ἑορταί, αἱ διασκεδάσεις καθ' ἐκάστην διεδέχοντο ἀλλήλας, πλὴν πρὸς πάντα ἠδιαφόρουν οὐδὲν ἐφείλκυε τὴν προσοχὴν μου. Ἐσπέραν τινὰ εἰδίδετο χορὸς, ἐγὼ δὲ καθήμενὴ εἰς ἀπόκεντρόν τινα γωνίαν καὶ μακρὰν ὄλων, ἔβλεπον χορευούσας πάσας τὰς εὐδαίμονας ἐκείνας νεάνιδας, καὶ σοὶ τὸ ὀρκίζομαι, ἐφθόνουν τὴν ἀγαλλίασιν των. Πλὴν δὲν μὲ ἐμελλε διὰ τὴν καλλονὴν των, δὲν τὰς ἐφθόνουν διὰ τὰ πλούτη των, ὄχι, ἀλλ' αὐταὶ εἶχον φίλους, πατέρα, μητέρα. καὶ ἐγὼ, πτωχὴ, ὄρφανὴ, μόνη, παντέρνημος (κλαίει).

ΘΗΡ. Σὲ ἐνόησα, πλὴν λάβε θάρρος, Λουίζα μου, καὶ ἐξακολούθει.

ΛΟΥΙΖ. Ἐμμενον ὑπὸ τὸ ἄγχος τῶν λυπηρῶν σκέψεων μου, ὅτε φωνή τις ἄγνωστος ψιθυρίζει λέξεις τινὰς πλησίον μου . . . ταρασσόμαι . . . δὲν ἀντελήφθην ἀμέσως τί μοὶ ἔλεγε . . . μὲ προσεκάλει νὰ συγχορεύσωμεν.

ΘΗΡ. Θὰ ἦτο νέος τις τῶν τῆς συναναστροφῆς.

ΛΟΥΙΖ. Τοσαύτη ἦτο ἡ θλίψις μου, τοσαύτη ἡ ταραχὴ μου . . . τέλος ἐδίσταζον ν' ἀπαντήσω ἐκεῖνος μὲ λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς, ἐγὼ δὲ μηχανικῶς ἐγείρομαι αἱ τετράζυγοι εἶχον ἤδη σχηματισθῆ καὶ δὲν εὐρομεν θεσιν ἐκεῖνος ἐκάθησε πλησίον μου . . . καὶ δὲν ἀπεμακρόνη καθ' ἧλην τὴν ἐσπέραν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν ἤμην πλέον μόνη . . . ἦτο τὸσῶν ἀξιαγάπητος, τὸσῶν αἰδήμων, μὴ ὠμίλησε περὶ φιλίας, ἐπειτα . . .

ΘΗΡ. Ἐπειτα περὶ ἔρωτος;

ΛΟΥΙΖ. Ὁ! ναί, μὲ ἠγάπαεἰ ὅποια, Θηρσία μου, ὅποια ὑπερτάτη εὐδαιμονία τὸ ν' ἀγαπᾶται τις!

ΘΗΡ. Καὶ σοὶ ὠμίλησε περὶ γάμου;

ΛΟΥΙΖ. Μοὶ ἔδωκε τὸ δακτυλίδιον τοῦτο.

ΘΗΡ. Δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ δεχθῆς.

ΛΟΥΙΖ. Μοὶ τὸ ἔδωκε καθ' ἧν στιγμὴν ἐμελλον ν' ἀναχωρήσω, ὡς ἐνθύμιον. Εἶνε τὸσῶν γλυκεῖα ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἀγαπωμένου προσώπου! Μοὶ ἔγραφε πάντοτε αἱ ἐπιστολαὶ του κατ' ἀρχὰς ἦσαν ὄλαι φλόξ, ἔπνεον τὸν θερμότερον ἔρωτα . . . ἀλλ' ἔπειτα ἐπῆλθε ψυχρότης . . . Τὸν ἐπέπληξα ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς μου . . .

ΘΗΡ. Ὅποια ἀφροσύνη!

ΛΟΥΙΖ. Τέλος παρῆλθεν ὀλόκληρος μὴν ἀφ' οἴτου ἐστερούμην ἐπιστολῆς του κατελήφθην ὑπὸ ἀπελπισίας καὶ ἀπῆλθον, Θηρσία, καὶ ἦλθον παρὰ σοὶ, καὶ ἠλπίζον ἀκόμη . . . ἀλλὰ τώρα τετέλεσται (ἐγείρεται) Μ' ἔλησμόνησε, δὲν μὲ ἀγαπᾷ πλέον.

ΘΗΡ. Νὰ λημονήσῃ σὲ τὸσῶν νεάν, τὸσῶν ἀγχατὴν! ὄχι μὴ τὸ πιστεύῃς.

ΛΟΥΙΖ. Φεῦ, προβλέπω τὸν θάνατόν μου.

ΘΗΡ. Θάρρος, Λουίζα, θάρρος! θέλω νὰ τὸν ἴδω νὰ τῷ ὁμιλήσω. Εἶπέ μοι ποῦ κατοικεῖ, καὶ ἐγὼ φροντίζω.

ΛΟΥΙΖ. Ἀλλὰ τὸν γνωρίζεις;

ΘΗΡ. Ἐγὼ; τίς εἶνε λοιπὸν; τίς εἶνε;

ΛΟΥΙΖ. (καλυπτομένη τὸ πρόσωπον) Ὁ Ἀλφρέδος!

ΘΗΡ. Ὁ Ἀλφρέδος! ἀθλία!

ΛΟΥΙΖ. Ἀδελφὴ, συγγνώμην, ἀδελφὴ μου.

ΘΗΡ. Ἄφες με, ἄφες με πρὸς θεοῦ.

ΣΚΗΝΗ Γ΄

Στέφανος ἑορταστικῶς ἐνδεδυμένος

καὶ αἱ ἄνω

ΣΤΕΦ. (τεθορυβημένος) Κυρία Θηρσία κυρία Θηρσία . . .

ΘΗΡ. Τί θέλετε; τί τρέχει;

ΣΤΕΦ. Ἀλλὰ τί ἔχετε;

ΘΗΡ. Ἐγὼ; τίποτε. Λέγετε λοιπὸν, τί θέλετε;

ΖΑΚ. ΑΝΘ. ΕΤΟΣ. Α΄.

ΣΤΕΦ. Ἐγὼ; δὲν θέλω τίποτε . . . ἀλλ' ὁ ἰσίδωρος . . . τὸν εἶδον . . .

ΘΗΡ. Λοιπὸν! τελειώσατε.

ΣΤΕΦ. Δὲν κατώρθωσα νὰ τὸν ἀποτρέψω . . . ἦτο εἰς τὴν ἔξαψιν τοῦ χαρτοπαιγνίου . . .

ΘΗΡ. Ἄ! παίζει, ἀτιμάζεται! ὁ ἄθλιος!

ΣΤΕΦ. Τὸν παρέσυρον εἰς ἓν καφρνεῖον . . .

ΘΗΡ. Ἀλλὰ ποῖος; ποῖος;

ΣΤΕΦ. Ὁ Ραβουρδὲν . . . δὲν σὰ; τὸ εἶπα ἑκατοντάκις;

ΘΗΡ. Ὁ Ραβουρδὲν! ὁ κακὸς του δαίμων! τὸν ἐπανεῖδε; μὲ προδίδει, μὲ ἀπατᾷ καὶ αὐτὸς . . . ὡς ἡ ἀδελφὴ μου!

ΣΤΕΦ. Τί;

ΛΟΥΙΖ. (γουπιτοῦσα) Ἄ! συγγνώμην, συγγνώμην.

ΣΤΕΦ. Δὲν ἤξεύρω περὶ τίνος πρόκειται . . . ἀλλ' ἰδέτε πῶς κλαίει, πῶς σὰ; παρακαλεῖ αἱ μητέρες εἶνε ἐπεικεῖς! . . . Ἐκείνη ἐσυγχώρει (προσβλέπων τὴν εἰκόνα)

ΘΗΡ. Μητηρ! ἐνίσχυσον τὴν ἀτυχὴ θυγατέρα σου . . . Λουίζα.

ΛΟΥΙΖ. (ἐγειρομένη) Ἄ!

ΘΗΡ. Δυστυχὴς θύγατερ! Δυστυχὴς Λουίζα μου! (τὴν ἐναγκαλιζεται)

ΣΤΕΦ. (καθ' ἑαυτὸν) Κλαίω 'ὡς ἀν παιδί. Τὴν ἀποκαλεῖ θυγατέρα της. Καὶ ἂν εἶχε δικάτης τέκνα, πόσον θὰ τὰ ἠγάπα (σημαίνουσι τρεῖς ὦραι.)

ΛΟΥΙΖ. Τρεῖς.

ΘΗΡ. Τί ἔχεις;

ΛΟΥΙΖ. Ἐρχεται.

ΘΗΡ. Ἐκεῖνος!

ΛΟΥΙΖ. Μοὶ τὸ ὑπεσχέθη.

ΘΗΡ. Λοιπὸν θὰ τὸν ἐπανίδω.

ΛΟΥΙΖ. Σὺ;

ΘΗΡ. Πλὴν πρέπει νὰ μὴ σὲ ἴδῃ. Στέφανε, ἀγαθὲ μου Στέφανε, ὀδηγήσατε τὴν Λουίζαν διὰ τῆς μικρᾶς κλίμακος εἰς τὴν οἰκίαν σας . . . θὰ σὰ; εἶπη τὰ πάντα. Πηγαίετε.

ΣΤΕΦ. Μείνατε ἡσυχος, . . . ἀλλ' ἐὰν ἰδῆτε τὸν ἰσίδωρον . . .

ΘΗΡ. Μὴ φοβῆσθε Σεις μοι ἀνεμνήσατε τὰ καθήκοντά μου . . . θὰ τὰ εκπληρώσω ὅλα. (ὁ Στέφ. καὶ ἡ Λουίζα ἐξέρχονται διὰ τοῦ δωματίου ὡς ἐν τῇ πρώτῃ πράξει) Ἔρχεται! ὅποια σκληρὰ δοκιμασία! Ὡ μῆτερ, μῆτερ μου, σὺ ἐμπνευσόν μοι λόγους! Καὶ πρὸ πάντων στήριζον τὸ θάρρος μου! Ἄς ἀπομάξωμεν τὰ δάκρυα· εἶνε τὰ τελευταία χυνόμενα ὑπὲρ τοῦ ἔρωτος τούτου. Ἄ! ἰδοὺ τον.

ΣΚΗΝΗ Δ΄

Ἀλφρέδος καὶ ἡ ἄνω.

ΑΛΦ. Λουίζα μου . . . θεέ μου! ἡ Θηρεσία!
 ΘΗΡ. Ναί, ἐγὼ εἶμαι, κύριε Ἀλφρέδε. ἀλλὰ διατί ταράττεσθε; διατί; ἡ Λουίζα μοι ἐνεπιστεύθη τὰ πάντα.
 ΑΛΦ. Πρὸς σὰς;
 ΘΗΡ. Πρὸς ἐμὲ ἀναμφιβόλως· ἡ μήτηρ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ᾖ ἐν γνώσει ὄλων; Πραῦνθητε ὁμοίως, μὴ φοβῆσθε εἶμαι μήτηρ ἐπισεικῆς.
 ΑΛΦ. Ἡ Λουίζα λοιπὸν θὰ σὰς εἶπει . . .
 ΘΗΡ. Ὅτι ὑπεσχέθητε νὰ τὴν ἀγαπᾶτε πάντοτε· ὅτι ἐπίστευσεν εἰς τοὺς ὄρκους σας . . . καὶ ᾗσαν εἰλικρινεῖς, πιστεῦω, ᾗσαν εἰλικρινεῖς, καὶ δὲν θὰ τοὺς ἀθετήσετε.
 ΑΛΦ. Ναί, Θηρεσία, ἠγάπησα τὴν ἀδελφὴν σας . . . μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἄλλη τις . . .
 ΘΗΡ. Ἄλλη! . . .
 ΑΛΦ. Τὴν ὅποιαν τότε δὲν ἐγνώριζον . . . πλὴν δὲν ἠδυνήθην νὰ νικήσω τὴν καρδίαν μου. Ἐρχίσα πρώτον θαυμαζῶν αὐτὴν, τὸν δὲ θαυμασμόν μου διεδέχθη ὁ ἔρωτος· τὴν εὖρον εὐγενῆ, ἀπλὴν καὶ μεγάλην ἐν τῇ εκπληρώσει τῶν καθηκόντων αὐτῆς, αὐτὴ δὲ ἡ ἄλλη . . .
 ΘΗΡ. Ἀρκεῖ, κύριε, ἀρκεῖ· δὲν ὀφείλω, δὲν θέλω νὰ μάθω ποῖα εἶνε.
 ΑΛΦ. Ἀλλά . . .
 ΘΗΡ. Ὄχι, ὄχι, δὲν δύνασθε νὰ ἀγαπήσητε ἄλλην περισσότερον τῆς Λου-

ίζης! Εἴσαθε ἐντιμὸς ἀνὴρ, καὶ ἐὰν μόνον ἐβλέπετε πῶς ἡ παρατεταμένη σιγή σας ἐσπάραξε τὴν νεαρὰν ἐκείνην καρδίαν, ἐὰν ἐγνωρίζετε πόσα δάκρυα . . . εἰς ὅποιαν τέλος ἀπελπίσαν θὰ ἐρρίπτετε τὴν ἀτυχῆ κόρην ἐγκαταλείποντες αὐτήν . . .
 ΑΛΦ. Δυστυχῆς Λουίζα! Πλὴν δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἰδική μου!
 ΘΗΡ. Καὶ τίς εἶνε μάλλον ἐκείνης ἀξία τοῦ νὰ γίνῃ σύζυγός σας; Ἐκείνη ἦν ἐνομίσατε ὅτι ἀγαπᾶτε, ἐκείνη ἦν θὰ προτιμᾶτε . . .
 ΑΛΦ. Τί λέγετε;
 ΘΗΡ. Δὲν δύναται νὰ ἔχη τὰς χάριτας τῆς Λουίζης. Ἐκείνη, ὡς ἐγὼ, ἄλλο δὲν δύναται νὰ ᾖνε ἢ ἀτυχῆς κόρην ἄνευ ἀνατροφῆς, ἄνευ προτερημάτων, ὁ νοῦς τῆς ὁποίας δὲν ἐκαλλιεργήθη ὡς ὁ τῆς ἀδελφῆς μου, ἐνῶ αὕτη θέλει εἶσθαι τὸ ἀγλαίσμα τῆς οἰκογενείας σας, καί·θ' ἀποτελέσει τὴν εὐτυχίαν σας, διότι σὰς ἀγαπᾶ, καὶ σὰς ἀγαπᾶ πολὺ.
 ΑΛΦ. Πλὴν ἠλπίζον εἰς τὸν ἔρωτα ἄλλης τινός . . . Ἐπίστευσα ὅτι ἀνεγίνωσκον ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆς ὅτι θὰ με ἠγάπα ἡμέρον τινά.
 ΘΗΡ. Ἄ! μὴ τὸ πιστεύσητε· καὶ ἐὰν διὰ τῶν περιποιήσεών σας ἐφεικύνετε τὸ ἐνδιαφέρον τῆς, θὰ ἐδέχεται αὕτη καρδίαν μὴ ἀνήκουσαν πλέον εἰς σὰς; θὰ ἠκροάζετο ὄρκους διὰ τῶν ὁποίων παρεστρέψατε μίαν ἄλλην, δὲν θὰ ἀπέκρουεν ὄλαις δυνάμεσιν ἔρωτα ὅστις θὰ προὔξεναι τὴν ἀπελπίσαν μιᾶς δυστυχούς; . . . Ἄ, ὄχι, Ἀλφρέδε, ὄχι, αὐτὴ μόνον τρυφερὰ καὶ φιλόστοργος ἀδελφὴ δύναται νὰ ᾖνε πρὸς ὑμᾶς . . . αὕτη καὶ δι' ὑπερτάτης θυσίας θὰ σὰς ἐνισχύσει ἵνα ἡμέρον τινά σὰς εἶπη «ἀγαθὲ μου φίλε, ἡ Λουίζα μας εἶνε εὐτυχῆς, ἀμφοτέρω ἐξεπληρώσαμεν τὸ ἡμέτερον καθήκον, καὶ ὁ ὀσὸς θέλει μᾶς ἀνταμίσψει.»
 ΑΛΦ. Ἄ! Θηρεσία.
 ΘΗΡ. Ἰδοὺ τί θὰ σὰς ἔλεγεν ἐκείνη, εἶμαι βεβαία περὶ τούτου, διότι

αἰσθάνομαι ὅτι καὶ ἐγὼ αὕτη, ἂν παρ' ὑμῶν ἠγαπήμην, αὐτὰ θὰ σὰς ἔλεγον.
 ΑΛΦ. Εἴσαθε ἄγγελος! Ἡ ἀρετὴ σας ἀφυπνίζει τὴν ἰδικήν μου, καὶ ὅταν σὰς βλέπω, ὅταν σὰς ὁμιλῶ, ἀδυνατῶ νὰ παρακούσω ὑμᾶς.
 ΘΗΡ. Θὰ τηρήσετε λοιπὸν τοὺς ὄρκους σας;
 ΑΛΦ. Σὰς τὸ ὑπόσχομαι, καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην τρέχω νὰ ριφθῶ εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατρός μου· θὰ τῷ ὁμολογήσω τὸν ἔρωτά μου, θὰ ἴδῃς ὅτι ὀφείλω νὰ τηρήσω τὴν ὑπόσχεσίν μου, καὶ θὰ τῷ εἶπω· δότε μοι σύζυγον τὴν Λουίζαν, πάτερ μου, διότι εἰς ἐμὲ ἀνέθηκε τὰς ἐλπίδας τῆς, δότε μοι αὐτήν, διότι μόνον οὕτω πράττοντες ἀποκαθιστᾶτε εὐδαίμονα τὸν υἱὸν σας.
 ΘΗΡ. Εἴσαθε ἐντιμὸς νέος καὶ ἐλπίζω νὰ σὰς ἐναγκαλισθῶ ὡς ἀδελφόν.
 ΑΛΦ. Εὐτυχῆς ὁ ἀνὴρ ὅστις ὡς σύζυγον σὰς ἐναγκαλισθῆ. (ἐξέρχεται)
 ΘΗΡ. Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ, μῆτερ μου, σὺ ἐξ οὐρανοῦ ἐπιβλέψεις τὴν θυγατέρα σου. Ἐλθὲ, ἔλθὲ, Λουίζα.

ΣΚΗΝΗ Ε΄

Λουίζα καὶ ἡ ἄνω.

ΛΟΥΙΖ. Λοιπὸν, ἀδελφῆ μου;
 ΘΗΡ. Μακρὰν πλέον αἱ λύπαι, μακρὰν τὰ δάκρυα . . . Σὲ ἀγαπᾶ, Λουίζα μου, πάντοτε πὲ ἀγαπᾶ.
 ΛΟΥΙΖ. Ἄλλ' ὁ γάμος . . .
 ΘΗΡ. Δι' ἐσὲ ἐπρόκειτο, δι' ἐσὲ μόνην. Σὺ θὰ γίνῃς σύζυγός του, θὰ εἶσαι εὐτυχῆς· τρέχει νὰ λάβῃ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ πατρός του.
 ΛΟΥΙΖ. Εἰς σὲ θὰ χρεωστῶ τὴν γαλήνην ὄλου μου τοῦ βίου· (ἐναγκαλίζονται).

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄

Ἰσιδωρος ἔσωθεν καὶ αἱ ἄνω.

ΙΣΙΔ. (ἔδων). «Ζήτω τ' ἀσῆμι κτλ.»

ΛΟΥΙΖ. Ὁ Ἰσιδωρος!

ΘΗΡ. Ἄ! τὸν ἐλησμόνησα.

ΙΣΙΔ. (ἐπὶ σκηνῆς) Ἐγὼ σὰς, προβατούλαις μου, καὶ ζήτω ἡ συντροφία. (εὐθυμος).

ΛΟΥΙΖ. (Πόσον ἐλεεινὸς ἔγειρε!)

ΘΗΡ. (καθ' ἑαυτὴν) Θάρρος. (κλειδώνει τὴν θύραν καὶ λαμβάνει τὸ κλειδίον).

ΙΣΙΔ. Ὡρα καλῆ, καὶ διατί κλεῖς τὸ κλουβί;

ΘΗΡ. Διότι δὲν θέλω νὰ ἐξέλθῃς.

ΙΣΙΔ. Ὡ! ὦ! ἄγε! καὶ χαρὰ εἰς τὸ καινούριο ἀφεντικό μου! καὶ γιὰτί σου κατέβη νὰ με κλειδώσῃς.

ΘΗΡ. Διότι δὲν ἐτήρησας τὸν λόγον σου, διότι ἐπανείδες ἐκείνον τὸν ἄθλιον Ραβουρδὲν, διότι θὰ ὑπάγῃς πάλιν, καὶ διότι δὲν θέλω νὰ τὸν ἐπανεύρῃς ποτὲ πλέον.

ΙΣΙΔ. Ἐ! Ἐ! ἀνοήσιαι! Καὶ ποῖος σοῦ εἶπε . . . Μὴ ἔστὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς δὲν εἶμαι παιδάκι· ἤλθα νὰ σοῦ πῶ δύο λόγια καὶ ἔπειτα νὰ φύγω . . . Τέλος πάντων ἄνοιξε νὰ τελειώνουμε.

ΛΟΥΙΖ. Θηρεσία, πρόσσεχε . . .

ΘΗΡ. Ὡ! θὰ μείνῃς, θὰ μείνῃς . . .

ΙΣΙΔ. Τί λέω λές; θὰ με βάλῃς εἰς τὴν βάρια τώρα; Ἐμπρὸς φάσκωσέμε, ἐτοιμασέ μου τὰ νιανιά. Ἄνοιξε, σοῦ λέγω, καὶ με περιμένουν.

ΘΗΡ. Ὁ Ραβουρδὲν ἴσως;

ΙΣΙΔ. Ναί, ὁ Ραβουρδὲν, ὁ ἀληθὴς μου φίλος, ὁ σύντροφός μου, ἐκείνος ὁποῦ ἀξίζει περισσότερον ἀπὸ σὲ, καὶ θὰ με πλουτίσει, θὰ με πλουτίσει, κατалаβαίνεις;

ΛΟΥΙΖ. (Δυστυχεῖς ἡμεῖς)

ΘΗΡ. Θὰ σὲ πλουτίσει! διὰ τοῦ χαρτοπαιγνίου, ἀλήθεια;

ΙΣΙΔ. Καὶ διατί ὄχι; καλλίτερα νὰ παίξῃ κανεὶς παρὰ νὰ ἐργάζεται. Λοιπὸν ἀνοίγεις; μία, μᾶνοιγεις; δύο . . . ἔλα, τὴν ἔδωσα . . .

ΛΟΥΙΖ. Ἀδελφέ μου.

ΙΣΙΔ. Δὲν ἀνοίγεις; κακὸ δ' ἰκὸ σου, τρεῖς. (δι' ἐνὸς γρόνθου συντρίβει τὸ κλειδόν)

Ἐκεῖ. Κλειῖς τώρα!

ΛΟΥΙΖ. Ἄ!

ΙΣΙΑ. Ορίστε με τὰς οὐκονομίαις σου, πέταξε πέντε σολδία νὰ βάλῃς τὴν κλειδαριά. Δὲν φθάνει ὅμως τοῦτο. Κυρία Θερεσία, μοῦ χρειάζονται χρήματα . . . ἐγὼ δὲν ἔχω, σὺ ἔχεις, λοιπὸν νὰ μου δώσῃς.

ΘΗΡ. Ἐγὼ!

ΙΣΙΑ. Ναι, εἰς. Ἔ! μοῦ τὸ εἶπε ὁ Ραβουρδὲν, ἂν ἡ ἀδελφή σου ἔλαβε καμμιὰ κληρονομία, νὰ λάβῃς τὸ μερίδιόν σου.

ΛΟΥΙΖ. (πρὸς τὴν Θερεσίαν) Ἄλλὰ τί λέγει τώρα;

ΘΗΡ. Εἶσαι τρελλὸς, δὲν ἔχω χρήματα.

ΙΣΙΑ. Ἐχεις, σοῦ λέω, καὶ πολλὰ· ἀλλὰ ἔξυρεις, εἶμαι γενναῖος, δός μου κάτι τι καὶ σοῦ χαρίζω τὸ ὑπόλοιπον.

ΘΗΡ. Σοὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἀπατάσαι.

ΙΣΙΑ. Ἄ! ἀπατώμαι; ἄμὴ ἐκεῖ, νὰ σὲ χαρῶ, ἐκεῖ τί εἶναι;

ΘΗΡ. Στάσου ἄθλιε!

ΙΣΙΑ. Βλέπεις. . . ψεύστρα!

ΘΗΡ. Λοιπὸν ναι, ἐκεῖ μέσα ὑπάρχουσιν ὀλίγα χρήματα, χρήματα κερδηθέντα δι' ἐνδελεχοῦς ἐργασίας τεσσάρων ἐτῶν, χρήματα συσσωρευθέντα ὀλίγον κατ' ὀλίγον κατόπιν ἀγρυπνιῶν καὶ ιδρώτων, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐστερήθημεν τῆς ἀτυχοῦς μητρὸς μας.

ΛΟΥΙΖ. καὶ ΙΣΙΑ. Τῆς μητρὸς μας!

ΘΗΡ. Ὡ τὴν εὐλογημένην! πρὶν ἢ ἐκπνεύσῃ, κατὰ τὰς ἐσχάτας τοῦ βίου τῆς στιγμῆς ἠθέλησε νὰ ἴδῃ ὄλους σας. Θερεσία, μοι εἶπε, φέρε ἐδῶ τὰ τέκνα μου νὰ τὰ ἴδω μίαν ἓτι φορὰν, καὶ ἐγὼ σὰς ὠδήγησα εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς, παρὰ τὴν θανατικὴν αὐτῆς κλίνην. . . Ἄ! σεῖς τότε δὲν ἐγνωρίζετε εἰς ὅποιαν σὰς κατεδίκαζεν ὁ οὐρανὸς ἀπώλειαν, καὶ σὺ, Ἰσιδώρε, σὺ αὐτὸς καίτοι πρεσβύτερος δὲν ἐγνωρίζεις τὸ βάρος ἀφοῦ δὲ ἐνώπιον αὐτῆς ὑπεσχέθητε νὰ με ἀγαπᾶτε καὶ με ὑπακούετε, με τρέμουσαν χεῖρα μᾶς νύλόγησε, καὶ, «Θηρεσία, μοι εἶπε, Θερεσία μου σὺ τώρα νὰ ἦσαι μήτηρ των. . . ὦ τέκνα μου. . . δυστυχῆ μου τέκνα. . .» καὶ ἡ φωνὴ τῆς

ἐξέλειπε, καὶ ἐγὼ σὰς ἔσυρον ἔξω τοῦ κοιτῶνος, καὶ ἔμεινα μόνη μετ' αὐτῆς, τὸ στόμα μου ἐπὶ τοῦ στόματος τῆς ἔχουσα, τὰ τελευταῖα κατοπεύουσα βλέμματὰ τῆς τὴν τελευταίαν ροφῶσα πνοὴν τῆς. Ἐκεῖνη δὲ ἐψιθύριζεν ὡς τέκνα, μοι πτωχὰ μου τέκνα! ὁ πατὴρ των χρεωκόπος. . . δι' αὐτὰ. . . μακρὰν. . . Ἄ! ἡ ἀτιμία, ἡ ἀτιμία. . .» καὶ ἡ ἀτυχῆς μήτηρ ἐξέπνευσε!

ΛΟΥΙΖ Ὡ δυστυχῆς μήτηρ.

ΘΗΡ. Ὡ! ναι! δυστυχιστάτη, διότι ἀπέθνησκε τὴν ἀπελπισίαν φέρουσα ἐν τῇ καρδίᾳ. . . ἀλλ' ἐγὼ ἤκουσα τὰ παντὰ, καὶ γονυπετήσασα πρὸ αὐτῆς μὴ δυναμένης πλέον νὰ με ἀκούσῃ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἀλλ' ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιβλεπούσης ἡμᾶς, ὠρκίσθη, ἂν ὁ θεὸς μοι ἐδίδεν ἰσχὺν καὶ θάρρος, νὰ ἐκπληρώσω ὀλόκληρον τὴν τελευταίαν εὐχὴν τῆς, τὸν ὕστατον λογισμόν τῆς· καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἐργασίαν, ἠψήφησα στενοχωρίας καὶ μόχθους, καὶ κατ' ἐμαυτὴν ἔλεγον· ἡμέραν τινὰ θὰ με βοηθήσει ὁ ἀδελφός μου, καὶ περιέμεινα εἰς μάτην. . . Δὲν ἠλαττώθη ὅμως τὸ θάρρος μου, καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ ἀνά πᾶσαν ἐβδομάδα βλέπουσα ἀξάνοντα τὸν καρπὸν τῶν οὐκονομιῶν μου, τῶν ιδρώτων μου, καὶ θλίβουσα ὑμᾶς ἐντὸς τῆς ἀγκάλῃς μου ἐνδομύχως ἐπανελάμβανον. Μήτηρ μου! τὸ βλέπεις, τῆρῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου, τὰ τέκνα σου, μήτηρ, ἔχουσι φορέματα, ἄρτον, τρυφερῶς ἀγαπῶνται, καὶ πρὸ πάντων μετ' οὐ πολὺ ἀνακτώσιν ὄνομα ἄσπιλον, ἐντίμον. Καὶ ἐμέτρων τὰ χρήματά μου, καὶ τὰ παρητήρουν μετὰ παραφορᾶς, με ἔρωτα. . . Ἐγείνα φιλάργυρος, φιλάργυρος ἐγὼ. . . Διὰ νὰ ἐξαγοράσω τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς μας.

ΙΣΙΑ. Καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν. . .

ΘΗΡ. (ἀνοίξασα τὸ γαστρολάκιον λαμβάνει τὸ κιώτιον) Καὶ σὺ ἔρχεσαι τώρα καὶ μοι ζητεῖς αὐτὰ τὰ χρήματα, τὰ ὅποια στάζουσιν αἷμα; Ἄβες τα λοιπὸν, τὰ χρήματα ταῦτα εἶνε

ἡ τιμὴ τῶν ἀδελφῶν σου, τῆς ἀδελφῆς σου, εἶνε ἡ τιμὴ τοῦ πατρὸς σου, ὁ θησαυρὸς ὀλῶν ἡμῶν, ὦ! πῆγαινε τώρα, λάβε τα, πῆγαινε νὰ παίξῃς, πῆγαινε νὰ παίξῃς.

ΙΣΙΑ. Καὶ ἐκέρδισες τόσο χρυσάφι, σὺ! καὶ δὲν εἶνε ἀκόμη συμπληρωμένον τὸ ποσὸν; θέλω κ' ἐγὼ τώρα νὰ παίξω, καὶ νὰ κερδίσω τὸ μερίδιόν μου (λαμβάνει τὸ κιώτιον καὶ ἐξέρχεται τρέχων).

ΘΗΡ. Ἐφανίσθημεν (κάθηται)

ΛΟΥΙΖ. Ἄ! Ἰσιδώρε, ἀδελφέ μου, στάσου, σὺ μᾶς καταστρέφεις. (εἰς τὸ παράθυρον) Δὲν ἀκούεις, ἔφυγε! Ἄ! δὲν τὸν βλέπω πλέον.

ΘΗΡ. Τί ἐπραξα, θεέ μου! τρέχει εἰς τὸ χαρτοπαικτεῖον.

ΛΟΥΙΖ. Θερεσία μου ἠφανίσθημεν!

ΣΚΗΝΗ Ζ΄

Στέφανος καὶ αἱ ἄνω

ΣΤΕΦ. Τί συνέβη, κυρία Θερεσία; Ἀπήνητσα τὸν ἀδελφόν σας Ἰσιδώρον, ὁ ὅποιος ἔτρεχεν ὡς ἀπηλπισμένος καὶ ἐκράτει τὸ κιβωτάκι σας, ἐκεῖνο μετὰ τὰ χρήματα. . .

ΘΗΡ. Καὶ πῶς γνωρίζετε; . .

ΛΟΥΙΖ. Ἄ! ναι, ἐπῆρην ὅλα τὰ χρήματα τῆς ἀδελφῆς μου.

ΣΤΕΦ. Δυστυχία! ἐγὼ πταίω.

ΘΗΡ. Πῶς;

ΣΤΕΦ. Ναι, σήμερον τὸ πρωὶ με εἶδεν ἐκεῖ.

ΛΟΥΙΖ. Τί λέγετε;

ΣΤΕΦ. Ὅτι σὰς τὸ ἔλεγον ἀκολούθως, διότι σὰς ἀγαπῶ τόσο, κυρία Θερεσία, καὶ πάντοτε ἠλπίζον, καὶ πολλάκις εἶπον, τίς οἶδε, πιθανὸν νὰ συγκατανεύσῃ νὰ γείνη σύζυγός μου καὶ τότε θὰ σὰς ὠμολόγουν τὰ πάντα. . .

ΘΗΡ. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τί;

ΣΤΕΦ. Καὶ σεῖς θὰ μ' ἐσυγχωρεῖτε. . .

ΘΗΡ. Τί νὰ σὰς συγχωρήσω;

ΣΤΕΦ. Ἀλλὰ τώρα. . . τώρα δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπίς.

ΘΗΡ. Πρὸς θεοῦ, ἐξηγηθῆτε.
ΛΟΥΙΖ Ὡ θεέ μου ὁ Αλφρέδος.

ΣΚΗΝΗ Η΄

Αλφρέδος καὶ οἱ ἄνω

ΑΛΦ. Λουίζα μου!

ΘΗΡ. Λοιπὸν;

ΑΛΦ. Ὅποια ἀνεκφραστός ἀγαλλίασις εἶδον τὸν πατέρα μου, ἐπικυροὶ τὴν ἐκλογὴν μου.

ΘΗΡ. Ἄ!

ΑΛΦ. Ναι, Θερεσία, ναι ἀδελφή μου! τὴν εὐτυχίαν σου μόνον ἐπιθυμῶ, μοι εἶπεν ὁ πατὴρ μου, ἀδιοφορῶ ὡς πρὸς τὰ πλούτη, ἀρκεῖ ἐκείνη τὴν ὁποίαν θὰ λάβῃς σύζυγον νὰ ἦναι ἐντίμου οὐκονομείας, νὰ φέρῃ ὄνομα ἀκηλίδωτον καὶ ἐγὼ συγκατανεύω εἰς ὅλα. . .

ΘΗΡ. Οὕτως εἶπε;

ΛΟΥΙΖ. Θεέ μου!

ΑΛΦ. Ἀλλὰ τί ἔχετε; διατί ἡ σύγχυσις αὐτῆ; διατί κλαίετε;

ΘΗΡ. Κύριε Αλφρέδε, ὁ μετὰ τῆς ἀδελφῆς μου γάμος σας, ὅτε περὶ αὐτοῦ σὰς ὠμίλησα, ἦτο ἡ ἐνθερμότερα τῶν εὐχῶν μου. . . ἀλλὰ τώρα. . .

ΑΛΦ. Τί;

ΘΗΡ. Ὁ γάμος οὗτος εἶναι ἀδύνατον νὰ γείνη.

ΑΛΦ. Ἄδύνατον!

ΣΤΕΦ. Ὅταν ὁ πατὴρ του συγκατανεύῃ εἰς ὅλα.

ΘΗΡ. Συγκατανεύει διότι δὲν γνωρίζει.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

Ἰσιδώρος καὶ οἱ ἄνω.

ΙΣΙΑ. Τὰ γνωρίζεις, τὰ γνωρίζεις ὅλα καὶ μάλιστα τώρα λέει τὸ ναι περὶ σόσσο.

ΘΗΡ. Ἀδελφὲ!

ΛΟΥΙΖ. Τί λέγεις;

ΣΤΕΦ. Ἰσιδώρε;

ΑΛΦ. Εἶδες τὸν πατέρα μου

ΙΣΙΑ. Τι καλὸς ἄνθρωπος! τι ἐξαιρε-
τος πρέσβρος! Εἰς δύο λόγια τοῦ τὰ
εἶπα ἔλα (πρὸς τὸν Αλφρέδον) Σεῖς
λοιπὸν, κύριε Αλφρέδε, ἀγαπάτε τὴν
ἀδελφὴν μου; Ἄ! δι' αὐτὸ μὲ ὑπερα-
σπισθήκατε; γι' ἀγάπη τοῦ βασιλικοῦ,
νὰ ποῦμε, ἐποτιοθήκε κ' ἡ γάστρα.
(πρὸς τὴν Λουίζαν) Ὁ πατέρας του σ'
ἀγαπάει, ζεύει; σὲ θαυμάζει, τοῦ εἶπα
πῶς εἶσαι ἐνάετη, τί θυσίαις ἔκα-
μες. πρὸς τὴν Θηρεσίαν). Ἐμέτρησε
τὰ χρηματά, καὶ ἔπειτα εἶπε. Καὶ εἶ-
νε δυνατόν! ὦ ἀξίεπαινος κόρη! Καὶ
ἔκλαυσε, ζεύει; ἔκλαυσε. Καὶ μὲ ἀγ-
κάλιασε! Γνωρίζει τὸν δήμαρχον τῆς
Ὁρλεάνης καὶ θὰ διορθώσει τὴν ὑπύ-
θεσιν, καταλαμβάνει, καταλαβαίνετε;
τέλος πάντων εἶνε εὐχαριστημένος, μὰ
πολὺ εὐχαριστημένος, σὰς νυμφεῖς, σὰς
δίδεις τὴν εὐχὴν του, καὶ εἶπε πῶς μοῦ
δίνει κ' ἐμὲ τὴν εὐχὴν του!
ΘΗΡ. Πλὴν τὰ χρήματα δὲν ἔχουν...
ἔλειπον ἀκόμη ἕξ χιλιάδες φράγκων καὶ
ἐπέκεινα...
ΙΣΙΑ. Μίαν στιγμήν... τῶντι... Σὺ,
Θηρεσία μου, μοῦ εἶπες ὡραία πράγ-
ματα... ἀλλ' ἐγὼ σὲ σκοτιζῶ δὲν
σοῦ εἶπα ὅτι ὁ προϊστάμενος μου μοῦ ἐ-
πρόσφερε ἕνα καλὸν ποσὸν χρημάτων διὰ
τὰ ὑπάγω εἰς τὴν Ἀλγερίαν διὰ λο-
γαριασμὸν του;
ΘΗΡ. Λοιπὸν;
ΙΣΙΑ. Λοιπὸν μπράμ μπράμ μοῦ τὰ
μετράει εὐθὺς, καὶ ἐγὼ τὰ ἐνόησα μὲ
τὰ 4500 φράγκα σου. (ἡ Θηρεσία πη-
γαίνει πρὸς τὸ γαζοφυλάκιον).
ΣΤΕΦ. ὦ! εὖγε, Ἰσιδώρε.
ΘΗΡ. Ἀλλὰ δὲν εἶχα τόσα.
ΙΣΙΑ. Μὰ ναι, ἦσαν 4500 φρ. εἶμαι
βέβαιος.
ΣΤΕΦ. (Σιώπα Ἰσιδώρε σιώπα)
(ἡ Θηρεσία θεωρεῖ αὐτὸν).
ΘΗΡ. (πρὸς τὸν Στέφανον) Ἄ τὰ πάντα
ἐνόησα! ψυχὴ γενναία!
ΙΣΙΑ. Καὶ τώρα ἄς 'πᾶν κατὰ διαβό-
λου ἢ τρέλαις ἀπ' ἐδῶ κ' ἐμπρὸς δουλειᾶ,
ταξείδια καὶ φρονημάδα. Πάω εἰς τὴν
Ἀλγερίαν νὰ πουλήσω κλειδοκύμβαλα

εἰς τοὺς Μαροκκάνους... Καὶ ἂν εὖρω
τὸν Αβδὲλ Καδὲρ θὰ τὸν πιάσω ἀπὸ
τ' αὐτιά.
ΛΟΥΙΖ (πρὸς τὸν Αλφρέδον) Ἡμεῖς, εἰμε-
θα εὐτυχεῖς!
ΙΣΙΑ. Σεῖς, πηγαίνετε... πηγαίνω κ'
ἐγὼ, κ' ἐοῦ μένεις μὲ τὸν Βενιαμίν, οἱ
δύο σας.
ΘΗΡ. Ἄ! ὄχι. (μειδιῶσα καὶ τείνουσα τὴν
χεῖρα πρὸς τὸν Στέφανον) Μένομεν τρεῖς.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

A.

ΕΙΣ ΑΣΘΕΝΟΥΣΑΝ

Ἄχ! νὰ 'μποροῦσα ἔλονυχτις νὰ μένω 'ς τὸ πλευρό
(σου,
Χρυσὴ μου ἀγάπη ἄρρωστη, [καὶ νᾶμ' ἐγὼ γιὰ-
(πρὸς σου.
Νὰ μ' ἔχης 'ς τὸ προσκέφαλο τῆς πίστες σου ἄ-
(χτίδα,
Σὰν μίαν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ παρηγοριά κ' ἔλ-
(πίδα
'Σὰν τοῦ Χριστοῦ τὸ δάκρυ μου νὰ σ' ἦνε σωτηρία,
'Σὰν τοῦ Χριστοῦ ὁ πόνος μου χαρὰ γιὰ σὲ κ' ὕγια.

Ἄχ! νὰ 'μποροῦσα ἔλονυχτις νὰ μένω 'ς τὸ πλευρό
(σου,
Τὰ μάτια μισοανοίγοντας νὰ θλίψης τ' ὄνειρό σου.
Τὰ μάτια μισοκλείνοντας νᾶμ' ὄνειρό σου πάλι,
Νὰ λὲς πῶς εἶσαι πῶς καλὰ μέσ' ἐστὶ θαθεῖά σου
(ζάλη,
Νὰ λὲς πῶς θὰ γενῆς καλὰ ἅμα ξυπνᾶς καὶ μ' εἶδες,
Νὰ λὲς: Εἶσ' ἄρρωστ' ἡ καλὰ μέσ' 'ς τῆς χρυσαῖς
(ἐλπίδαίς;

Ἄχ! δὲ μ' ἀφίνουν ἀγρυπνιὰ νὰ μ' ἔχῃ 'ς τὸ πλευρό
(σου,
Νὰ σοῦ ἤμ' ἐγὼ ἀναπνοή, ἀγέρας, ὄβρανος σου.
Νὰ ξέρω πῶς 'ς τὰ χεῖρα μου κ' ἂν χάθηκες θὰ ζῆ
(σῆς,
Γιατί κ' ἐμὲ 'στερνὴ πνοή 'ς τὸν κόλπο σου θὰ κλεί-
(σῆς,
Κάθε στιγμή σου κίνδυνος, κάθε στιγμή πεθαίνω,
Ἄχ! τώρα πὲς 'ς τὰ θάνα μ ε, κοντὰ σου ἐγὼ δὲ
(μένω.

B.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΡΡΩΣΙΝ ΤΗΣ

Σὰν ἤλιου ἀχτίδα τρεμουλή, ὅπου τὰ νέρη σκίζει,
Ὅταν βροχὴ τῆς ἀνοιξίς τὸν πρῶτο ἀνθὸ ποτίζη,
Ἐτσι σηκῶθ' ἡ ἀγάπη μου ἡ ἄρρωστη ἀπ' τὴν κλί-
(νη,
'Στῆς λύπης μου τὴ συννεφιά χρυσὴ πῆλι ὄψι δίνει.
Γιατί εἶνε ἡ ἀγάπη μας ἄχ! μιὰ χαρὰ, μιὰ λύπη,
Σὰν πρῶταις 'μέραις ἀπριλίου ποῦ ὁ ἥλιος 'βγαίνει,
(λείπει.
Γιατί εἶνε ἡ ἀγάπη μας 'ς τὸ πρῶτό της λουλοῦδι,
Ποῦ ἄθελα λυπητερὸ γεννιέται τὸ τραγοῦδι,
Σὰν νὰ μὴ ξέρης εἶν' ἀρχὴ καλοκαιριοῦ ἢ τέλη,
Ποῦ, 'μοιάζει σὰ βρεχούμενος ὁ ἥλιος π' ἀνατέλλει.

Μὰ τώρα μοῦ ἔγινε καλὰ, λουλοῦδι' ἡ μορφή της,
Λὲς κ' ἔσθυσ' ἀπὸ ἔρωτα ἡ ἀδύνατη φωνὴ της
Ὅχι ἀπὸ ἀγάπη, ἀπὸ καῦμό: Κι' ἔταν εἰς τὴν ἀγ-
(κάλη
Τὴν πέρνω, ἔχει μιὰ ζωὴ γιὰ μὲ, γι' αὐτὴν μίαν
(ἄλλη.
Ἐτσι ξυπνῶ τὸ αἰγόκλημα' λὲς κ' εἶνε λυγισμένο,
Μὰ τὸ θαρραίνει τὸ ἄνθι του τὸ μωσομυρισμένο.
Τὴν πῆρα κ' ἐβαδίσαιμε μαζὺ ἀγάλη ἀγάλη,
Περπάταε καὶ 'ς τὸν ὄμο μου ἀκούμπαιε τὸ κεφάλι.
Μὲ τί γλυκὸ χαμόγελο, μὲ φλόγα πιά 'ς τὸ μάτι
Ἐβγαίν' ἀπὸ τὰ χεῖλη της λαλιὰ καρδιὰ γεμάτη!
Κι' ἔταν ἐσταματήσαμε κ' εἶπα νὰ χωρισθούμε,
'Νερόβηκα, κ' εἶπα μαζὺ πῶς καὶ νεκροὶ θὰ ζοῦμε.

Ἀθῆναι, 13-16 Ὀκτ. 1875.

I. K. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΣ.

Η ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ.

(μῦθος)

Ὅταν ὁ καλὸς μας ἔξη Αἴσωπος, τὸ πᾶν ὠμίλει,
Καὶ ἡ γλώσσα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῶων ἦτο φί-
(λη.

Σ. Ζ. Δ. Δημοσιεύοντες εὐχαριστῶς σήμερον τὸν
ἀνωτέρω μῦθον τοῦ φιλότατου ἡμῶν Κ. Ε. Δάντε,
αἰτούμεν παρ' αὐτοῦ συγγνώμην, εἰς ἕνεκεν ἀ-
πορίας χώρου, δὲν κατεχωρίσαμεν αὐτὸν προη-
γουμένως.

Εἰς αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς χρόνους τὰ πτηνὰ συνῆλ-
(θον, κ' εἶπον,
Μὲ ὄρμη-ν νὰ δοκιμάσουσιν τῶν πτερώγων τῶν τὸν
(κτύπον.
Πρόδρομος αὐτῶν ὁ κόραξ ἐκ νῆς κρύπτης του
(τρεχάτος,
Πεινασμένος, διψασμένος, καὶ ἀπὸ θυμὸν γεμάτος,
Φθάνει, καὶ κατόπιν τούτου στυφῆδον ἑμοῦ τὰ ἄλλα,
Παντὸς γένους, ηλικίας καὶ φωνῆς, μικρὰ, μεγάλα·
Παρατάσσονται εἰς δύο στρατιάς ὡς πόλεμαρχοι·
Πλὴν ἀκέφαλα ὡς ἦσαν, δέλου ἀρχηγὸν νὰ ἀρχῆ.
Ἐν τῷ μέσῳ παρεμβαίνει τότε ἐν πομπῇ καὶ δόξῃ,
Ὁ καλόφωνος κύρ κόραξ ὡσαύτ' ῥήτωρ ἕνα κράξῃ.
Καὶ μὲ ἦθος κροσπώλου λίγα λόγια θέλει τάχα,
Νὰ εἴπῃ καὶ ὑποδείξῃ τὸν κλητὸν ἐκείνον χάχα.
Μὲ φωνὴν λοιπὸν γλυκεῖαν ἐψάλλα καὶ εἶπεν ἔσε
Οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Δημοσθένους δὲν ἀνέφερον ἡ γλώσσα.
Καταλήξας δὲ, προσεῖπεν, ὑπὸ τῆς ἀγίλης πάσης,
Βασιλεὺς νὰ γείνη ὅστις φέρει βάδισμα ἀνάσσης.
Καὶ ἄμ' ἔπος καὶ ἄμ' ἔργον, ἐψηφίσθη τὸ παγῶνι
Βασιλεὺς, νὰ καμαρώνῃ

Τὴν ἀριθμησὶν τοῦ πλήθους διατάσει παραχρῆμα,
Τὸ παγῶνι· ἀλλ' ὅποιος θύροδος, ὄργῃ; τί κρίμα!
Πῶς; τί τάχα νὰ συμβαίη; ποῖος λείπει; ποῖος
(λείπει;
—Ἡ κυρία κουκουβάγια! —ὦ, τί λύπη! ὦ, τί λύ-
(πη!
Τρέχουν, τὴν ζητοῦν, τὴν 'βρίσκουν εἰς τὴν τρύ-
παν της κρυμμένη,
Ὅπου ἦτον ἡ καλὴ σου, φάρδος, μάκρος, 'ξάπλω-
(μένη.
«Κυρὰ κουκουβάγια, σήκω, εὐθὺς σήκω, σὲ ζητεῖ..
—Καλέ, τίς; —Ὁ βασιλεὺς μας — Ποῖος εἶπατε;
(πῶς; τί;
—Ἐλα, σήκω, φθάνει πλέον· ἔλα, ἔλα, κουκουβά-
(για.
—Καλέ, 'πῆρ' ὁ νοῦς ἀνὰ βάρη;

«Δὲν μὲ βλέπετε πῶς εἶμαι γραῖα πλέον ἡ καυμένη
«Δοθενὴς καὶ μαθημένη»;
Ἀπεχώρησαν. Τὴν μάχην, τὸ τοῦ ποιητοῦ μας στόμα
Ἄποσιωπᾶ, καὶ φέρει ἄλλοθι ταχὺ τὸ ἔμμη.
Μέγα γεῦμα παρετέθη πρὸς τοῦ λυκαυτοῦ τὴν ὄραν
Καὶ χορὸς μετὰ τὸ γεῦμα, εἰς τὴν πτηνοτρόφον χώ-
(ραν.

Καὶ προπόσεις, καὶ οὐρά,
Καὶ τραγοῦδια καὶ χάρα.
Ἡ κυρία κουκουβάγια ἐξετρώπωσε καὶ 'κείνη'
«Διατί ἡ κουκουβάγια ἔξω τοῦ χοροῦ νὰ μείνῃ;
Εἶπε μόνη' τρέχει, φθάνει, καὶ μὲ κούνημα καὶ νάζι
Τὴν ἐπισημότητά της στὸν χορὸν παρουσιάζει.
Χίλια πλὴν τότε, «οἰτάσου!
«Εἶπέ,» εἶπον, «τ' ὄνομά σου.»
—Τὴν κυρίαν κουκουβάγιαν ἀγνοεῖτε τάχα, φίλοι;
«Ἐγὼ εἶμαι. —Σὺ; σὺ τάχα; ἀλλὰ, πῶς ἰδῶ, σὺ
(φίλη.
«Ἐλα δὲ, παρουσιάσου εἰς τὸν βασιλεῖα πρῶτον·
Ἐλα τοῦ θανάτου κόρη, ψάλτρια κακῶν ἐρώτων.»
Προχωρεῖ αὐτὴ κινουσα τὸ κομψὸν ἀνάστημά της,
Καὶ ταχὺ ἔν κοῦ κοῦ της, προσφωνεῖ τὸ ὄνο-
(μά της.
Κοῦ κοῦ, λέγει, καὶ στενάζει
Πάλιν κοῦ κοῦ φωνάζει.

Ἄω ἀπλόνει τὰ πτερά,
Καμαρώνει μιὰ χαρά.
Κεῖ τεντώνεται πολὺ,
Καὶ μὲ ζέσειν ὄμιλει.

«Ἄλλὰ, εἰς τὴν μάχην τότε διατὶ δὲν παρευρέθης ;»
Ἔπεε τέλος τὸ παῖδι, «τί κοῦ κοῦ λοιπὸν ἀλέθεις ;
«Τί τὸ νῆμα τῶν θεσμῶν σου στρίφεις πέριξ ἡλα-
(κάτης...
«Καὶ ὡς κόπτης φίνος, κόπτης, καὶ ὡς ράπτης
(φίνος, ράπτης;
«Εἰς τοὺς πόρους μας ἀπείχης, ἄπεχε καὶ τῆς χα-
(ρᾶς μας,
«Λάβε ἤδη τὰς ἀράς μας»
«Καὶ εἰς τῆς νυκτὸς τὰ σκότη τὸ θρηνώδες σύν-
(θημά σου,
«Δίδε μόνον, θρηνηδοῦσα μετ' αὐτοῦ τὸ ὄνομά σου»

ΕΠΙΜΥΘΙΟΝ

Ἐν Ἀθήναις.

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΔΑΝΤΣ.

Η ΜΑΡΙΑ ΜΟΥ ΑΠΕΘΑΝΕΝ

Ἵ τὸ μνήμα σου, ἀγάπη μου,
Μέσα ἔ τὸ μαῦρο μνήμα,
Ἐκεῖ μονάχος θὲ νὰ ἴθῶ,
Τὴν ἀγια πλάκα νὰ φιλῶ,
Ἵὰν τὸ γιὰ τὸ τὸ κῆμα.

Κ' ἐγὼ κεῖ μέσα θὰ ταφῶ,
Ἵ τὸ πλάγι σου, Μαρία
Γιατὶ ὠρκοσθήκαμε πιστοὶ
Μ' ἐκεῖ τὸ πρῶτο μας φιλι,
Ἵγάπην αἰωνία.

Θυμᾶσαι τί ἐλέγαμε,
Ἵὰν μ' εἶδες καὶ ὁὐ σ' εἶδα,
Τὴν πρώτη ἐκεῖνη τὴ φορὰ,
Ποῦ ἐχάραξε μὲς τὴν καρδιά
Τοῦ ἔρωτος ἡ ἐλπίδα ;

Θυμᾶσαι πῶς ἐτρέμαμε
Ἵ τὸ πρῶτο φίλημά μας,
Ἵὰν νὰ μᾶς ἔλεγε ἡ καρδιά,
Πῶς κ'εὶ τὰ ἀγια μας φιλιὰ
Θὲ νὰ γαι τὰ στεγρὰ μας !

Ὅλα, ἡ ἐλπίδες, ἡ χαράς,
Ἐπίταξαν, Μαρία
Ὅπως μαθαίνεται ἔ τὴ γῆ,
Ἵ τὴν ἀχαρὴ μας τὴ ζωὴ,
Ἵ ἡ νεώστη κ' ἡ εὐτυχία !

Ἵ εἶδα ἔ τὸν κόσμον ὀλόλαμπρον,
Καὶ τῶρα πεθαμμένη
Ἵ ἡ πονεμένη μου καρδιά,
Τέτοια μεγάλη σφοδρὰ
Ἵ ἅχι πλέον δὲν ὑπομένει !

Περίμενέ με, κ' ἐφθασα,
Τὸ μνήμα μᾶς χωράει
Ἵ τὴν ἀγκαλιὰ σου θὲ νὰ ἴρω,
Χωρὶς ποτὲ νὰ χωρισθῶ,
Τὰ λούλουδα τοῦ Μᾶη.

Κε' ὅταν τὴ νύχτα λέγουνε,
Πῶς ἡ ψυχαὶς λαλοῦνε,
Ὅλαις μαζὴ ἔνα σωρὸ,
Ἵ τὸν κόσμον κἀνωρίας χορὸ,
Κε' ὀλονυχτίς πετοῦνε,

Ἵμετε ἄς ταῖς ἀγίνουμε,
Ψυχή μου ἀγαπημένη
Ἵ τὴν ἄλλη κἀνε τὴ ζωὴ,
Νὰ μᾶσθε πάντα μοναχοί,
Καὶ σφιχταγκαλιασμένοι.

Φ.

ΔΥΣΙΣ

ΤΟΥ ΕΝ Τῷ ΙΑ΄ ΦΥΛΛ. ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ

Σίτος—σοτὶς.

ΑΙΝΙΓΜΑ Θ΄.

Ἡ ἄρνησις ἀποτελεῖ μέρος τοῦ σώματός μου,
Καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος τὸ ἦμισυ τοῦ κόσμου.
Τὸ σῶμα δὲν θὰ ὤριζε ποτὲ ἡ Γεωμετρία
Ἄνευ ἐμοῦ μ' ἐννεήσας ; ἐν εἶμαι ἀπὸ τὰ τρία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΣΚΗΝΩΝ(*)

(Ὁρα φυλλ. Ι΄)

(1) Ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ, οὐ μόνον ὀλίγαι στροφᾶς ἐνταῦθα παρατίθεμεν, περιγράφεται ἡ πολὺδακους θέσις τοῦ Δὸν Ροδρίγου, τελευταίου βασιλέως εἰσιγόντου τῆς Ἰσπανίας μετὰ τὴν ἀνεπανόρθωτον ἦταν ἡν ὑπέστη μαχόμενος κατὰ τῶν Ἀράβων ἐν τῇ μάχῃ τῆς Γουαδαλέτης τὴν 26 Ἰουλίου 711. Τοιαῦτα ποιήματα διήγειρον, λέγει ὁ Σισμόνης, παρὰ τῷ μᾶλλον εὐφαντάστῳ, ἐὰν ὄχι παρὰ τῷ ἐμφρονεστέρῳ λαφῷ τῆς Εὐρώπης, τοσοῦτον ζωηρὸν ἐνθουσιασμόν, ὥστε οἱ στρατιῶται ἐμελπον αὐτὰ κατὰ τὰς ὁδοπορίας των, οἱ χωρικοὶ ἐν μέσῳ τῶν ἔργων των, καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες κατὰ τὰς νυκτερινὰς συναναστροφᾶς των.

(2) Μαρία Πατσέκου, χήρα τοῦ Δὸν Ἰωάννου τῆς Παδίλλης, οὐ ἤδη ἐποισάμεθα μνεῖαν ἐν προηγουμένη σημειώσει, καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου προστίθεμεν ἐν τῇ παρούσῃ ὡς φόρον σεβασμοῦ καὶ παγκοσμίου εὐγνωμοσύνης, τὰ ὀνόματα τῶν δύο μεγάλων αὐτοῦ ἐν τῇ δυστυχίᾳ συντρόφων, δηλ. τοῦ Δὸν Ἰωάννου Μπράβου καὶ τοῦ Δὸν Φραγκίσκου Μαλδονάδου. Ἡ ἔξοχος αὕτη γυνὴ δὲν ἀπληπίσθη, οὔτε ἀπέθανεν ἐκ τῆς ὀδύνης ἀναγινώσκουσα ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἣν ὁ διάσημος αὐτῆς σίζυγος ἀπηύθυνεν αὐτῇ πρὶν ἢ ἀνέλθῃ τὸ ἱκρίωμα τὰς ἀκολούθους λέξεις. «Σοὶ κληροδοτῶ τὴν ψυχὴν μου, διότι οὐδὲν ἄλλο μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ σοὶ ἀφήσω».

(*) Τὰς σπουδαίας ταύτας σημειώσεις μὴ δυνηθέντες ἐνεκεν ἀπορίας χώρου, νὰ καταχωρίσωμεν, ὡς ὑπεσχέθημεν, ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλάδιῳ, δημοσιεύμεν σήμερον ἐν παραρτήματι.

Σ. Ζ. Α.

ἀλλ' ἀπεναντίας βοηθουμένη ὑπὸ τῆς ἐκτάκτου αὐτῆς διανοίας καὶ τῆς ἀτιθάσσου ἰσχύος τῆς καρδίας της οὐδὲν ἄλλο ἐπεδίωξεν ἢ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου της, ἅμα δὲ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου οὐ ἐκείνος προκατήρξατο, ὅθεν καὶ πολιτικὸς ἀρχηγέτης καὶ στρατηλάτης εὐκόλως ἀνεδείχθη ἡ γενναία αὕτη γυνή. Οἱ στρατιῶται αὐτῆς, καθὰ διηγεῖται ὁ Σανδοβάλ, ἔφερον τῇ διαταγῇ αὐτῆς ἀντι ἔθνοσήμου μικρὸν ἐσταυρωμένον εἰς τὸν πῖλον, αὕτη δὲ πενήθοροῦσα καὶ ἐπιβαίνουσα ἡμίονου, ἐνῶ παρ' αὐτῇ μὲν ἴστατο ὁ ἐπίσης πενήθορον υἱὸς της, πρὸ δ' αὐτῆς ἐκυμάτιζε σημαία ὅπου ἐφαίνετο ἐζωγραφισμένη ἡ καταδίκη τοῦ συζύγου της—τοσοῦτον ἠλέκτριζε τὰς ὀμάδας καὶ τὸν στρατὸν ὥστε κατὰ διαφόρους ἐξόδους ἀπέκρουσεν ἰσχυρῶς τὰ τὴν πόλιν προσβαλόντα βασιλικά στρατεύματα. Ὅπως δὲ τὰς ἀνάγκας τῶν περὶ ἑαυτὴν θεραπείση, κατάρθρωσε νὰ τύχῃ τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς τοῦ κλήρου, οὐχὶ ἐχθρικῶς τότε (ἐνεκεν ἰδιαιτέρου συμφέροντος) πρὸς τοὺς ἀντάρτας διακειμένου, ὡς δι' εὐσεβοῦς ἀπάτης εἶχε προηγουμένως στερήσει τὴν περίφημον τοῦ Τολέδου μητρόπολιν πλείστων δυνάμεων πολυτίμων σκευῶν ἄλλ' ὅταν ἔπειτα ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου κλήρου, τοῦ ὁποίου τὰς ἐπιθυμίας εἶχεν ἱκανοποιήσει ἡ Κυβέρνησις, οὐ μόνον ἐγκαταλείφθη, ἀλλ' ὡς ἡ αὐρηλιανὴ Παρθένος ἐπὶ μαγείᾳ ἐκατηγορήθη—ὅταν οἱ ἀγνώμονες καὶ ἀνόητοι κάτοικοι τοῦ Τολέδου παραδοθέντες εἰς τὸν βασιλικὸν στρατὸν διὰ τῆς βίας, τὴν ἐδίωξαν ἐκ τῆς πόλεως των, αὕτη κατέφυγεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὅπου ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ τέσσαρας ἔτι μῆνας, ἕως ὅτου ἀποβαλοῦσα πᾶσαν ἐλπίδα, διέφυγε μετημφισμένη τὸ ἄγρυπνον ὄμμα τῶν ἐχθρῶν της μεταβαίνουσα εἰς τοὺς ἐν Πορτογαλίᾳ συγγενεῖς της.

(3) Ὅπως αἱ ρήσεις τῶν δύο τούτων προσώπων τοσοῦτον διαφόρων τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ φρονήματα μὴ καταστήσωσιν ἀμφίβολον τὴν ἀλήθειαν εἰς

τούς ἀναγνώστας ἐκείνους, δι' οὓς ἰδίως ἐγράφησαν αἱ παροῦσαι σκηναί, ἀναγκαῖον νομίζομεν ὅπως ὑποκριθῶμεν τὸ μέρος τρίτου προσώπου.

Διεξεληθόντες λοιπὸν μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἀμεροληψίας τὴν ἐκτενῆ καὶ πολυτάραχον ἱστορικὴν περίοδον, εἰς ἣν ἀνήκει ἡ περίφημος ἰσπανικὴ ἐπαναστάσις ἢ ἀπὸ τοῦ 1520 μέχρι τοῦ 1522 διαρκεσασα, ἐν ὀλίγαις λέξεσι συμπερίνομεν ὡς ἔπεται.

Α'. ὅτι τὰ κίνημα ἐκεῖνο ἦτο νόμιμον καὶ δίκαιον ὡς ἐκ τῶν ἀφορήτων αὐθαιρεσιῶν τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἀριστοκρατίας ἐν γένεσι. Β'. ὅτι ἔτι νομιμώτερον ὀφείλει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐκ τῆς μακροχρονίου καὶ προπετοῦς ἀμελείας μονάρχου ἀπέναντι τῶν γενικῶν διαμαρτυρήσεων. Γ'. ὅτι ἡ ἀποκοίησις τῆς *Ἱερᾶς Ἐπιτροπῆς*, ἀντιπροσώπου τῶν ἀνταρτῶν μὴ ἀποδεξαμένης τοὺς ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Καρόλου ὑπὸ τῶν ἀντιβασιλέων προταθέντας ὄρους συνδιαλλαγῆς, οὓς οἱ ἀντιβασιλεῖς ὑπέσχοντο νὰ πείσωσιν αὐτόν νὰ παραδεχθῆ, δικαιολογεῖται ὑπὸ προηγουμένου γεγονότος, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐξῆς. Ἀπελθόντες εἰς Γερμανίαν οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς ρηθείσης ἀντιπροσωπείας ὅπως ὑποβάλωσιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐμφρονεστάτην πρότασιν μεταρρυθμίσεως, ἐπληρορηθήσαν ἀσφαλῶς παρα τῆς αὐλῆς, ὅτι ἐὰν ἐπαρουσιάζοντο εἰς τὸν ἡγεμόνα, ἦθελον διακυβεύσει τὴν ἰδίαν αὐτῶν ζωὴν. Οἱ ἀγέρωχοι Ἴσπανοὶ ὑπέστρεψαν λίαν παρωργισμένοι· ἕκαστος δὲ δύναται νὰ φαντασθῆ ἐὰν ἡ ἄφρων καὶ ἀπάνθρωπος ἀλαζονία τοῦ Καρόλου ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς εἰρηνικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος. Καὶ πράγματι, πῶς ἠδύνατο μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο νὰ θρέψωσι τὴν ἐλαχίστην ἐλπίδα ὅτι θὰ εὕρισκον συγκατάβασιν καὶ ἀγαθοπιστίαν ἐν τοσοῦτον πεπωρωμένῳ ἀνθρώπῳ; Καὶ πῶς ἠδύνατο ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐμπιστευθῶσιν εἰς τὴν μεσολάβησιν μιᾶς τάξεως ἀνθρώπων ἀμιλλωμένης πρὸς τὸν τύραννον κατὰ τὴν ὁμότητα; Μὴ τις ὁμῶς πιστεύσῃ ὅτι συμμεριζόμεθα τὸ φρόνημα ἐκείνων, αἵτινες μὴ συγχω-

ροῦντες τὴν ἐλαχίστην παρεκτροπὴν τοῦ ἀντιπάλου τῶν, θεωροῦσιν ἀναγκαῖα καὶ δίκαια τὰ ἴδια ἐκτῶν παραπτώματα, καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἐπιδοκιμάζομεν τὰ ἐν Σεγοβίᾳ, Βούργῳ καὶ ἄλλαις πόλεσι διαπραχθέντα κακουργήματα καὶ τὰ πάντων στυγερώτατα, ἅτινα ἐν Βαλεντία καὶ Μαϊόρκᾳ διεδραματίσθησαν. Μόνον ἀρκοῦμεθα παρατηροῦντες ὅτι ὁ καλὸς καὶ πράγματι ἱερὸς ἀγων οὐδέποτε κληροδοῦται ὑπὸ οἰουδῆποτε λάθους ἢ ἀνομαλίας παρακολουθήσεως αὐτόν, διότι τὰ τοιαῦτα λάθη καὶ ἀνομαλίας δέον ν' ἀποδίδωνται εἰς ἐκείνους, ἢ μοχθηρία τῶν ὁποίων εἶναι ἡ αἰτία παντὸς κακοῦ. Ἐνταῦθα δὲ ἀρμόδιον κρίνομεν ν' ἀναφέρωμεν τοὺς ἀκολούθους πολυσημάντους λόγους τοῦ Ροβερτσῶνος ἀγγιουστάτου καὶ λίαν συνετοῦ ἱστορικοῦ. «Αἱ πράξεις τῶν δημοτῶν δὲν ἦσαν μόνον ἀποτέλεσμα ὀχλοσγωγικῆς καὶ στασιαστικῆς μανίας, καθ' ὅσον αὐταὶ ἐσκόπουν τὴν μεταρρυθμισιν πλείστων πολιτικῶν καταχρήσεων καὶ τὴν ἐπὶ ἀσφαλοῦς θάσεως ἀνδρῶν τῆς δημοσίου ἐλευθερίας· τοιοῦτος δὲ σκοπὸς εἶναι ἄξιός τοῦ ζήλου ὃν ἐκείνοι ἐν τῇ ἐριδι ταύτῃ ἀείποτε ἐδειξάν.» Τὸ βαρύτερον καὶ ὀλέθριον λάθος τῶν ἐπαναστατῶν ἦτο ὅτι ὑπέκρινον εἰς χαμερπῆ πάθη, καὶ ὅτι ἀπῆλθον νὰ συνενώσωσιν, ὡς πρέπει νὰ πράξωσιν ἀδελφοὶ καὶ σύντροφοι ἐν τῇ δυστυχίᾳ, τοὺς σκοποὺς αὐτῶν καὶ δυνάμεις. «Ἐθνικὴ δημοσπονδία» προστίθεται ὁ ἀνωμνησθεὶς ἱστορικὸς ἀγγελεν ἐμποιήσει εἴβας εἰς τὰς ομάδας καὶ δέος εἰς τὸν ἡγεμόνα, ὅστις ἀδυνατῶν ν' ἀντιστῆ, θά ἔστεργε πᾶν ὅ,τι ἐκείνη θὰ τῷ ἐπέτασσε.» Τούτων οὕτω τεθέντων, ἐπιμένομεν ὅπως ἀείποτε ἀποδίδεται ἀντάξις φόρος σεβασμοῦ πρὸς ἅπαντας ἐκείνους τοὺς φιλοπάτριδας, οἵτινες ἀπηλλαγμένοι τῆς σημερινῆς λύμης δηλ. τοῦ παγεροῦ ἐκείνου ἐγωϊσμοῦ ὁστις μετ' ὀλίγον ἴσως θέλει δεσμεύσει τὰς ἡμετέρας χεῖρας διὰ τῶν ἄρτι καὶ τοσοῦτον ἐπιπόνως συντριβεισῶν ἀλύσεων, προεκινδύνευσαν πάντοτε ὑπὲρ

τῆς πατρίδος γῆς, ἐν εἰς χαίρομεν ἀναφέροντες τὸν ἐνδοξον ἐκείνον λόχον τῶν ἱερέων τὸν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ζαμόρρας στρατολογηθέντα, τὸν μεθ' ἡρωϊκοῦ θάρρους τὴν πόλιν Τορδσίλλας κατὰ τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ ὑπερασπίσαντα, τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας σφαιρισθέντα καὶ οὕτω ἐξαγνίσαντα τὴν φανυλότητα πλείστων ἄλλων αὐτοκαλουμένων ἱερέων. Πρὶν ἢ δὲ περᾶνωμεν τὴν σημείωσιν ταύτην, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ προσθέσωμεν τι λίαν σπουδαῖον.

Οἱ Καστιλιανοὶ κεκτημένοι τὸ πολιτικὸν ἐκεῖνο ἔμφροντον, οὐ μόνον ἢ Ἀγγλία μετὰ ἕνα αἰῶνα παρέσχε τεκμήριά τινα ἠττηθέντες ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν (εὐπατριδῶν κατὰ τὸ πλείστον καὶ πολλῶ μάλλον ἐμπευροπολέμων) ἐλησμόνησαν διὰ μιᾶς τὸ πολῦτιμον ἐκεῖνο καὶ θεῖον πλεονέκτημα τῆς ἐλευθερίας, πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ὁποίας τοσοῦτον ἠγωνίσαντο καὶ ἐπάθον, καὶ μεταβαλόντες εἰς ἐνθουσιασμόν τὸ κατὰ τοῦ ὑπόουλου αὐτῶν δεσπότητος πρότερον αὐτῶν μῖσοι, τὸν ὑπερέτουν ἀκελοῦθως ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἐπιχειρήσει μετὰ τῆς γνωστῆς αὐτῶν ἀνδρίας καὶ πίστεως. Ἐκ τούτου δηλὸν προκύπτει εἰς ποίους παραλογισμοὺς, εἰ ὅποια τερατώδη παραπτώματα περιπίπτει λαὸς εὐφυῆς καὶ φιλελεύθερος, ὅταν κατέχηται ὑπὸ τῆς μανίας τοῦ νὰ ὑπερβῆ ὅλους τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν ὕλικην δύναμιν. Ἀξιοθρήνητος μανία, μάλιστα πανολέπειρα λύμη, ἥτις ὅτε μὲν ἐν τῇ μιᾷ ὅτε δὲ ἐν ἄλλῃ χώρα ἀναφαινομένη, καὶ μὲν ἐπιτείνει ὡς ἡ φρενίτις τὰς δυνάμεις τοῦ ὑπ' αὐτῆς καταλαμβανομένου ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀφρόνων καὶ ἀδυνάτων, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν παρασκευάζει εἰς τοὺς σεβασκευμένους νικητὰς φρικώδεις συμφορὰς ἐν τῷ μέλλοντι.

(4) Μετανοήσας θεβαίως ἐπὶ τῇ ἀπὸ τοῦ θρόνου παραιτήσεως, ὁ Κάρολος μετὰ ἐνός ἔτους διαμονῆν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀγ. Ἰούστου, κατευνασθέντος τοῦ ὄργασμοῦ, ὅστις ἐκείσε τὸν ἡγαγεν, ἕμα

δὲ ἐξατμισθείσης τῆς ἡδονῆς ἐκείνης ἦν ὁ νεωτερισμὸς ἀείποτε συνεπάγεται, περιήλθεν εἰς ἀδημονίαν καὶ εἰς ἀλλόκοτον δυσθυμίαν.

Τούτοις προσθετόν ἐστι Φίλιππος ὁ Β'. ὁ ἀντάξιός αὐτοῦ υἱός, τῷ ἀπέτιε δυστρόπως τὴν σύνταξιν τῶν 100,000 σκούδων, ἅτινα ἐκεῖνος εἰς ἑαυτὸν ἐπαφύλαξε, τοῦθ' ὑπερ ὧφειλε πολὺ νὰ τὸν λυπήσῃ καὶ ὡς πατέρα καὶ ὡς ἡγεμόνα. Βέβαιον δ' ἐστὶν ὅτι μάλλον ἔνεκεν ὀργῆς καθ' ἑαυτοῦ τοῦ ἰδίου, ἢ ἔνεκεν ἐλέγχου, ὁ ἀπληπισμένος αὐτοκράτωρ ἐπέβαλλεν ἑαυτῷ τὰς σκληραγωγίας ἐκείνας, αἵτινες ἔτι μάλλον ἐτάραξαν τὸ πνεῦμά του. Μίαν τῶν ἡμερῶν τῷ ἐπῆλθε κατὰ νοῦν ν' ἀφυσίησθαι ἀπὸ θεῶς ὑπνοῦ νέον τινα δοκιμὸν μοναχόν, πλὴν οὗτος ἀνοίγων νοὺς ὀφθαλμοῦς ἀνεφώνησεν ἄνευ πολλῶν φιλοφρονήσεων ἅδεν ἠρκέσθη λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος, οὔτε ν' ἀνατρέψῃ τὸν κόσμον ἐπὶ τοσοῦτον, ἀλλ' ἠβέλησε νὰ ταραξῆ τὴν ἀνάπαυσιν δυστυχῶς δοκίμου! Ἐπὶ τοῦ προκειμένου τούτου καὶ πρὸς θεβαίωσιν τῶν ὄσων πρὸ ὀλίγου εἶπεμεν, κρίνομεν ἐπάναγκες νὰ ὑποδείξωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας τὸν ὅσον διάλογον τῶν Νεκρῶν τοῦ διασῆμου Φενελῶνος, ὅστις κατὰ πρώτην φοράν καὶ κατὰ τύχην περιήλθεν ὑπὸ τὰ ὄμματα ἡμῶν ἤδη συνταξάντων τὰς ἀνωτέρω γραμμάς. Ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ ὁ Κάρολος Ε' λέγει εἰς τὸν νέον μοναχόν. «*Dieu veuille que tu ne te sois point mécompté comme moi, en quittant le monde dans ce noviciat*» Οὗτοι δὲ οἱ λίαν πολυσήμαντοι λόγοι σχολιάζονται ὑπὸ πολυμαθοῦς τινος κριτικοῦ διὰ τῶν ἀκολούθων λέξεων. «*Comme la vie et le pouvoir n' étaient qu' un pour lui (l'empereur), il se repentit de son abdication. On peut croire que ce chagrin abrégé sa vie.*»

(5) Ἐὰν τινὰ πρόσωπα εἰσυχθέντα εἰς τὰς σκηνὰς ταύτας ἀποδίδωσιν εἰς τὸν Κάρολον Ε'. τὸν τίτλον «*βασιλεὺς*», καὶ οὐχὶ «*αὐτοκράτωρ*», ὁ

φείλομεν να ενθυμηθώμεν ότι εκτός τῆς πρὸς τοὺς Γερμανοὺς ἀντιπαθείας τῶν Ἰσπανῶν, ὡς ἐκ τῶν διαφορῶν τάσεων καὶ ἔξεων τῶν δύο λαῶν, οἱ Ἰσπανοὶ ἀγέροισι ἅμα δὲ καὶ ὀξυδερκεῖς, εἶδον παντοτε μετὰ δυσαρρεσκείας τὸν ἡγεμόνα τῶν κύριον ξένης χώρας καὶ τοσοῦτον κραταιῶς ὡς ἡ Γερμανία.

(6) Οὐδὲν ὀλεθριώτερον τῆς συνθήκης, ἢν Φραγκίσκος ὁ Α΄. ὅπως ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, ἠναγκάσθη νὰ ὑπογράψῃ ὑπὲρ τοῦ Καρόλου Ε΄. τοῦ ἐπισήμου ἐκείνου διδασκάλου τῶν νεωτέρων πολιτικῶν πειρατῶν. Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης ὑπεχρεοῦτο νὰ παραχωρήσῃ ἕνα τῶν ὠραιότερων ἀδομάντων τοῦ γαλλικοῦ στέμματος, τοῦτέστι τὸ δουκάτον τῆς Βουργουνδίας μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων του, νὰ παραιτήσῃ πᾶσαν ἐν Ἰταλίᾳ ἀξίωσιν καὶ πᾶν δικαίωμα κυριαρχίας ἐπὶ τῆς Φλάνδρας καὶ τῆς Ἀρτεσίας κτλ. Ἰπεχρεοῦτο πρὸς τοὺς να ἐγγυηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης ταύτης, στέλλων ὡς ὀμήρους ἢ τοὺς δύο μεγαλύτερους αὐτοῦ υἱοὺς τὸν Δελφίνον καὶ τὸν δοῦκα τῆς Αὐρηλίας, ἢ δώδεκα τῶν ἐπισημοτέρων γάλλων εὐπατριδῶν, δολίως καὶ ἐπιβούλως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Καρόλου ὑποδειχθέντων. Ἡ Λουδοβικὴ ἐκ Σαβοῦας μήτηρ τοῦ Φραγκίσκου, καὶ ἀντιβασίλισσα, μὴ θέλουσα νὰ στέρησῃ τὸ ἔθνος τῆς πολυτίμου συνδρομῆς, ἢν ἀνδρες τοιοῦτοι ἠδύναντο ἐν δυσχερείσι περιστάσεσι νὰ παράσχωσιν, ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ πρὸς τὸν αὐτακράτορα τοὺς ἐγγόνους τῆς. Ὁ Δελφίνος ἤγε τὸ ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ὁ δὲ δοῦξ τῆς Αὐρηλίας μόλις τὸ ἕβδομον. Οὐχ ἤττον καὶ αὐτὸ τὸ μέτρον δὲν ἠμοίρει κινδύνων, καθότι ὁ Φραγκίσκος ἐσκόπευε νὰ παραβῇ τὰ ὑποσχέμενα. Καὶ αὐτὴ ἡ μᾶλλον ἀπάνθρωπος καρδία μαλάσσεται ἀναγινώσκουσα ἐν τῇ περισπούδαστῳ βίβλῳ τοῦ Μινιέ πῶς ὁ Κάρολος προσηνέχθη πρὸς τὰ δύο ἀθῶα ἐκεῖνα παιδιὰ, ὧν ἡ κάθερξίς

διήρκεσεν ἐπὶ ὅλην τετραετίαν. Κατ' ἀρχὰς ἐκλείσθησαν εἰς τὸ φρούριον τῆς Ἀμπουλδίας, ἀκολούθως εἰς τὸ τοῦ Βιλαμπάλδου μετὰ πολλῶν ὁμῶς ὑπηρετῶν. Τέλος μετηνέχθησαν εἰς Πεδράτσαν δὲ Δασιέρ εἰς τὴν ἐσχατιάν τῶν ὀρέων τῆς Καστίλιας, ὅπου στερούμενοι τῆς συντροφίας τῶν συμπατριωτῶν τῶν δὲν ἐφυλάσσοντο ἢ ὑπὸ ἀγροίκων καὶ βαναύσων Ἰσπανῶν στρατιωτῶν. Ἀκριβῶς ἢ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην κλητῆρτις τῆς βασιλομήτορος ἀποσταλεῖς εἰς Ἰσπανίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν βασιλοπαίδων, μετὰ πολλὰς δυσκολίας γενναίως καὶ καρτερικῶς νικηθεῖσας καὶ τοι πάντοτε πρὸς τοῦτο ἐδείκνυε τὴν ἀδειαν τοῦ Καρόλου—ἔτυχεν ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς τῆς χάριτος νὰ τοὺς ἴδῃ. Ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἄνθρωπος ὀνόματι Βορδίνος, εὔρε τοὺς βασιλοπαιδας καθημένους ἐπὶ δύο μικρῶν λιθίνων ἐδωλίων ἐν σκοτεινῷ δωματίῳ ὅλως γυμνῶ μετὰ παραθύρου λίαν ὑψηλοῦ ἀνοιχθέντος εἰς τοίχον δέκα ποδῶν πάχους καὶ ἐφωτισμένου διὰ διπλῆς κιγκλίδος. Ὁ ἀπεσταλμένος ὑποκλίνας ἐνώπιον αὐτῶν ἐπανελάθεν εἰς αὐτοὺς θαυμάσιον λόγον τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μάμμης. Ὁ Δελφίνος τὸν ἤκουσε μετὰ κατηφορῆς ὕφους, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀπεσταλμένος ὠμίλει γαλλιστὶ ὁ βασιλοπαις ἐστράφη πρὸς τὸν μαρκήσιον Βεράγκαν στρατάρχην τῆς Καστίλιας φύλακα δὲ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ παρόντα εἰς τὴν συνέντευξιν, ὅπως οὗτος εὐαρεστηθῇ νὰ ἐρμηνεύσῃ τοὺς λόγους ἐκείνου εἰς τὴν ἰσπανικὴν γλῶσσαν. Πρὸς ἐπίμετρον δυστυχίας τὰ ταλαίπωρα ἐκεῖνα παιδιὰ ἤρχιζον ἤδη ν' ἀπομανθάνωσι τὴν πάτριον αὐτῶν γλῶσσαν! Ἀσπιλα πάσης ἐνοχῆς, τὰ ἀθῶα ταῦτα θύματα ἐξήγιζον παρασπονδίσαν ἢν ἀφορμαὶ σπουδαιόταται, ὧν ἡ ἀνάπτυξις λίαν σχοινοτινῆς θὰ ἀπεβαινε ἐν ἀπλῇ σημειώσει, δύνανται ἴσως νὰ δικαιολογηθῶσιν.

ΑΓΓΕΛΙΑ

Ἡ εὐμενὴς ὑποδοχὴ ἧς ὁ Ζακὺνθίος Ἀρθῶν ἔτυχεν ἀπαταχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς, καὶ αἱ ἐπιανελημέραι ἐνθαρρύνσεις ἀπαίτος σχεδὸν τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου, κατὰ διαφορὰς ἐποχὰς ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ ἀποσηναμένον, ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν τὸ καθήκον ὅπως κατ' οὐδὲν λογιζόμενοι τὰς δαπάνας καὶ τοὺς ἀγρότους κόπους, οὐκ ὑπέσχημεν, συναχθῶμεν τὸ ὑπὸ τοσοῦτον αἰόλου οἰωνοῦ ἀρξάμενον ἡμέτερον ἔργον.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ ἐξακολούθησι τοῦ περιοδικοῦ μετὰ τοσαύτας κολακευτικὰς κρίσεις ἀποβαλῇ, ὡς εἶπομεν, πρῶτιστον ἡμῶν καθήκον, φρονούμεν ὅτι τοῦτο δὲν δυνάμεθα θεόντως νὰ ἐκπληρώσωμεν ἢ προσπαθοῦντες· νὰ ὠραίσωμεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸν ἡμέτερον κῆπον, εὐρύνοντες τὰ ὄρια αὐτοῦ, πλουτίζοντες αὐτὸν διὰ νέων ἀνθῶν καὶ προσκαλοῦντες ἐτέρους πεπειραμένους γεωργοὺς πρὸς τελειότεραν αὐτοῦ διαρρυθμίσειν καὶ φυτοκομίαν.

ὑπὸ τοιούτων ἰδεῶν ὀρμώμενοι, παρεκαλέσαμεν τρεῖς ἡμετέρους συμπολίτας διαπρίποτας ἐπὶ παιδείᾳ καὶ κοινωνικῇ θέσει, τοὺς Κ.Κ. Κ. Μεσσάλαρ, Φ. Καρρέρη καὶ Μ. Μαρτίωρη (ἐνεκα πολλῶν ὑπόθεσων πρὸ τινῶν μηνῶν τῆς συντάξεως ἀποχωρήσαντα,) ὅπως μετὰ τῶν ἀρχαίων συντακτῶν καὶ ιδρυτῶν τοῦ Ζακὺνθίου Ἀρθῶρος τακτικῶς συνεργαζόμενοι, καταστατήσωσι σπουδαιότερον τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν οὐ μόνον διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνων τῶν μᾶλλον διακεκριμένων τῆς Ἑπτανήσου λογίων, ὧν τινὲς τυγχάνουσιν ἀτομικῶς αὐτῶν φίλοι. Περιττὸν ὅλως κρίνομεν νὰ εἶπωμεν ὅτι ἅπαντες οἱ ἀνωμνησθέντες κύριοι, καίπερ ὑπὸ πολυιδῶν ἀσχολιῶν ἀντιπερισπώμενοι, ἀπεδέξαντο τὴν ἐντολήν ταύτην μετὰ προθυμίας ἐγγυωμένης πλήρη τοῦ ἔργου τὴν εὐδῶσιν.

Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἐπὶ ὀλίγῳ νέων βάσεων στηριζόμενον ἡμέτερον περιοδικὸν προβαλεῖ θαρροῦντως εἰς τὴν δημοσιότητα ἐκσιμῶν ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐπτανήσιον εὐφύαν καὶ συνέχον αὐτὴν ἐν ἀδελφικῷ ἀσπασμῷ μετ' ἐκείνης προσφιλοῦ καὶ διακεκριμένων ὁμογενῶν καὶ λογίων τῆς πρωτευούσης.

Ἡ τιμὴ τοῦ Ζακὺνθίου Ἀρθῶρος, ἐνδύει δὲν ἀξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν σελίδων, ὑψίσταται ἢ αὐτῇ.

Τὸ πρῶτον τεύχος τοῦ δευτέρου ἔτους, ἐκδοθήσεται ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ τῶν ἀγγελιῶν.

Ἐρ Ζακὺνθῳ, τῇ 13 Ἰανουαρίου 1876.

Ὁ ἐκδότης
Ι. ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΣ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Ο ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΑΝΘΩΝ αναγγέλλει πᾶν βιβλίον, ὡς ἀντίτυπον πέμ-
πεται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.

ΟΙ προμηθεύοντες 10 συνδρομητὰς εἰς τὸν ΖΑΚΥΝΘΙΟΝ ΑΝΘΩΝΑ παρ-
πληρόντας τὴν ἐτήσιαν συνδρομὴν των, λαμβάνουσιν ἐπὶ ἕξιτος αὐ-
τὸν δωρεάν.

ΟΙ ἀλλάσσοντες διαμονὴν συνδρομηταὶ παρακαλοῦνται νὰ εἰδοποιῶσιν ἔγγρά-
φως τὴν Διεύθυνσιν περὶ τούτου ἵνα γνωρίζῃ πῶς πρέπει νὰ στέλλ-
τὰ φυλλάδια.

ΟΥΔΕΜΙΑ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν αἴτησις, ἄνευ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐτήσιας συν-
δρομῆς, λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν.

ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ δέον νὰ ᾧσιν ἀππλλαγμένα ταχυδρομικῶν τελῶν καὶ νὰ
ἐπιγράφωνται οὕτω.

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικ. Συγγράμ. «Ζακύνθιος Ἀνθών»

εἰς Ζακύνθον.

ΑΙ περιέχουσαι χρήματα ἐπιστολαὶ πρέπει νὰ στέλλωνται ἐπὶ συστάσει

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ἄρχονται τὴν 1ην ΣΕΠΤΕΜΒΙΟΥ καὶ εἶναι ὑποχρεω-
τικῶς ἐτήσιαι.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Προπληρωτὰς ἐν Ζακύνθῳ.

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘῳ δραχμαὶ νέας 8

» **ΤΗ: ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗ: καὶ ταῖς ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ** 9

» **ΤΟΥΡΚΙΑ: καὶ ΑΙΓΥΠΤῳ** φράγκα 10

» **ΡΩΣΣΙΑ:** ρούβλια ἀργυρᾶ 3

» **ΤΑΙΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΙΣ** φλωρίον 1

» **ΤΗ: ΔΟΙΠΗ, ΕΥΡΩΠΗ:** φράγκα 12

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

Ἐν Ζακύνθῳ παρὰ τῷ ἐκδότῃ Κ.φ Ἰωάννῃ Τσακασιάνῳ καὶ
παρὰ τῷ Διευθυντῇ τοῦ τυπογραφείου ἢ «ΑΥΓΗ» κ. Διονυσίῳ
Φραγγεπούλῳ.